

LIST OF GAELIC BOOKS

And Works on the Highlands

PUBLISHED AND SOLD BY

MACLACHLAN & STEWART,

BOOKSELLERS TO THE UNIVERSITY,

63 & 64 SOUTH BRIDGE, EDINBURGH.

**A liberal discount allowed on orders for exportation
or for private circulation.**

DICTIONARIES AND GRAMMARS.

M'Alpine's Gaelic and English Pronouncing Dic- tionary, with Grammar, 12mo, <i>cloth</i> , ...	<i>s. d.</i> 9 0
M'Leod and Dewar's Gaelic Dictionary, <i>cloth</i> , ...	12 6
MacPherson's Practical Lessons in Gaelic for the use of English-speaking students, ...	1 0
Munro's Gaelic Primer and Vocabulary, 12mo, ...	1 0
Reading Book for the Use of Students of the Gaelic Class, ...	3 6
Stewart's Elements of Gaelic Grammar, <i>cloth</i> , ...	3 6
Gaelic First Book, 18mo, 2d. ; Second do., ...	0 4
Gaelic Third and Fourth Book, ...	0 6
Gaelic Texts (New Code), ...	0 6

GAELIC SONG BOOKS AND HIGHLAND MUSIC.

Athole Collection of Dance Music, etc., 2 vols., <i>folio</i> , 42	0
Celtic Lyre : Gaelic Songs, with English transla- tions, music in both notations, 3 parts, <i>each</i>	0 6
Gaelic Song Book, "The Highland Minstrel," ...	1 0
Killin Collection of Gaelic Songs, with English translation, and music in both notations, <i>folio, cloth</i> , 12s. 6d. ; <i>extra gilt edges</i> , ...	15 0
M'Intyre's Songs, with an English translation of "Coire Cheathaich" and "Ben Dorain," ...	2 0
Mackay's (Rob Donn) Songs and Poems, ...	2 6
Mackellar's (Mrs M.) Gaelic and English Songs, ...	3 6
Macleod's (Neil) Poems and Songs, ...	3 6

---

64 South Bridge, Edinburgh.

Gaelic Books Sold by MacLachlan and Stewart.

	s.	d.
Macpherson's "An Duanaire," a New Collection of Songs, etc., <i>never before published, cloth,</i>	2	0
Munro's Selection of Gaelic Songs, ...	0	4
... Am Filidh, do., with music, ...	1	0
Ross's (William) Gaelic Songs, 18mo, <i>cloth,</i> ...	1	6
Songs of the Gael, music in both notations, pts. 1 and 2, ... <i>each</i>	0	6
Sacred Songs of the Gael, ... do. ...	0	6

Alleine's Alarm to the Unconverted, ...	1	6
An T-Oranaiche, by Sinclair, 8vo, <i>cloth,</i>	10	6
Assurance of Salvation, 18mo, <i>sewed,</i>	0	6
Baxter's Call to the Unconverted, 18mo, <i>cloth,</i> ...	1	6
... Saint's Rest, translated by Rev. J. Forbes,	2	6
Beith's Catechism on Baptism, 18mo, <i>sewed,</i> ...	0	1
Benton, S. Dioghlumean, 'S Na H-Achaibh, ...	1	6
Bonar's (Rev. Dr H.) Christ is All, 18mo, <i>sewed,</i>	0	3
... God's Way of Peace, <i>cloth,</i>	1	0
Buchan's Apples of Gold, 18mo, <i>sewed,</i>	0	3
Buchanan (Dugald) of Rannoch's Life and Con- version, with his Hymns, 18mo, <i>cloth,</i>	2	0
... The Hymns, separately, 18mo, <i>sewed,</i> ...	0	3
Bunyan's Come and Welcome, 18mo, <i>cloth,</i> ...	2	0
... World to Come, or, Visions from Hell, <i>cl.,</i>	1	6
... Pilgrim's Progress (<i>three parts</i>), <i>cloth,</i> ...	2	6
... Grace Abounding, 18mo, <i>cloth,</i>	2	0
... Water of Life, <i>cloth,</i>	1	0
... Sighs from Hell, 18mo, <i>cloth,</i>	2	0
... Heavenly Footman, 18mo, <i>cloth,</i>	1	0
Burder's Village Sermons, 18mo, <i>cloth,</i>	1	6
Campbell (J.) Gaelic Poems, ...	2	6
Catechism, Shorter, 1d. Gaelic and English, ...	0	2
Celtic Magazine, Monthly, ...	0	6
Clark's (Mrs) Three Gaelic Poems, with English translation by Kennedy, ...	0	6
Clarsach Na Coille; a Collection of Gaelic Poetry,	3	6
Confession of Faith, fcap. 8vo, <i>cloth,</i>	2	6
Dewar's (Rev. Dr) Gaelic Sermons, 8vo, ...	0	4
Doctrine and Manner of the Church of Rome, ...	0	3
Doddridge's Rise and Progress, 12mo, <i>cloth,</i> ...	3	0
Dyer's Christ's Famous Titles, 18mo, <i>cloth,</i> ...	2	6

Bidair. III.

Rev. J. Murray
558

ORAIN AGUS DANA

Gaidhealach,

LE

DONNACHADH BAN MAC-AN-T-SAOIR.

SONGS AND POEMS,

In Gaelic,

BY

DUNCAN BAN MACINTYRE.

TENTH EDITION.

WITH AN ENGLISH TRANSLATION OF "COIRE CHEATHAICH"
AND "BEN DORAIN."

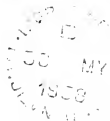
Edinburgh:

MACLACHLAN & STEWART.

64 SOUTH BRIDGE.

1887.

EDINBURGH :
PRINTED BY LORIMER AND GILLIES,
31 ST. ANDREW SQUARE

A SHORT
MEMOIR OF THE AUTHOR.

DUNCAN MACINTYRE, or, as he was commonly called, *Donnacha Bàn nan Oran*; i.e. "Fairhaired Duncan of the Songs," was born of poor parents, at Druimlia-ghart, in Glenorchy, March 1724, where he spent the earlier part of his life, engaged in fowling and fishing, of which he was very fond. He never enjoyed the benefit of attending school, and never learned to read during his lifetime. At that period, the Highlands were not blessed with the means of education now so liberally supplied through the instrumentality of the different philanthropic and religious societies. Although he early displayed a strong love for his native poetry, and exhibited symptoms of having the poetic vein himself, he produced nothing worthy of preservation until his twenty-second year. Having joined the royalists, as a substitute for a Mr Fletcher of Glenorchy, he was present at the memorable battle of Falkirk, fought on

the 17th of January 1746, and served under the command of Colonel Campbell of Carwhin. On joining the army, Mr Fletcher had supplied Duncan with his sword, which, unfortunately, he lost—some said he threw it away—in the retreat; and on his return without it, he was refused the sum for which he engaged to jeopardize his life, 300 marks Scots, or £16, 17s. 6d. English money. It was then, and for that reason, that he composed his poem called “The Battle of Falkirk;” in which he gives a minute and lively description of what came under his own observation; and especially of “Claidheamh Ceannard Chloinn-an-Leistear,” *i.e.* the Chief of Clan Fletcher’s sword. He there endeavours to justify himself for his retreat, and more especially for parting with such a useless weapon; and hints that he would have fought with more zeal and heart, had it been in the cause of the unfortunate Prince. The poet, however, had ample retaliation on his principal for his meanness in refusing to pay him the amount agreed on; for the poem was soon known and recited throughout the country; and the ridicule thrown so ingeniously on Mr Fletcher for refusing to pay him the bounty, was well known in all directions. And, not satisfied with what he had said of the useless sword, he complained to the Earl of Breadalbane of the injustice done him, who

compelled Mr Fletcher to pay him what he promised. This act of justice by the Earl so exasperated Mr Fletcher, that he seized the first opportunity he had of meeting the poet, to apply his stick to his back, crying out,—“Bi dol, a bhalaich, agus dean òran air a *sin*,” *i.e.* “Go, fellow, and make a song on *that*.” The humble poet was obliged to submit in silence, and, shrugging his shoulders, walked away, little regarding the slight pain inflicted on him ; but the wounds of the passionate man inflicted by the cutting satire of genius, was worse to cure ; and was only probed anew by the disapprobation and disgust of all who saw or heard of this cowardly action.

Duncan was shortly after this period appointed forester or gamekeeper to the Earl of Breadalbane, in Coire-Cheathaich and Beinn-dòrain, and afterwards to the Duke of Argyle, in Buachaill-Eite. In these situations, he invoked the Muse with success, and his description of these delightful spots given in his celebrated poems “Beinn-dòrain” and “Coire-Cheathaich” are inimitable, and have secured his name a conspicuous place in the list of our Highland Bards.

Our Author afterwards served six years in the Bread-

albane Fencibles, in which regiment he held the rank of sergeant; and on its being broken up in 1799, he became one of the city-guard of Edinburgh. But Duncan was not naturally fitted for the active duties of a soldier, and though he was generally left on all field-days or extra occasions, to act as captain of the guard at home, or to superintend the mess, he often neglected his duty, by falling into one of his poetic reveries; and, to their great mortification, his hungry and worn-out companions in arms, on their return after the fatigues of the day, would find him and their mess just as they left both in the morning. He shone best at the canteen board, which was then kept by his beloved "Mairi Bhàn." He remained in the city-guard till about the year 1806; being then enabled, by means of his little savings, and the profits of the third edition of his poems, published in 1804, to subsist in comparative comfort during the remainder of his life. He died about the 14th of May 1812, aged 88 years; the precise day, we have not been able to ascertain; but the records of the Greyfriars Burying Ground, Edinburgh, where his remains were laid, fix the date of his interment on the 19th.*

---

* There is a notice of his death in the *Edinburgh Weekly Chronicle*, of 7th October 1812, without specifying the day of his decease; but the date above given may be relied on as correct.

In personal appearance, especially during his younger days, he is said to have been remarkably handsome and prepossessing, and throughout life his manner and disposition were agreeable and easy. He was noted for his convivial and pleasant company; and many anecdotes of his wit and repartee are still on record. Though inoffensive, and seldom known to provoke any person when not attacked himself, his verses told severely on his enemies, or on those who had merited his resentment; and this he could do on the spur of the moment. It is related that when he presented his inimitable panegyric of John Campbell of the Bank, he demanded a bard's fee for the verses. "No," replied that gentleman,— "what reward do you deserve for telling the truth? You must confess that you could say no less of me; besides, I doubt if you are the author: so to convince me, let us hear how you can dispraise me, and then I shall know whether you have been able to compose what you have just repeated." Duncan instantly commenced in the same measure, and continued, in ready and flowing numbers, so to amuse those who were present, that the gentleman was glad to make him stop, by giving him his reward. When our bard was travelling through the Highlands to dispose of his poems in 1790, a forward young man came rudely up to him and asked,—“An

sibhse rinn Beinn-dòrain?" to which the bard answered, "Ud! ud! a ghaolaich cha mi; 's ann a rinneadh Beinn-dòrain comhladh ris na beanntaichean eile, ciann mu'n d'rugadh tu-féin no mise;" that is, "Was it you that made Beinn-dòrain?" To which the poet answered, "Tut! tut! my good fellow, Beinn-dòrain was made along with the other mountains, long before either you or I was born; but I made a poem in praise of Beinn-dòrain."

We have already noticed that our author could not read, and consequently could not write down his poems when composed; but so tenacious was his memory, that he could recite all his own verses, and great part of his native bards. The first edition of his poems, published in 1768, was written by a clergyman from oral recitation, and this may account for the incorrect division of the lines, which in the former editions were more like prose than poetry. These however, have been all corrected in this present fifth edition, which materially improves the verses; besides, several omissions and pieces have been added, and the whole carefully compared with the first, second, and third editions. The second edition was published in 1790, the third in 1804, and the fourth, after the death of the author, in 1833.

Edinburgh, March 1, 1848.

AN CLAR-INNSEADH.

	Taobh-dhuilleag.
Blàr na h-Eaglaise-Brice.	13
Oran eile do Bhlàr na h-Eaglaise-Brice, ...	16
Oran do Thailbeart a bh'aig Ban-rìgh Màiri, ...	22
Oran do'n Mhusg, ...	24
Oran do'n Rìgh, ...	26
Oran Mhorair Ghlinn'-Urchaidh, ...	30
Coire-Cheathaich, ...	36
Cumha Choire-Cheathaich, ...	41
Oran Seacharan Seilge, ...	45
Iain Caimbeul a' Bhanca, ...	47
Oran Ghlinn'-Urchaidh, ...	53
Oran an t-Samhraidh, ...	55
Oran do Chaiptin Geard Dhuneideann, ...	61
Cumha Ghilleasbuig Achaladair, ...	66
Cumha Chailein Ghlinn'-Iubhair, ...	70
Cumha Iarla Bhraid-Albann, ...	75
Marbh-rann Coilich, ...	78
Oran, mar gun deanadh nighean e, &c. ...	81

Moladh Beinn-Dòrain, ...	83
Oran d'a chéile Nuadh-pòste, ...	99
Oran do Leanabh-altrom, ...	103
Oran Gaoil, ...	106
Oran Sùgraidh, ...	108
Oran do'n Ghunna d'an ainm Nic-Còiseam,	112
Oran Dùthcha, ...	114
Oran Alasdair, ...	116
Oran do'n t-Seann Fhreiceadan Ghàidhealach,	118
Oran do Reiseamaid Earra-Ghàidheal, ...	123
Oran nam Briogsan, ...	126
Oran do'n Eideadh Ghaidhealach, ...	130
Oran nam Fineachan, ...	133
Oran a' Bhotail, ...	137
Oran a' Bhrannaidh, ...	140
Oran nam Balgairean, ...	142
Oran do Chaora fhuaradh a ghibht, ...	145
Oran Luaidh no Fùcaidh, ...	154
Oran Dhuneideann, ...	157
Oran do dh'Iarla Bhraid-Albann, ..	160
Oran do Reiseamaid Bhraid-Albann, ..	164
Oran na Gàsaid, ...	166
Oran a' Chàmpa, ...	168
Oran do'n Inbhir, ...	170
Cead Deireannach nam Beann, ...	174
Oran do Charaide Tàilear, ...	177

Aoir an Tàilear,	...	...	...	179
Aoir Anna,	...	...	...	184
Aoir Uisdean Phlobair,	...	...	...	186
Aoir Iain Fhaochaig,	...	..		189
Moladh do'n Ghàelig 's do'n Phlob-mhòir	1781,			194
“	“	“	1782,	197
“	“	“	1783,	200
“	“	“	1784,	202
“	“	“	1785,	204
“	“	“	1789,	207
Rainn Gearradh-arm,	...	...	...	209
Rainn do'n Phadhadh,	...	...		211
Rainn Claidheamh,	...	...	...	212
Rainn do'n `cheud chèaird,	...	...		213
Rainn a Ghabhas Maighdean d'a Leanann,	...			214
Rainn I-Chalum-cille,	...	...		215
Marbhrann do chù,	...	..	...	216
An co-dhùnaidh,	...	...	...	217
Marbh-rann an Ughdair dha féin,	...		...	219
Oran do'n Ughdar, le Iain Mac-an-t-Saoir,				221

ORAIN GHÀIDHEALACH, &c.

BLAR NA H-EAGLAISE BRICE.*

AIR FÖNN.—“ *Alasdair a Gleanna-Garadh.*”

LATHA dhuinn air machair Alba,
Na bha dh'armailt aig a' chuigse,
Thachair iad oirne na reubail,
'S bu neo-éibhinn leinn a' chuideachd;
'Nuair a chuir iad an ratreud oirnn,
'S iad 'n ar déigh a los ar murtadh,
'S mur deanamaid feum le'r casan,
Cha tug sinne sràd le'r musgan.

'S a dol an coinneamh a' Phrionnsa,
Gu'm bu shunntach a bha sinne,
Shaoil sinn gu'm faigheamaid cùis deth,
'S nach robh dhuinn ach dol g'a sireadh;
'Nuair a bhual iad air a' chéile,
'S àrd a leumamaid a tilleadh,
'S ghabh sinn a mach air an abhuinn,
'S dol g'ar n-amhaich ann san linne.

'N àm do dhaoine dol 'nan éideadh,
Los na rubalaich a thilleadh,
Cha do shaoil sinn, gus na ghéill sinn,
Gur sinn féin a bhite 'g iomain;

---

* 'Se so ceud oran an Ughdair.

Mar gu n rachadh cù ri caoirich,
 'S iad 'nan ruith air aodann glinne,
 'S ann mar sin a ghabh iad sgaoileadh
 Air an taobh air an robh sinne.

Sin 'nuair thàinig càch 'sa dhearbhl iad
 Gu'm bu shearbh dhuinn dol nan cuideachd;
 Se'n trùp Ghallta g'an robh chall sin,
 Bha colluinn gun cheann air cuid diubh;
 'Nuair a thachair ribh Clann-Dòmhuill,
 Chum iad còmhail air an uchdan,
 D'fhàg iad creuchdan air an reubadh,
 'S cha leighiseadh léigh an cuislean.

Bha na h-eich gu crùitheach, srianach,
 Girteach, iallach, fiamhach, trupach;
 'S bha na fir gu h-armach, fòghluimt',
 Air an sonrachadh gu murtadh.
 'Nuair a dh'aom sinn bharr an t-sléibh,
 Is mòran feum againn air furtachd,
 Na bha beò bha cuid dhiubh leoint',
 'S bha sinn brònach mu 'na thuit ann.

Dh'eirich fuathas ann san ruaig dhuinn,
 'Nuair a ghluais an sluagh le leathad;
 Bha Prionns' Tearlach le chuid Fràngach,
 'S iad an geall air teachd 'n ar rathad:
 Cha d' fhuair sinn facal comand'
 A dh'iarraidh ar nàimhdean a sgathadh;
 Ach comas sgaoileadh feadh an t-saoghail,
 'S cuid againn gun fhaotainn fhathasd.

Sin 'nuair thàinig mise dhachaigh.
 Dh' ionnsaidh Ghilleasbuig o'n Chrannaich.
 'S ann a bha e 'n sin cho fiata,
 Ri broc liath a bhiodh an garaidh;

Bha e duilich ann san àm sin,
 Nach robh ball aige r'a tharruinn,
 'S mòr an diùbhail na bha dhùth air,
 Claidheamh sinnsireachd a sheanar.

Mòran iarruinn air bheag faobhair,
 Gu'm be sud aogas a' chladheimh;
 'S e gu lùbach, leumnach, bearnach,
 'S bha car càin ann anns an amhaich;
 Dh' fhàg e mo chruachainse brùite
 Bhi 'ga ghiùlan feadh an rathaid,
 'S e cho tròm ri cabar fearna,
 'S mairg a dh'fhairdeadh an robh rath air.

'Nuair a chruinnich iad nan ceudan
 'N là sin air Sliabh na h-eaglais,
 Bha ratreud air luchd na Beurla,
 'S ann daibh féin a b' éigin teicheadh;
 Ged' a chaill mi ann san àm sin
 Claidheamh ceannart Chloinn an Leisdeir;
 Claidheamh bearnach a mhi-fhortain,
 'S ann bu choltach e ri greidlein.

Am ball-teirmeisg a bha meirgeach,
 Nach d'rinn seirbhis a bha dleasnach;
 'S beag an diùbhail leam r'a chunntadh
 Ged' a dh' ionndrainn mi mu fheasgar,
 An claidheamh dubh nach d'fhuair a sgùradh
 'S neul an t-sùthaidh air a leth-taobh;
 'S beag a b'fhiù e 's e air lùbadh,
 'S gu'm b'e diùbhadh a bhuill-deis e.

An claidheamh braoisgeach bh'aig na daoine,
 Nach d'rinn caonnag 's nach tug buillean,
 Cha robh eugas air an t-saoghal,
 'S mairg a shaoraich leis an cuimeasg;

An claidheamh dubh air an robh an t-aimhleas
 Gun chrìos, gun chrambait, gun duille,
 Gun roinn, gun fhaobhar, gun cheann-bheart,
 'S mairg a thàrladh leis an cunnart.

Thug mi leam an claidheamh bearnach,
 'S b'olc an asuinn e sa' chabhaig,
 Bhi ga ghiùlan air mo shliasaid,
 'S mairg mi riamh a thug o'n bhail' e :
 Cha toir e stobadh na sàthadh,
 'S cha robh e làidir gu gearradh ;
 Gu'm b'e diùbhadh a bhuill airm e,
 'S e air meirgeadh air an fharadh.

Chruinnich uaislean Earraghaidheal,
 Armait làidir do mhillisi,
 'S chaidh iad mu choinneamh Phrionns' Tearlach,
 'S dùil aca r'a chàmp a bhristeadh ;
 'S ioma fear a bh' ann san àit ud
 Nach robh sàbhailt mar bha mise,
 A'mheud sa dh'fhàg sinn ann san àraich,
 Latha bhàr na h-Eaglais'-brice.

ORAN EILE DO BHLAR NA H-EAGLAISE-BRICE.*

Air an fhonn cheudna.

GED a tha mi 'n so am chrùban,
 Ann an seann tigh udlaidh, uaigneach ;
 Bha mi roimhe mar ri cuideachd,
 Ged a thuit dhaibh mo chuir uapa :

* This Song was excluded by the Author from three editions of his work printed for himself, because it was a Jacobite piece, and offensive to the Campbells, who always were his best patrons. It is here inserted for the first time, at the solicitation of many of the Bard's admirers. It is generally

'S tric' mi 'g amharc ris an aonach,
 'M faic mi t'aogas Iain 'Ic-Ruairidh—
 'S na'm faicinn thu r'a' tighinn,
 Dh'éireadh mo chridhe bho smuairean.

Dh'éireadh m'inntinnse bho smàlan,
 Mi bhi mar riut Iain 'Ic-Ruairidh ;
 Dh'innsinn duit n'a bhiodh air m'aire,
 'S bhithinn 'farraid na bhiodh uam dheth,
 'N là sin a thug iad na buillean,
 'S mis' chunnaic 'bhi ga'm bualadh ;
 Chaidh 'n teicheadh air taobh Rìgh Deòrsa,
 'S ann oirrne 'thàinig am fuathas !

B'e sgeul an fhuathais r'a innse
 Gu'n do theich an Rìgh 'sa mhuinntir ;
 Ghabh iad eagal roimh na buillean
 'Nuair a chunnaic iad am Prionnsa ;
 Cha d' fhan duine dhiu r'a chéile,
 Eadar Dunéideann a's Sruidhleadh :
 'S iomadh baile 'sa 'n robh pàirt dhiu
 'Gabhail tàimh air teachd na h-òidheche !

Bha sinn gu misneachail, dàna,
 A' dol a n-àird' a dh'ionnsaidh 'n t-Sléibhe,
 'S mu'n deachaidh sinn ceart an òrdugh
 Thàinig iad oirrne na reubail !

---

supposed, though erroneously, that it was the Poet's first production ; but he himself states that the foregoing song was the first produce of his imagination, and composed immediately after the Battle of Falkirk, in 1745; whereas it is evident by the tenor of this song, though it goes under the name of the "Battle of Falkirk," that it was composed after the Battle of Culloden, in 1746. The *Iain Mac Ruairidh*, it is said, means Prince Charles Edward. For the set here given, we had recourse partly to oral recitation, and partly to Turner's Collection of Gaelic Songs; but, we must add, that, passing through the corrupted channel of tradition, it may now be destitute of the merit which it once possessed.—ED.

Cha b' fhada mheal sinn an àrach,
 'Nuair a sgànr sinn as a' chéile ;
 'S ann a sin a bha'n droch càradh,
 Air na bha luchd eudaich dhéirg ann

Rinn e cuideachadh d'ar nàimhdibh
 Gu'n robh dìth comandaidd oirnne ;
 Cha d' fhuair sinn òrdugh gu lamhach,
 'Nàm do chàch bhi 'tighin' 'n-ar còmhdbail.
 'S ann a theich sinn ann ar deanamh,
 'S cha'n fhanamaid ri bhi còmhladh,
 Cha'n fhacas roimhe a lethid
 O'n thugadh là Inbheir-Lòchaidh.

Bha mis' a's Calum Mac-Phàruig,
 'Siubhal càthair agus mointich,
 'S mar a teicheamaid san àm ud
 'S cinnteach gu'm biodh calldachd oirnne ;
 Ghabh na bh'agaim do luchd-beurla
 An *ratreuta* roi' Chlann-Dòmhnuaill,
 Sud a ghiorraicheadh an saoghal,
 'Dhol ri aodann nam fear mòra !

B'e sud a ghiorraicheadh an saoghal
 Dhol a chaonnag ris a phòr ud
 'Thain' a chomhsachadh na ròghachd
 As leth an Rìgh a's na còrach,
 'S iomadh laoch gu'n atha-laimhe
 Eadar Ceann-t-sàile 's Srath-Lòcha
 A chuireadh, an guaillean r'a chéile,
 'S bu mhòr am feum anns a' chòmhraig.

Bu mhor am feum anns a' chòmhraig
 'Na fir mhòra bha neo-sgàthach ;
 Eadar Chamshronach 's Chlann-Dòmhnuaill.
 'S na bha chòmhlain ann am pàirt riu

'S nam faigheadh iad cothrom na F'éinne
 Eadar iad-féin a's an nàmhaid :
 Dh' ain-deoin na bh' anns an Roinn-Eorpa
 Chuireadh iad Rìgh Deòrs' às àite.

Chuireadh iad Rìgh Deòrs às àite,
 Na bha Ghàidheil ann an Alba
 Na'm biodh iad uile mar bha iad,
 A' bhliadhna thàinig an armailt ;
 Na'm biodh iad uile ri chéile,
 Gu'm b'iad féin na treun fhìr chàlma,
 G'am bu dùthchas a bhi cròdha
 Bha chòmhnaidh a measg nan Garbh-chrìoch.

An là sin a thug iad Cuil-fhodair,
 Cha robh fhortan ud ach searbh dhuinn,
 Choisinn Diùc-Uilleam 'san droch-uair !
 'S mòr an rosad e do dh' Abba ;
 Chaill na cinnfeadhnaidh am fearrann
 'S an tuath-cheathairn an cuid armachd,
 Cha bhi oirnn ach ãd a's cāsag,
 An àite nan deiseachan balla-bhreac.

Cha bhi oirnn ach ãd a's cāsag,
 An àite nam breacannan ùra ;
 Stocainea a's briogsa glasa,
 'S iad air glasadh mu na glùinean ;
 'Nuair chaill sinn ar n-airm 's ar n-aodach,
 Cia mar dh' fhaodas sinn bhi sunntach ?
 Le'r cāsagan leobhar liath-ghlas,
 Nach robh roimhe riamh 'n-ar dùthaich.

Ca robh roimhe riamh 'n-ar dùthaich,
 Ach aodaichean ùra riomhach ;
 'S chaidh cha b' éigin am mùthadh
 Gus 'n do chaill sinn cliù na rìoghachd,

Chaill sinn ris ar cuid do'n t-saoghal,
 Chaill sinn ar daoine 's ar nà ris ;
 Chaill sinn ar n-aighear 's ar n-éibhneas,
 'S goirt an sgeul duinn bhi g'a innseadh.

'S goirt an sgeula bhi ga innseadh,
 Na chaidh dlùth oirnn do na daoine,
 Na thuit dhiù latha Chuil-fhodair ;
 'S a fhuair an dochann anns a' chaonnaig,
 Thàinig an trùp orr' o'n culthaobh,
 Triùir mu'n aon duin' air an aodann ;
 'S na'm faigheadh iad cothrom cùise,
 Rinn iad diùbhail mu'n do sgaoil iad.

Cha robh meas air Clanna Ghàidheil
 O'n dh' fhalbh Tearlach uainn air fògradh
 Dh' fhàg e sinn mar uain gun mhàthair
 Gun aobhar ghàire gun sòlas,
 Sinn a' géilleadh do shasunn
 'Sa 'g éiridh am feachd Rìgh Deòrsa
 Cuid d' ar n-iarrtas a's d'ar n-athchung
 E dhol dachaigh do Hanobher !

Bi'dh sinn fathast ann an dòchas
 Gu'n tig Tearlach òg do'n ròghachd
 'S nan tigeadh e oirnn a chlisgeadh,
 Dh'eireadh ar misneach 's ar n-inntinn,
 Dh'eireadh leat na h-uile duine ;
 'S bhiodhmaid nìle dhuit cho dìleas ;
 An aobhar blàir no'n làthair cumaisg,
 Cha bhiodh cunnart oirnn gu'n dìobhradh.

Chaidh, cha dìobramaid gu bràth thu,
 'S e'n achanaich a b' fhearr leinn fhaotainn
 Gun tigeadh iad oirnn na Fràngaich,
 'S Tearlach bhi air ceann nan daoine.

Dh'éireadh Camshronaich o Lòchaidh,
 Dòmhnullaich a's Clann-an-t-Saoir leat ;
 'S cha robh an leithid anns na crìochan
 O'n a chrìochnaich Clanna-Baoisge.*

Gu'n éireadh leat Clann-an-Alba,
 Laidir, neartmhor, feachdail, rioghail,
 Gu targaideach, armailteach, tartrach,
 Luchd nam bratach 's nan cuilibheir ;
 'Ri àm rùsgadh nan lann glasa,
 Nam faobhar sgaiteadh, 's nam pìcean ;
 Builleach, guineach, beumach, buidhneach,
 'S bu chliùiteach an àm dol sìos iad.

Griogairaich gu'n fhailinn cruadail,
 Bha iad riamh, gu h-uasal ròghail,
 An àm cogaidh, troid, no tuasaid,
 C'àit' an cualas bonn d'am mì-chliù ?
 Dol an aghaidh teine 's luaidhe ;
 An àm na ruaig cha b'iad a strìochdadh,
 'S fhad' sa leanas sibh r'ar dualchas,
 Cha tuit sibh le fuath luchd mi-rùin.

Eiridh gach fine bho thuath leat,
 Eadar uaislean agus islean ;
 Le toil an cridhe 's an dùrachd
 O'n a chuir thu t' ùigh 'san fhìrinn ;
 Bi'dh sinn uile san aon rùn duit,
 O'n is ionnan cùis mu 'm bi sinn ;
 Ann a t'aobhar 'Thearlaich Stiubhairt
 On 'se do chrùnadh bheir sìth dhuinn.

---

* A celebrated Fingallian tribe.

ORAN DO THAILBHEART A BH' AIG
BAN-RIGH MAIRI.

DEOCH slàinnte Rìgh Deòrsa,
Gu'n òlainn air thùs,
Le onoir 's le buaidh
Nan daoine uails' tha 'na chùirt,
Le Seanalair Hallaidh,
Is Màidsear Cothun,
Gun di-chuimhn' air Màiri,
Bean mhàlta mo rùin.

Mo bheannachd gu bràth
Aig a' Bhan-rìgh nach beò ;
'S an aic' a bha Màiri,
G'a h-àrach 's i òg ;
Bean shìobhalta, shàmhach,
'S i nàrach gu leòir ;
'Nuair thèid mi 'n tigh-thàirne,
'S i phàigheadh mo stòp.

'S tu chumadh an cothrom
'S an onair ud rium,
'S a chuireadh a'm sporan
Na dolair 's na crùn :
Ged' a dh' òlainn leann làidir,
Flon Spàinteach is rùn,
'S tu b' urrainn a phàigheadh,
S tu 'n àit' air mo chùl.

'Nuair thiginn leat dhachaigh
Thar faich' an rabhiù,

'S tu sinnt ann am bhreacan,
 Bu taitneach leam thu ;
 Gu'n deanainn do thasgaidh,
 Far am faicinn do ghnùis,
 Mo Mhàiri dhonn mhaiseach,
 Air 'n do leag mi mo rùn.

'S ann do nighean na Ban-rìgh
 Thug mi gràdh is mi òg,
 O'n a fhuair mi air làimh i,
 Cha robh fàilinn a'm lòn ;
 Fhuair mi còir ort o'n chaiptin
 Nach tugainn seachad air òr,
 'S ge do rachainn am blàr leat,
 Cha 'n fhàgainn thu beò.

'S ann a fhuair mis' an toiseach,
 Leis an fhortan a bh' ann,
 A bhean is dìriche pearsa,
 Théid a mach sa' chomand ;
 'S a dh'aindeoin na h-aoise,
 Cha dean i h-aogas a chall ;
 Cha chaolaich a casan,
 'S cha mho ghlasas a ceann.

Tha Màiri cho bòidheach
 Rì mnaoi òig tha san tìr,
 'S i gu'n uireasbhuidh fòghluir,
 Uasal, mòralach, grinn ;
 'S e m' aighear 's mo shòlas,
 Gu'm bheil i pòsta rium fhin,
 'S ge 'd a theirig dhuinn stòras,
 Gheibh sinn òr aig an rìgh.

Bidh sinn uil' aig rìgh Dedrsa,
 'S cha ghòraiche dhuinn ;

O's ann aige tha 'n stòras
 Is còir air a' chrùn;
 Bheir e 'm pàigheadh 'n-ar dorn dhuinn
 'S cha 'n iarr e oirnn dad g'a chionn;
 Gheibh sinn annart is aodach,
 Cho saor ris a' bhùrn.

Cha n-eil trioblaid r'a chunntadh
 Air muinntir an rìgh,
 Ach miorag is sùgradh,
 'S bhi gu'n chùram do ni;
 Ged' a dh' òlainn na galainn,
 A h-uile car a théid dhòm,
 Cha trodadh mo bhean rium,
 'S cha leig i'n t-aran am dhèth.

'S ann agams' tha 'n leannan
 Nach eil feamach na bréin;
 'S 'n uails' tha na mala,
 Tha cuir a ceanail an céill,
 'S tha mi fad' ann am barail,
 Nach eil a coimeas fo 'n ghréin;
 'S ni mi pòrsan d'i daingeann,
 Mu bhios i maireann a'm dhéigh.

ORAN DO'N MHUSG.

'S IOMADH car a dh'fhaodas tigh'n air na fearaibh,
 Is theag' gu'n gabh iad gaol air an tè nach faigh iad,
 Thug mi fichead bliadhna do'n chiad tè ghabh mi,
 Is chuir i rithist cùl rium, is bha mi falamh.

Is thàinig mi Dhunéideann a dh'iarraidh leannain,
 Is thuirt an Caiptin Caimbeul, 's e'n geard a' bhaile,

Gu'm b'aithne dha banntrach an àite falaich,
'S gu'n deanadh e àird air a cur à'm charamh.

Rinn e mar a b'àbhaist cho mhath 'sa ghealladh,
Thug e dhomh air làimh i, 's am paigheadh mar ri;
Is ge b'e bhios a' feòraich a h-ainm no sloinneadh,
Their iad rithe Seònaid, 's b'e Deòrs' a seanair.

Tha i soitheamh, suairce, gun ghruaim. gun smalan
Is i cho àrd an uaisle ri mnaoi san fhearann;
Is culaidh a m' chumail suas i, o'n tha i mar'rium,
Is mòr an t-aobhar smuairein do'n fhear nach faigh i,

Leig mi dhìom Nic-Còiseam ged' tha i maireann,
Is leig mi na daimh chròcach an taobh bha 'n aire,
Is thaobh' mi ris an òg-mhnaoi, 'sann leam nach
aithreach,
Cha n-eil mi gu'n stòras o'n phòs mi 'n ainnir.

Bheir mi fhéin mo bhriathar gu bheil i ro mhath,
Is nach d'aithnich mi riamh oirre cron am falach,
Ach gu foinneamh, finealta, dìreach, fallain,
Is i gu'n ghaòid, gu'n ghìomh, gu'n char fiar, gu'n
chamadh.

Bithidh i air mo ghiùlain, 's gur math an airidh,
Nì mi fhéin a sgùradh gu math 's a glanadh;
Chuirinn ri an t-ùilleadh ga cumail ceanalt,
Is cuiridh mi ri m' shùil i 's cha diùlt i aingeal.

'Nuair bhi's cion an stòrais air daoine ganna,
Cha leigeadh nighean Dheòrsa mo phòca falamh;
Cumaidh i rium òl anns na tighean-leanna,
'S pàidhidh i gach stòpan a nì mi cheannach.

Nì i mar bu mhiann leam a h-uile car dhomh,
Cha-n innis i breug dhomh, no sgeula mearachd:

Cumaidh i mo theaghlach cho math's bu mhath leam,
Ged' nach dean mi saothair no obair shalach.

Sgìthich mi ri gnòmh, ged nach d'rinn mi earras,
Thug mi bòid nach b' fhiach leam bhi ann a'm sgalaig,
Sguiridh mi g'am phianadh, o'n thug mi 'n aire,
Gur e'n duine dìomhain is faide mhaireas.

'S i mo bheanag ghaolach nach dean mo mhealladh,
Fòghnaidh i dhomh daonnan a dheanamh arain;
Cha bhi fàilinn aodaich orm no anairt,
'S chaidh cùram an t-saoghail a nis' as m'aire.

ORAN DO'N RIGH.

'S i deoch slàinnt' an Righ is àill leinn,
Sin an ioc-shlainnt' àluinn, uasal,
Bhi ga h-dl do dh'fhion na Spàinte,
No do phuinnse làidir, uaibhreach;
'Nuair a bhios i air a stràcadh
Cho làn 'sa chumas na cuachan,
Ge b'e làmh an dean i tachairt,
'S còir gu'm faiceadh e mu'n cuairt i.

'S mòr an sonas th' ann san rìoghachd,
O'n chaidh an Righ so chrùnadh,
Ann san àit' a bh'aig a shìnnreachd,
An d'fhuair a sheann-seanair còir-dhùthchais;
Albainn, a's Sasunn, a's Eirinn,
'Nis a' géilleachdainn do 'n aon-fhear,
Mar nach fhacas iad riamh roimhe
O'n a chothaicheadh air thùs iad.

'S mòr an t-àdh a th'air an òigear,
An treas Dedrs' a shuidh sa' cbathair,

Cha-n eil rìgh ann san Roinn-eòrpa,
 Chumas còmhrag ris le claidheamh ;
 'S òg a thòisich e ri cruadal,
 'S tha bhuannachd gu tric na lamhan,
 Fearann chàich 'ga shir thoirt uatha,
 'S na h-uil' àite fhuair e ghleidheadh.

'S iomadh àit' an robh chuid armailt,
 Cliùiteach, ainmeil 'nuair a thàirnt' iad ;
 A choisichean lùghar, calma,
 Is trup meamnach nan each làidir ;
 Bha Eireannaich, Goill, a's Sasnaich,
 'Nan gaisgich an tìr an nàmhaid,
 'S mairg a thachradh air na fearaibh,
 'Nuair a theannadh iad ri làmhach.

Anns na h-uile càs a's cunnart,
 'S mòr an t-urram fhuair na Gàidheil,
 'S bha'ar greis ga 'n cuir an duileachd,
 Mar nach buineadh iad do'n phàirtidh ;
 Ach 'nuair fhuair iad meas a's creideas,
 'S a chreideadh nach deanadh iad fàilinn,
 'S iad bu sheasmhaich air an onair
 A thug lann-sholais á sgàbart.

Bha iad bras a h-uile latha,
 Ri àm catha dol 'sna blàraibh ;
 Chaidh gach dhuine dhiù air chruadal,
 'S ann orra bha buaidh gach làrach :
 Bha *commisean* aig gach òigear,
 'S e toirt òrdugh d'a *bhataillean*,
 'S iad cho dìleas do Rìgh Deòrsa,
 'S a bhiodh na leòghain dha'n cuid àlaich.

Bha chairt-iùil a's cuibhl' an fhortain,
 Bha seòid a' chogaidh gu léir leat ;

Ann sa h-uile blàr a bh' aca,
 Rinn *Mars* na bu chòir dha féin dheth :
 'N àm do loingis bhi 'gan gluasad,
 Chuir *Æolus* fuaime le d'bhréidean ;
 Thug *Neptune* cothrom a' chuain duit
 'S cò bha uat a dheanadh feum dhuit ?

Bha na Gearasdain cho daingean,
 'S gu'm b' amaideach dol gan séisdeadh,
 Aghaidh làidir air gach balla,
 Chum nam *Barag* a bhi gléidhteach ;
Rampair àrd nach rachte thairis,
Batraidh 's *canain*, orra gleusta,
 Bu mhairg a bhiodh roimh an anail
 'Nuair a theannadh iad ri géisgil.

Gach rìgh a thòisich 'na t' aghaidh,
 Ghabh iad mar roghainn an diùbhadh,
 'S ionnan sin 's mur dh'éirich dhaibh-san,
 'S mòr a chaill iad air a' chùis ud ;
 Thug thu tarruinn bharr an Fhràngaich,
 'S fhuair thu ceanglaichean a's cùmhnant,
 Nach togadh e rithist t'angar,
 Mu'n éireadh aimhleas ni bu mhò dha.

Bha Ban-rìgh Hungaraidh gòrach,
 'Nuair a thòisich i ri strì riut ;
 'S cha bu ghlice Rìgh na Spàinte,
 Thòisich e gu dàna mì-mhoil :
 Ged' a bha 'n dithist ud làidir,
 'S rìgh no dha a bh'ann 'sna h-Innsean,
 Fhuair thu dhiù gach cùis a dh'iarr thu,
 'S tha na fiachan air an dòladh.

Tha 'n Rìgh a nis' mar is àill leis,
 'Sàbhailt a dh' fhaodas e laidhe,

Tharruinn e gu tìr a chàbhlach,
 'S cha-n eil feum air càmp a ghleidheadh :
 Gach duine bha dha 'nan nàimhdean,
 Chinn iad dha 'nan cairdean matha,
 'S tha iad uile dha cho dìleas,
 'S dh' fhuirich an t-sìochadh sin fhathasd

An ceithir airdean an t-saoghail,
 Tha fearann is daoine aig Deòrsa :
 'S tha chinn-euglais ann 's gach àite
 Chum an sàbhaladh o dhò-bheairt ;
 Tha lagh is parlamaid aca,
 Chumail ceartais riu a's corach ;
 'S tha mheir' an déigh a casgadh,
 Sguir na creachan is an tòrachd.

Bi' na h-uile diùc is iarla,
 Mar is miann leo 'm fad is beò thu,
 'S gheibh gach morair, a's gach tighearn',
 A h-uile dlithe is coir dhaibh ;
 Tha daoine-uais', a's tuath an fhearainn
 Mar is math leo thaobh an stòrais ;
 Tha luchd-ceaird a' faotainn cosnaidh,
 'S cha-n eil duine bochd gu'n phòrsan.

Tha toradh am fàs na talmhuinn,
 Gu miosach' arbharach, pòrach ;
 Chinn an spréidh gu bliochdach, bainear
 Sona, sliochdar, sailleach, feòlmhor :
 Tha sìtheann air sliabh gach garbhlaich.
 Sealgairean a' faotainn spòrsa,
 'S tha tighinn air iasg na fairge,
 'S paillt an t-airgiod r'a linn Dheòrsa

'S mòr a rinn e dh' fhearas-tighe,
 Sgaoil e h-uile maitheas oirnne,

Chuir e drochaid air gach alltan,
 'S réitich e na ràidean-mora ;
 Chuir e sgoil sa' h-uile gleann,
 A los gu'm faigheadh ar clann fòghlum ;
 'S gheibh sinn airm a's eudach Gaidhleach,
 O 's e 's fearr leinn gu bhi spòrsail.

'S e is airde do na flathaibh,
 'S am mac-ratha o thùs òige,
 Ceannard làidir sna' h-uil' ionad,
 Air gach fine, 's air gach seòrsa ;
 Tital Bhreatuinn a's na Fràinge,
 Tha na banntan sin 'na phòca,
 Staoileadh Eirinn, stéidh na Creidimh,
 G'a chumail creideasach an òrdugh.

Gu meal thu do chrùn 's do chathair,
 T'uinem do chlaidheamh 's do mhòr-chuis,
 'S do theaghlach mòr, rìoghail, cliùiteach,
 'S an lù-chairt a' bheil thu chomhnaidh ;
 Ge b'e uair a thig an aois ort,
 Na chaochlas tu bhàrr an t-seòil sin,
 Gu'm bi do mhac-òighre sàbhailt,
 Ann a t' àite mar is còir dha.

ORAN DO MHORAIR GHLINN-URCHADH.

SGEUL a b'ait leam r'a innseadh,
 Mu'n òg aigeannach, rìomhach.
 Laoineach, bhasdalach, phrìseil.
 Chaoineil, mhacanta, shìobhailt.
 A rinn gach beart a bha rìoghail,
 Ann an ceartas 'sam fìrinn.
 O thoiseach na stri' so thàinig :
 O thoiseach na stri' so, &c.

'S iomadh àit a' bheil cliù ort,
 Nach ro 'm pàirtich do dhùthcha,
 Sheas thu dàna gun chùram,
 Gun fhàilinn, gun lùbadh,
 Ann san àite bu rùn leat,
 Far na gheall thu o thùs a bhi càirdeach :
 Far na gheall thu o thùs, &c.

'S an àm gluasaid, na carraid,
 Bha thu cruadalach, fearail,
 Mar bu dual duit o d' sheanair,
 Choisinn buaidh ann an Gallabh,
 'Nuair a bhuannaich e 'm fearann,
 Bha na Tuathaich gun anam,
 'N deis an ruagadh 's an gearradh san àraich :
 'N deis an ruagadh 's an gearradh, &c.

Laoich ghleusda gun tioma,
 Bu mhor feum ann san iomairt,
 Nach géilleadh le gioraig,
 Fhuair iad réite le milleadh,
 'S cha bi 'n eucoir a shir iad ;
 'S mòr t' fheums' air bhi sgileil,
 O 's tu féin a tha 'n ionad nan armunn.
 O 's tu féin a tha 'n ionad, &c.

Sàr cheannard gach fin' thu,
 Deagh mhaighstir nan gilleann,
 'S an comandair gun tioma,
 An tùs aimhreit no iomairt,
 Nach dean parladh a shireadh
 Le d' lanntaibh geur, biorach,
 Bhiodh calldach a's iomain air nàmhaid :
 Bhiodh calldach a's iomain, &c.

'S bi do chinneadh mòr fhéin leat,
 Ann 's gach cunnart 'san téid thu,

'S iad gu fuileachdach, feumail,
 Bhualadh bhuilean a's spéicean ;
 'S ònmhor curaidh 'na éideadh,
 Bhi's ullamh gu éiridh,
 An am dhuit a bhi 'g éibheach crois-tàraidh .
 An am dhuit a bhi 'g éibheach, &c.

'S iomadh caraid mu'n cuairt duit,
 Eadar Bealach a's Cruachan,
 Leis 'm bu mhath thu bhi 'n uachdar
 Le neart tein' agus luaidhe,
 'S nan lann tana, geur, cruaidhe,
 Rachadh mar riut g'am bualadh,
 'Nuair a thogadh tu suaicéantas àrda :
 'Nuair a thogadh tu, &c.

S 'nuair a sgaoilte do bhratach,
 Ri crann caol, dìreach, snaighte,
 Os ceann dhaoin' air an fhaiche,
 Chluinnte gleadhraich nam marcach,
 Bu ghreadhnaiche tartar ;
 Na cinn-fheadhna 's na gaisgich
 Le maoim bheirt' a mach leo buaidh-larach :
 Le maoim bheirt' a mach, &c.

Reachdar, ardanach, morchuis',
 Duineal, ceannsalach, seòlta,
 Marcach àrd, nan each mòra,
 Bu mhòr srann, 's bu mhath fòghlum ;
 Fasan Gallta gu leòir ort,
 'S math thig ad a bhil òir dhuit,
 Air chùl clannach bu bhòidheche 'measg Ghaidheal :
 Air chùl clannach bu bhòidheche, &c.

Aghaidh mhacanta, chaoimhneil,
 Mhàlta, mheachair mar mhaighdin ;

Ann sa chòm is glaine na 'n daoimein,
 T' aigheadh uile le sòisle,
 Dàna, smachdail mar shaighdear,
 Cridhe soilleir gun fhoill
 Mar ghrian choimhneil a' boisgeadh air faireadh
 Mar ghrian choimhneil, &c.

Suairce, sìobhalta, fearail,
 Sùil liontach, ghorm, mheallach,
 Bu chaol, finealta mala,
 Gruaidh ghris-dhearg, channach,
 Beul bìdhe bu taine,
 Cneas mìn-gheal mar chanach,
 Cha-n eil tì a thug barrachd air t'àilleachd
 Cha-n eil tì a thug barrachd, &c.

Fhuair thu urram gach cùise,
 O'n a b' urrainn thu giùlan ;
 'Nam suidhe na cùirte
 Far 'm bu ònmhora diùcan,
 Bu ròmhach do *dhiùti*,
 Bhi càradh a' chrùin,
 Air an rìgh d'am bheil dùthchas an àite :
 Air an rìgh d'am bheil, &c.

Sàr chùirtear na maise
 Dh'an robh cliù air gach fasan,
 Fhuair iùl ann an Sasunn
 Air na cùiseannaibh tagraidh,
 'S e do thùr a bha beachdail,
 Tha 'n dùthaich làn aitis
 O'n a thàinig thu dhachaigh le fàilte .
 O'n a thàinig thu dhachaigh, &c.

Sàr phòitear an fhion thu,
 'S tu dh' òladh 's a dhìoladh .

Fhuair thu fòghlum gach ròghachd,
 Meoir is grinne ni sgrìobhadh ;
 Bu tu sealgair na sìthne
 Le d' chuileabhair caol, dìreach,
 'Nuair a thàrladh tu 'm frìth nam beann àrda
 'Nuair a thàrladh tu, &c.

An am dhuit a bhi taghall
 Ann sa' bheinn am bi 'n fhaoghaid,
 Leat bu mhiannach a ghreadhainn,
 Fuaime mhiosar ri h-adhaire,
 Gunna glaice do roghainn,
 Gairm ghallanaich gaohair,
 'Nuair a rachadh e 'n déigh fir cràice :
 'Nuair a rachadh e 'n déigh, &c.

'S 'nuair, a loisgeadh tu 'm fùdar,
 Leis a' ghunna nach diùltadh,
 Bhiodh na peileirean dù'-ghorm,
 Le teine 'gan stiùradh
 Ri h-eilid na stùice,
 'S bhiodh a ceithreannan brùite.
 Is do ghillean 'ga giùlan á fàsach :
 Is do ghillean 'ga giùlan, &c.

'S 'nuair a thearnta gu d' bhaile
 Mu òidhche le farum,
 Bu ghleadhrach an talla,
 Tùr greadhnach sin Bhealaich ;
 Mòr chaoimhneas air t'aire,
 Bhiodh loinn air luchd-ealaidh
 Leis an séinnthe gach caithream a b' àill leat ;
 Leis an séinnthe gach caithream &c.

Mu chromadh na gréine
 'Nuair a dhonnadh na speuran,

Gheibhte sollain a's éibhneis,
 An tigh soilleir na féile,
 Gach ceòl bu bhinne r'an éisdeachd.
 Co-fhreagairt a chéile,
 An fhiodhall, 's na teudan, 'sa chlàrsach :
 An fhiodhall, 's na teudan, &c.

Maduinn shoilleir ag éiridh,
 Gheibhte chomaine cheudna,
 Pìob am folais 'ga spéiceadh,
 Feadain loma 'g an gleusadh,
 Dosa donna ri beus daibh,
 Ceòl loinneil bu réithe,
 Sìr chaithe' na féisd ann a t' àros :
 Sìr chaithe' na feisd, &c.

'Si an trompaid 's na h-òrgain,
 Bu ghlan pròndol is monmhor,
 'Nuair a lòmte gach corra-mheur
 Nach bu tròm air an t-sorachan,
 Bu phuncail an toraman,
 Gu fonnmhorach, soirmeil,
 Ann an teaghlach a' Mhorair ri àbhachd !
 Ann an teaghlach a' Mhorair, &c.

Talla flathasach, ròghail,
 An robh mathas, gun mhì-run,
 Gheibht' an taghaich gu ònmhar,
 Do mhaithean na rioghachd,
 Seòl air caitheadh an fhiona,
 Uisge-beath' ann am pìosan,
 A' sìr ghabhail sìos nan deoch slàinnte :
 A' sìr ghabhail sìos, &c.

Mar bu mhiannach leat fhaicinn
 Bhi gu fialaidh mar chleachd thu,

Miosail, miaghail, gun airceas,
 Uails' is rìomhadh a's fasan ;
 Or lionmhor g'a sgapadh,
 Cluiche dian g'a chuir seachad,
 Air dhìsnean, air chairtean, 's air thàileasg ;
 Air dhìsnean, air chairtean, &c.

Beus nach b' ainneamh le d' theaghlach,
 Bhi gu farumach, greadhnach,
 Ceòl is aiteas gach òidhche,
 Sèdmar laiste le coinnlibh ;
 'S e Gleann-urchaidh do staoile,
 'S thu air Bealach a't' òidhre,
 Gu meal thu do ghréim air an àite ;
 Gu meal thu do ghréim, &c.

COIRE-CHEATHAICH.*

'Se coire-cheathaich nan aighean siùbhlach,
 An coire rùnach, is ùrar fonn,
 Gu lurach, miad-fheurach, mìn-gheal, sùghar,
 Gach lusan fliar bu chùbhraidh leam ;
 Gu molach, dù-ghorm, torrach, lùisreagach,
 Corrach, plùranach, dlù-ghlan grinn ;
 Caoin, ballach, ditheanach, canach, mìsleanach,
 Gleann a' mhìlltich, 'san lionmhor mang.

Tha falluinn dhùinte, ga daingeann, dùbailt',
 A mhaireas ùinne, mu'n rùisg i lòn,
 Do'n fheur is cùl-fhinne dh' fhàs na h-ùrach,
 'S a bharr air lùbadh le driùchda tròm,

---

* For the Tune of the above Song, see the Rev. Mr Patrick Macdonald's "Collection of Highland Vocal Airs," p. 20, No. 132.

Mu choire guanach nan torran uaine,
 A' bheil luibh a's luachair a suas g'a cheann,
 'S am fàsach guamach an càs a bhuana,
 Nam b' àite cruaidh e, 'm biodh tuath le'n suin.

Tha trusgan faoilidh air cruit an aonaich,
 Chuir sult is aoidh air gach taobh a d' chòm,
 Mìn-fheur chaorach is barra bhraonan,
 'S gach lus a dh' fhaodadh bhi 'n aodan thòm,
 M'an choir' is aoidheala tha r'a fhaotainn,
 A chunna' daoine an taobh so 'n Fhràing;
 Mur dean e caochladh, b' e 'n t-aighear saoghalt'
 Do ghillean aotrom bhi daonnan ann.

'S ann mu'n Ruadh-aisridh dh'fhàs na cuairteagan,
 Cluthor, cuachanach, cuanar, àrd,
 Na h-uile cluaineag 's am bàrr air luasgadh,
 'S a' ghaoth 'g an sguabadh a null 'sa nall:
 Bun na cìoba is bàrr a' mhìltich,
 A' chuisseag dhìreach, 's an fhìteag cham;
 Muran brìoghor, 's an grunnasg lìonmhor,
 Mu'n chuile dhìomhair, am bi na suinn.

Tha sliabh na làirig an robh Mac-Bhaidi,
 'Na mhothar fàsaich, 's na stràca tròm;
 Slios na bàn-leacainn, cha 'n i is tàire,
 'S gur tric a dh' àraich i 'n làn-damh donn:
 'S na h-aighean dàra nach téid 'na bhà-thigh,
 A bhios le 'n àlach gu h-àrd 'nan grunn,
 'S na laoigh gu h-ùiseil a là 'sa dh'oidhche,
 'S na h-uiread cruinn diù air druim Clach-fionn.

Do leacan caoimhneil, gu dearcach, braoileagach,
 Breac le faoireagan is cruinn dearg ceann;

An creamh 'na chathraichean, am bac nan staidh-
 Stacan fraoidhneasach nach bu ghann: [richean.
 Am bearnan-brìde, 's a' pheighinn rìoghail,
 'S an canach mìn-gheal, 's am mìslean ann;
 'S a h-uile mìr dheth, o'n bhun is ìsle
 Gu h-ionad cìrean na crìch is àird'.

'S rìomhach còta na creige mòire,
 'S cha n-eil am fòlach a' d'chòir 'san am,
 Ach mionan-còinntich, o 's e bu nòsaire,
 Air a chòmhdachadh bhos is thall:
 Na lagain chòmhnard am bun nan srònag,
 Am bì na sobhraichean, 's neòinein fann,
 Gu bileach, fèirneanach, milis, roineagach,
 Molach, ròmach, gach seòrs' a th' ann.

Tha mala ghruamach, do'n bhiolair uaine,
 M'un h-uile fuaran a th' ann san fhonn;
 Is doire shealbhag aig bun nan garbh-chlach,
 'S an grinneal gainmhich' gu meanbh-gheal pronn;
 'Na ghlugan-plumbach air ghoil gun aon-teas,
 Ach coileach bùirn tighin' á grunn d' eas lòm,
 Gach sruthan ùiseal 'na chuailean cùl-ghorm,
 A' ruith na spùta, 's na lùba steoll.

Tha bradan tarra-gheal sa' choire gharbhlaich,
 Tha tigh'n o'n fhairge bu ghailbheach tonn,
 Le luinneis mheamnach a' ceapa' mheanbh-chuileag
 Gu neo-chearbach le cham-ghob cròm:
 Air bhuinne borb, is e leum gu foirmeil,
 'Na éideadh colgail bu ghorm-glas druim,
 Le shòislean airgid, gu h-iteach, meana-bhreac,
 Gu lannach, dearg-bhallach, earr-gheal shòm.

S e Coire-cheathaich an t-aithir prìseil.
 S an t-àite rìoghail mu'm bidht' a' sealg,

Is bi' féidh air ghiùlan le làmbach fùdair,
 A' cur luaidhe dhù'-ghorm gu dlù nan calg :
 An gunna gleusda, s' an cuilean eatrom,
 Gu fuileach, feumanach, treubhach, garg,
 A' ruith gu siùbhlach, a' gearradh shùrdag,
 S' a dol g'a dhùbhlan ri cùrsan dearg.

Gheibhte daonnan mu d' ghlacaibh faoine,
 Na h-aighean maola, na laoigh, 's na maing ;
 Sud bu mhiann leinn am maduinn ghrianach,
 Bhi dol g' an iarraidh, 's a' fiadhach bheann,
 Ge d' thigeadh siantan oirnn' uisg' is dìle,
 Bha seòl g'ar dìdeann mu'n chrìch san àm,
 An creagan ìosal am bun na frìthe,
 'S an leaba-dhìona, 's mi m' shìneadh ann.

'S a' mhaduinn chiuin-ghil, an àm dhomh dùsgadh,
 Aig bun na stùice b'e 'n sùgradh leam ;
 A' chearc le sgiùcan a' gabhail tùchain,
 'S an coileach cùrteil a' dùrdail cròm ;
 An dreathan sùrdail, 's a ribheid chiùil aige,
 A' cur nan smùid dheth gu lùghor binn ;
 An druid 's am brù-dhearg, le mòran ùinich,
 Ri ceileir suntach bu shiùbhlach rann.

Bha eoin an t-sléibhe 'nan ealtainn gle-ghlan,
 A' gabhail bheusan air ghéig sa' choill,
 An uiseag cheutach, 's a luinneag féin aice,
 Feadan spéiseil gu réidh a' seinn :
 A chuag, 'sa smedrach, am bàrr nan ògan,
 A' gabhail òrain gu ceòlmhor binn :
 'Nuair ghoir an cuannal gu loinneil guanach,
 'S e 's glain' a chualas am fuaim sa' ghleann.

'Nuair thig iad còmhla na bheil a' d' chòirse
 Do'n h-uile seòrsa bu chòir bhi ann ,

Damh na cròice air srath na mòintich,
 'S e gabhail crònain le dredcam àrd;
 A' dol san fheithe gu bras le h-éibhneas,
 A' mire-leumnaich ri éildeig dhuinn;
 Bi sin an ribhinn a dh'fhas gu mìleanta,
 Foinneamh, finealta, dìreach, seanng.

Tha mhaoisleach chùl-bhuidh' air feadh na dùslainn
 Aig bun nam fiùran 'g an rùsga' lòm,
 'S am boc gu h-ùtlaidh ri leaba chùirteil,
 'S e 'ga bùrach le rùtan cròm;
 'S am minnean riabhach bu luime cliathaich,
 Le chuinnean fiadhta, is fiadhaich' ceann,
 'Na chadal guamach an lagan uaigneach,
 'Fo bhàrr na luachrach 'na chuairteig chruinn.

Is ònmhor cnuasach a bha mu'n cuairt duit,
 Ri àm am buana, bu luaineach clann,
 Ri tionnal guamach, gu fearail, suairce,
 'S a' roinn gu h-uasal na fhuair iad ann;
 Céir-bheach 'na cnuacaibh, 's an nead na chuairteig,
 'S a' mhill 'ga buannachd air cruaidh an tuim,
 Aig seillein riabhach, breaca, srianach,
 Le'n crònan cianail is fiata srann.

Bha cus ra' fhaotainn do chnomhan caoine,
 'S cha b' iad na caochagan aotrom gann,
 Ach bagailt mhaola, bu taine plaoisg,
 A' toirt brìgh á laoghan nam maoth-shlat fann:
 Srath nan caochan, 'na dosa caorainn,
 'S nam preasa caola, làn chraobh a's mheang;
 Nan gallan ùra, 's nam faillean dlùtha,
 'S am barrach dùinte mn chùl nan crann.

Gach àite timchioll 'n am fàsach iomlan,
 Màm a's fion-ghleann, 's an Tuilm 'ga chòir

Meall-tionail làimh ris, gu molach, tlàthail,
 B'e chulaidh dh'àrach an alaich òig;
 Na daimh 's na h-éildean am maduinn chéitein,
 Gu moch ag éirigh air réidhlean fèidir;
 Greidhean dhearg dhiù air taobh gach leargain,
 Mu 'n choire gharbhlaich, da'n ainm an Cèd.

CUMHA CHOIRE-CHEATHAICH.

AIR FONN,—“ *The Flowers of Edinburgh.*”

'S duillich leam an càradh
 Th' air coire gorm an fhàsaich,
 An robh mi greis gam àrach
     'S a bhràighe so thall;
 'S iomadh fear a bharr orm,
 A thaitneadh e r'a nàdur,
 Na 'm biodh e mar a bha e,
     'Nuair dh' fhàg mi e nall;
 Gunnaireachd a's làmhach
 Spuirt a's aobhar gaire,
 Chleachd bhi aig na h-àrmuinn
     A b'àbhaist bhi sa' ghleann;
 Rinn na fir ud fhàgail—
 'S mac Eoghainn t'ann an dràsta,
 Mar chlach an ionad càbaig
     An àite na bh' ann.

Tha 'n coir' air dol am fàilinn,
 Ged' ithear thun a' bhlàir e,
 Gun duin' aig am bheil càs deth
     Mu'n àit ann san àm;
 Na féigh a bh' ann air fhàgail,
 Cha d' fhuirich gin air àruinn,
 'S cha n-eil an àite-tàmha
     Mar bha e sa' ghleann.

Tha 'm Baran air a shàrach',
 Is dh'fhartlaich air an tàladh,
 Gun sgil aig air an nàdur
     Ged' thàinig e ann :
 B' fhearr dha bhi mar b' àbhaist,
 Os ceann an t-soithich chàtha,
 'S a làmhan a bhi làn d'i,
     Ga fàsgadh gu teann.

Se mùghadh air an t-saoghal
 An coire laghach, gaolach,
 A dhol a nis' air faoin-tragh,
     'S am maor a theachd ann :
 'S gur h-e bu chleachdadh riamh dhuit,
 Bhi trusadh nan cearc biata,
 Gur tric a rinn iad siathnail,
     Le pianadh do lamh ;
 Is iad na 'm baidnibh riabhach,
 Mu t' amhaich 's ann ad' sgiathan,
 Bhiodh itealaich a's sgiabail
     Mu t' fhiacalan san àm :
 Bu ghiobach thu ri riaghailt,
 Mu chidsin tigh an iarla,
 Gar nach b'e do mhiann
     Bhi cur bhian air an staing.

Ged' tha thu 'nis sa' bhràighe,
 Cha chompanach le càch thu,
 'S na h-uile duine tàir ort
     O'n thàinig tu ann ;
 'S éigin duit am fàgail
 Na 's miosa na mar thàinig,
 Cha taitinn thu ri 'n nàdur,
     Le cnàmhan 's le cainnt :
 Ged' fhaiceadh tu ghreidh uallach,
 'Nuair rachadh tu mu'n cuairt daibh.

Cha dean thu ach am fuadachadh
 Suas feadh nam beann;
 Leis a' ghunna nach robh buadhor,
 'Sa mheirg air a toll-cluaise,
 Cha 'n eirmis i na cruachan,
 An cuaille dubh, cam.

'S e 'n coire chaidh an déis-laimh,
 O'n tha e nis gun fhéigh ann,
 Gun duin' aig am bheil spéis diu,
 Ni feum air an cùl;
 O'n tha iad gun fhear-gléidhte,
 Cha'n fhuirich iad r'a chéile,
 'S ann a ghabh iad an ratreuta
 Seach réidhlean nan lùb.
 Cha n-eil prìs an ruadh-bhuic,
 An coille no air fuaran,
 Nach b' éigin da bhi gluasad
 Le ruaig feadh na dùthch';
 'S cha n-eil a nis' mu'n cuairt da,
 Aon spùirt a dheanadh suairceas,
 Na thaitneadh ri duin'-uasal
 Ged' fhuasgladh e chù.

Tha choille bh' ann san fhrìth ud,
 Na cuislean fada, dìreach,
 Air tuiteam a's air crìonadh
 Sìos as an rùsg;
 Na pris sin a bha brìoghor
 Nan dosaibh tiugha, ònmhor,
 Air seacadh mar gu'n spìont' iad
 A nìos as an ùir;
 Na faillenean bu bhòiche,
 Na slatan is na h-ògain,
 'S an t-àit am biodh an smeòrac',
 Gu mòdhar a séinn ciùil;

Tha iad uil' air caochla,
 Cha d' fhuirich fiodh na fraoch ann ;
 Tha mullach bharr gach craoibhe,
 'S am maor 'ga thoirt diù.

Tha uisge srath na dìge,
 Na shruthladh dubh gun sìoladh
 Le barraig uaine ògh-ghlais
 Gu mi-bhlasda grannd ;
 Feur-lochain is tàchair
 An cinn an duileag-bhàite,
 Cha n-eil gnè tuille fàs
 Anns an àit' ud san àm ;
 Glumagan a' chàthair,
 Na ghlugaibh domhain, sàmhach,
 Cho tiugh ri sùthan càtha,
 'Na làthaich 's na phlàn ;
 Sean bhùrn salach ruadhain
 Cha ghlaine ghrunnd na uachdar,
 Gur coltach ri muir ruaidh e,
 Na ruaimle feadh stang.

Tha 'n t-àit an robh na fuarain
 Air fàs na chroitean cruaidhe,
 Gun sòbhrach, gun sail-chuaich,
 Gun lus uasal air càrn ;
 An sliabh an robh na h-éildean,
 An àite laidhe 's éiridh
 Cho lòm ri càbhsair féille,
 'S am feur chinn e gann :
 Chuir Alasdair le ghéisgeil
 A' ghreidh ud as a chéile,
 'S air leam gur mòr an eucoir
 An fheudail a chall ;
 Cha lugha 'n t-aobhar mìothlachd,
 Am fear a chleachd bhi tiorail,

A' tearnadh a's a' dìreadh
 Ri frith nan damh seang.

Ach ma's duine do shliochd Phàruig
 A théid a nis' do'n àite,
 'S gu 'n cuir e as a làraich
 An tàchran a th' ann,
 Bi'dh 'n coire mar a bha e,
 Bi'dh laoigh a's aighean dàr ann,
 Bi'dh daimh a' dol san dàmbhair,
 Air fàsach nam beann;
 Bi' buic s'na badain bhlàtha,
 Na bric san abhuinn laimh riu,
 'S na féigh an srath na lairig'
 Ag àrach nam mang;
 Thig gach ni gu' àbhaist,
 Le aighear is le àbhachd,
 'Nuair gheibh am Baran bairlinn,
 Sud fhàgail gun taing.

ORAN SEACHARAN SEILGE.

LUINNEAG.

Chunna' mi 'n damh donn
'S na h-eildean.
Direadh a' bhealaich le chéile:
Chunna' mi 'n damh donn
'S na h-eildean.

'S mi tearnadh á Coire-cheathaich,
 'S mòr mo mhighean 's mi gun aighear,
 Siubhal frìthe rè an latha,
 Thilg mi 'na spraidhe nach d'rinn feum dhomh.
Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Ged' tha bacadh air na h-armaibh,
 Ghleidh mi'n Spainteach thun na sealga,
 Ge do rinn i orm do chearbaich,
 Nach do mharbh i mac na h-éilde.
Chunna' mi 'n damh donn, &c.

'Nuair a dh'éirich mi sa' mhadainn,
 Chuir mi innte fùdar Ghlascho,
 Peileir teann is tri puist Shas'nach,
 Cuifean asgairt air a dhéigh sin.
Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Bha 'n spòr ùr an déis a breacadh,
 Chuir mi ùille ris an acuinn,
 Eagal driùchd bha mutan craicinn,
 Cumail fasgaidh air mo chéile.
Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Laidh an eilid air an fhuaran,
 Chaidh mi farasta mu'n cuairt d'i,
 Leig mi 'n deannal ud m'a tuairmse,
 Leam is cruaidh gu'n d'rinn i éiridh.
Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Rainig mise taobh na bruaiche,
 'S chosg mi rithe mo chuid luaidhe;
 'S 'nuair a shaoil mi i bhi buailte,
 Sin an uair a b' àird' a leum i.
Chunna' mi 'n damh donn, &c.

'S muladach bhi siubhal frìthe,
 Ri la gaoith', a's uisg', a's dìle,
 'S òrdugh teann ag' iarraidh sìthne,
 'Cur nan giomhanach 'nan éigin.
Chunna' mi 'n damh donn, &c.

'S mithich tearnadh do na gleannaibh
 O'n tha gruamaich air na beannaibh,
 'S ceathaich dùinte mu na meallaibh,
 A' cur dalladh air ar léirsinn.

Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Bi' sinn beò an dòchas ro mhath,
 Gu'm bi 'chùis ni's fhearr an ath la' ;
 Gu'm bi gaoth, a's grian, a's talamh,
 Mar is math leinn air na sléibhtibh.

Chunna' mi 'n damh donn, &c.

Bithidh an luaidh ghlas 'na deannamh,
 Siubhal réith aig conaibh seanga ;
 'S an damh donn a' sileadh fala,
 'S àbhachd aig na fearaibh gleusda !

IAIN CAIMBEUL A' BHANCA.

IAIN CHAIMBEUL a' bhanca,
 Gu'm faiceam thu slàn,
 Fhir a chumail na dàimh,
 'Gam buineadh bhi mòr :
 Le d' chridhe fial, fearail,
 A thug barrachd air càch,
 An iomadaibh càs
 A thuilleadh nan slògh.
 Fhuair thu meas, nach eil bichiont'
 A measg Bhreatunnach,
 Banc an òir bhi fo d' sgòid,
 Ann an còir dhleasanach ;
 Na th' ann, cha n-e 'm beagan
 Is e 'm freasdal ri d' stàit,
 Fo leagadh do làmh
 'S gu freagradh do bheòil.

'S tu marcach nan srann-each.
 Is farumaich ceum,
 Le 'm falaireachd féin
     Gu farasta fòil :
 Air dìollaid nan cùrsan
 Bu dùbailte sréin,
 'S tu bhuidhneadh gach réis,
     A shiùbhlabh an ròd.
 Na h-eich bhearcasach, calma,
 Bhiodh garbh, cumachdail,
 Is iad gu h-anmadail, meamnach,
 Le 'm falbh gruileumach,
 Cruidheach dlù-thairgneach,
 Mear, ainfheasach, fuasgailteach,
 Ceannardach, cluas-bhiorach,
     Uallach gu leòir.

B'e do roghainn a dh'armachd,
 An targaid chruinn ùr,
 Gu meanbh-bhallach dlù,
     Buidh', tairgneach, cruaidh, seòlt ;
 Is claidheamh chinn-airgid
 Cruaidh, calma nach lùb,
 Lann thana gheur-chùil
     Gu daingean a'd dhòrn ;
 Mar ri dag' ullamh, grad,
 A bhiodh a shnap freasdalach,
 Nach biodh stad air a shraid
 Ach bhi 'mach freagarrach ;
 Fùdar cruaidh sgeilceara
 Am feadan gle dhìreach,
 A'd' làmhan geal, mìne,
     'S cùilibhear caol, gorm.

Bu cheannard air feachd thu,
 'N àm gaisge no feum,

Fear misneachail treun
 A b' fhiosrach 's gach seòl ;
 A fhuair fòghlum a's fasan,
 Is aiteas g'a réir,
 'Tur pailte le céill
 A' cur aignidh am mòid.
 An am suidhe na cùirte,
 No dùbladh an t-seisein,
 An uchd barra no binne,
 'S i t'fhàrrinn a sheasadh :
 Deagh theangair gu deasput,
 Bu fhreagarrach cainnt,
 A bhuidhneadh gach geall
 'S a chumadh a' chòir.

'S e do shùgradh bha earailteach,
 Ceanalta, suaire,
 'N àm tional nan uaislean
 Mar riut a dh' òl ;
 Gu fàilteachail, furanach,
 A chuireadh tu suas,
 Gach duine do'n t-sluagh,
 Ga'm buineadh bhi d' chòir :
 Na diùcan bu ròmhaidhe,
 A chit' ann am Breatunn,
 Is bu chompanach rìgh thu,
 Le fàrrinn 's le teisteachas,
 Fhir ghreadhnaich bu sheirceile
 Sheasadh air blàr,
 Fo 'n deis bhiodh làn,
 Do lastaineach òir.

'S math thig dhuit san fhasan,
 An ãd a's a' ghruag,
 Air an deasachadh suas
 Am fasan an t-slòigh ;

Gu camagach daite,
 Lan chaisreag a's chuach,
 Gu bachlach mu'n cuairt,
 Lù maise ro mhòr :
 Tha gach ciamh mar do mhiann,
 Air an sniamh cumachdail,
 Fiamh dhonn, torrach, tròm,
 Gun bhonn uireasbhuidh,
 Amlagach, cleachdach,
 Cruinne, cas-bhuidh, tlà,
 Cho gasta ri barr,
 Th' air mac san Roinneorp';

'S i t' aghaidh ghlan, shoilleir,
 Bha caoinmhneil ro shuairc,
 Caol mhala gughruaim,
 Sùil mheallach bu bhòidheh';
 Gnùis àilidh mar chanach,
 Bu cheanalta, snuadh,
 Mìn, cannach, do ghruaidh,
 Mar bharra nan ròs.
 Cha n-eil àilleachd air càch,
 Nach tug pàirt urram dhuit;
 Foinneamh, finealta, dìreach,
 Deas, fìor chumachdail,
 Calpa, cruinn, cothromach,
 Corrach, gu d' shàil,
 Gun chron ort a' fàs,
 O mhulach gu bròig.

Do smaointeannan glìce,
 Le misnich 's le céill,
 Do thuitge ghlan, gheur,
 'S deagh thuiteamas beòil :
 Gun tuirsneadh, gun bhrisèadh,
 Gun trioblaid, fo'n ghréin

A b' fhiosrach mi féin,
 Is misd thu bhi d' chòir.
 'S ioma gibht' a tha nis,
 Lìonmhor tric minig ort,
 Iùl a's fios, mùirn a's mios.
 Flùr a' measg finnich thu,
 An uaisle le spiorad,
 Air mhireadh a' d' chàil.
 'S tu iriosal, bàigheil,
 Cinneadail, còir.

Gheibhte sud ann ad' thalla,
 Fìon geal is math tuar,
 Deoch thana gun druaid,
 Is i fallain gu pòit ;
 Bhiodh sunnt agus farum
 An aire an t-sluaigh,
 Deagh ghean anns an uair,
 A' teannadh r'a h-òl ;
 Anns an tigh bu mhòr seadh,
 Leis nach dragh aithnichean.
 Mùirn a's caoin, a bhios air fheadh,
 Cupa 's glain, canachan,
 Coillearan airgid,
 Dreos dhealrach an céir,
 Feadh t'aitreimh gu léir,
 Is iad pailte gu leòir.

B'e do mhianu a luchd-ealaidh,
 Pìob sgalanta chruaidh,
 Le caithream cho luath,
 'S a ghearradh na mèir ;
 Puirt shiùbhlacha inheara,
 Is fìor alloil cuir suas,
 An talla nam buadh
 Bu bharrail mu'n stòr :

Cruitean ciùil, torman ùr,
 Is e gu dlù ruith-leumnach ;
 Feadain lom, chruinne, dhonn,
 Thogadh fonn mireanach ;
 Clàrsach le grinneas,
 Bu bhinn-fhaclach fuaime,
 'S cha tilleadh tu 'n duais,
     'Nuair a shireadh tu cèdl.

'S iomadh àit' am bheil do charaid,
 A d'fharraid mu'n cuairt,
 An deas a's an tuath,
     Cho dleasnach 's bu chòir ;
 Diùc Earra-ghaidhreach ainmeil,
 Ceann-armailt' nam buadh,
 Leis na dhearbhadh làmh chruaidh,
     Is ris an d'earbadh gu leòir ;
 An t-Iarla cliùiteach g'an dùthchas
 Bhi 'n Tùr Bhealaich,
 A chuir an ruaig le chuid sluaigh,
 Air na fuar Ghallaich ;
 Mòrair Loudon nan seang-each,
 Ard sheanalair camp',
 Fhuair urram comand,
     Far na bhuidhinn na seòid.

'Tha iomadh càs eile
 Nach ceilinn san uair,
 Tha tarrainn ort buaidh,
     A mhaireas ri d' bheò ;
 Fuil ròghail air lasadh
 A mach ann ad' ghruaidh.
 Cur t'aignidh a suas
     Le aiteas ro mhòr ;
 Tha bùinntam a's léirsinn,
 Gu léir ann ad' phearsa,

Fhir shunntaich na féile,
 Sgeul éibhinn a b' ait leam,
 Na 'm faicinn a' màireach
 Le àbhachd 's le mùirn
 Bhi 'd' chàradh fo 'n chrùn
 An àite Rìgh Deòrs'.

ORAN GHLINN'-URCHAIDH.

MU'N tig ceann bliadhna tuille,
 Cha bhi sinn uil' an Tor-a'mhuilt ;
 Théid sinn thar na bealaichean,
 Do'n fhearann an robh 'n tlùs :
 Far am bheil ar dìlsean,
 Ann san tìr am bheil ar cuid ;
 'S an t-àit' an còir dhuinn crìochnachadh
 'S an tìodhlaicear ar cuirp.

Is ann an Clachan-an-diseirt,
 Bu ghrinn bhi ann an diugh,
 Suidhe 'n eaglais mhiorbhailteich,
 An dasg bu rìomhach cur ;
 Ag éisdeachd ris na dh'innseadh dhuinn,
 Am fear bu shìobhalt guth ;
 Is e toirt sgeul a' Bhìobaill duinn,
 'S a bhrìgh a' tigh'n' gu buil.

(Gleannan blàth na tìoralachd,
 An ro mhath 'n cinn an stuth,
 Far am bheil na h-innseagan,
 Am bheil an sìol an cur :
 Cinnidh arbhar craobhach ann
 Cho caoin-gheal ris a' ghruth,
 Gu reachdmhor, biadhor, brìoghor,
 Tròm, torach, liontach, tiuth.

Bu chridheil bli sa' gheamhradh ann,
 Air bainnsean gheibhte spurt ;
 Fonn-cheol réidh na pìobaireachd,
 Cha bhiodh sgìos mu sgar :
 Fuaim nan teud aig fìdhleirean,
 A sheinneadh sìos na cuir ;
 'S an luinneag féin aig nònagan,
 Bu bhinne mhillse guth.

Gheibhte bradan fìor-uisg ann,
 A' dìreadh ris gach sruth ;
 Eoin an t-sléibh' gu lìonmhor,
 'S na mìlltean coileach dubh ;
 Earba bheag an sgrìobain,
 'Na minnein chrìon 's na buic,
 'Sa ghleann am bheil na frìtheachan,
 'S na glòmanaich 'nam bun.

O'n a thàinig mi do'n fhearann so,
 Cha 'n fhaigh mi prìs an èidh,
 'S cha n-eil fàth bhi bruidhinn
 Mu'n fhear-bhuidh' air 'm bi 'n cròc .
 Cha b'ionnan 's bhi mar b'àbhaist domh,
 Aig bràighe doirc-chrò,
 Far am bidh na làn-dainh,
 Ni 'n dàmhair ann sa' cheò.

Mo shoraidh do Ghleann-urchaidh
 Nan tulchan glasa fèidh,
 Far an bheil na sealgairean,
 'S a fhuair iad ainm bhi còrr ;
 A' dhìreadh ris na garbhlaichean,
 Am biodh greidh dhearg na's leòir
 'S bhiodh gillea tròm le eallachan
 A dh'fhàgadh tarbhach bòrd.

'S an uair a thigeadh dhachaigh leo,
 Gu'm b'fhasanta bhur seòl,
 A' suidhe 'san tigh-thàirne,
 'S bhi dàmhsa mar ri ceòl :
 Cridhealas r'a chéile,
 'S na béin a bhi g' an òl ;
 'S cha 'n fhaicte cùis 'na h-éigin
 An àm éigheach air an stòp.

ORAN AN T-SAMHRAIDH.

'NUAIR thig an sàmhra' geugach oirnn,
 Théid sian nan speur o'n ghruamaiche,
 Thig tlus a's blàs a's aoibhneas—
 Théid gach ni g'a réir am buadhalachd
 Thig feart le neart na gréine oirnn,
 Nì 'n saoghal gu léir a chuartachadh ;
 'Thig teas o slios 'nuair dh'éireas i
 Nì feum, 's cha tréigear uainne e.

Bidh pòr ann an tìr ghràisearan,
 Chur sìl ann san tìm ghnàthaichte ;
 A' toirt brìgh as an ùir uàdurra,
 O'n bhlàr gu 'bhàrr a ghluaiseas e :
 Gu reachdmhor, breac, neo-fhàillineach,
 Trom-chuilleanach, garbh-ghràineanach,
 Gu diasach, riabhach, càileanach,
 Gu biadhchar, làn, 'nuair bhuainear e.

'S glan fàileadh nan geug hobharra,
 Mu ghàradh nan seud ònmhora.
 Am biodh àilleagain gle rìomhacha
 Le blàths a' sìr chur snuadh orra ;

Gu h-ùbhlach, peurach, fìoguisseach,
 Glan, brìoghor, dìomhair, guamaiseach
 Gach sràid is àillidh grèineachan,
 Mar phàileas rìgh r'an cuartachadh.

'S ro ghreannar gach gleann fìor-mhonaidh,
 Cur ìomhaidh ghrinn an uachdar air ;
 Gach lus le bhàrr cno' mhiorbhailteach,
 A' fàs fo mhìle suaicheantas ;
 Gu duilleach, lurach, dìtheanach,
 Glan, rìomhach, lìonmhor, cuachanach,
 Gu ropach, dosach, mìsleanach,
 Gu millteachail, mìn, uain'-neulach.

Bidh fonn air gach neach nàdurra,
 Bhiodh sealltainn gach nì gnàthaichte,
 Am blàr lom a' cur dreach fàsaich air.
 Gach là cur stràc neo-thruaillidh air ;
 Gu molach, torach, blàth-mhaiseach,
 'S na craobhan làn do chnuasachdan
 Gu h-ùrar, dù-ghorm, àileanta,
 Le frasan blàtha, bruaideanach.

Bidh gach frith gu lìontach, feurach :
 'S théid na féigh 'nan éideadh suaicheanta,
 Gu h-uallach, binneach, ceumanach,
 Grad-leumanach, bior-chluaiseanach ;
 Gu crèeach, cabrach, céir-ghealach,
 Gu mangach, eangach éildeagach,
 'Gan grianadh sa' mhios chéiteanach,
 Air slìos an t-sléibh' mu'n cuartaich iad.

Bidh laogh ri taobh gach aighe dhiù,
 'Nan laidhe mar is còir dhaibh ;
 Bidh gach damh a's mang co-aighearach,
 'Nuair thig Fil-leathain ròid orra :

Bu tuille lòn a's saoghail,
 Do gach neach a ghabhadh gaol orra,
 Bhi tric ag amharc caol orra
 'S ag éisdeachd gaoir an crònanaich.

Bidh maoisleach a' chinn ghuaanaich,
 A' cur dreach a's snuadh a's tuar oirre,
 'S i tilgeadh cag a' gheamhraidh
 A chuir gart a's greann a's fuachd oirre:
 O'n thàinig blàthas an t-Samhraidh oirnn,
 Cuiridh ise màntal ruadh oirre,
 'S tha inntinn ghrinn g'a réir aice,
 Gu fallain, féitheach, fuasgailteach.

Bi'dh am minnein ùrar meanbh-bhallach,
 Gnos tioram air a ghnùis bu sgeinmeile;
 Gu mireanach, lùghor, anmadail,
 Ri slinnean na h-earb an guailleachan.
 Bu chlis feadh phreas mu an-moch iad,
 Gu tric fo iochd nam meanbh-chuileag,
 Gu sgrideil, gibeach, gearr-mhasach,
 An sliochd d'an ainm na ruadhagan.

Bi'dh gach creutair fàilinneach,
 A bha greis an càs na fuaralachd,
 A' togail an cinn gu h-àbbachdach,
 O'n a thàinig blàths le buaidh orra:
 Na h-eoin sa' phong a b' àbhaist daibh,
 Gu ceòlmhor, fonnmhor, fàilteachail,
 Feadh phreas a's thom ri gàirdeachas,
 Gun chàs a dh'fhàgadh truailidh iad.

'S neo-thruailidh am pòr ònmhor ud,
 'S gur spéiseil grinn a ghluaiseas iad;
 Le'm beus a' séinn mar fhìdhleirean,
 Gur h-éibhinn binn ri m' chluasaibh iad:

'S glan luinneagach, fìor-inntinneach,
 A' chànain-chinn thig uapa-san ;
 'S iad gobach, sgiathach cìreanach
 Gu h-iteach, dìonach, cluaineiseach

Bidh an coileach le thorman tùchanach,
 Air chnocaibh gorm a' dùrdanaich,
 Puirt fhileanta, cheòlmhor, shiùbhlacha,
 Le ribheid dlùith chur seòl oirre ;
 Gob crom nam poncan lùghora,
 'S a chneas le dreach air a dhùblachadh,
 Gu slios-dubh, girt-gheal, ùr-bhallach,
 'S dà chire a' sùgradh bòidheach ris.

Thig a' chuthag sa' mhìos chéitein oirnn,
 'S bi'dh riabhag 'na seuchdan còmhla ri,
 'S an dreathan a' gleusadh sheannsairean
 Air a' ghéig is àird a mhòthaicheas e.
 Bidh chòill' gu léir 'sna gleanntaichean,
 Air chrathadh le h-éibhneas canntaireachd,
 Aig fuaim a' chuanail cheannsalaich,
 Feadh phreas, a's chrann, a's òganach.

Na doireachan coill' bu dìomhaire,
 'S na croinn mu'n iadh na smeòraichean
 Théid gach craobh an ciataichead,
 Bidh caochla fiamh a's nedil orra ;
 Gu meanganach, dìreach, snìomhanach,
 Théid cridhe nam freumh an sòghaireachd,
 Le trusgan ùr g'a mheudachadh,
 Bar-guc air mheuraibh nòsara.

Bi'dh am beith gu cuisleach, fiùranach,
 Gu failleanach, slatach, ùr-fhasach ;
 Thig snotach fo 'n chairt a's drùisealachd,
 Bidh duilleach a's rùsg mar chòmhdach air :

Le bruthinn théid brìdh na dùslainn
 Ann am barrach dlù nan òganan'
 Gu plùranach, caoin, maoth-bhlasta,
 Mo roghainn do shnaoisean sròine e.

'S a' bhiolaire luideach, shlhom-chluasach,
 Ghlas, chruinn-cheannach, chaoin, ghorm-neulach
 Is i fàs glan, uchd-ard, gilneanach,
 Fo barr-geal, iomlan, sònraichte;
 Air ghlaic bu taitneach cearmontan,
 Le seamragan 's le nèdineanan;
 'S gach lus a dh'fhaodainn ainmeachadh.
 Cur anbharra dhreach bòidhchead air.

Gur badanach, caoineil, mìleanta,
 Cruinn, mopach, mìn-chruthach, mògunach.
 Fraoch groganach, dù'-dhonn, grès-dearg,
 Barr cluigeanach, sìnnreach, gorm-bhileach;
 Gu dosach, garach. uain-neulach,
 Gu cluthor, cluaineach, tolmagach;
 'S a' mhill 'na fùdar gruaige dha,
 'Ga chumail suas an spòrsalachd.

'S i gruag na deataich rìomhaich i,
 'S mòr a brìgh 's is lìonmhor buaidh oirre,
 Céir-bheach nan sgeap a' sinntinn oirr',
 Seillean breac feadh tuim 'ga chnuasachd sua;
 Gu cianail, tiamhaidh, srann aige,
 Air bharr nam meas a' dranndanaich,
 Bhiodh miann bhan-òg a's bhaintighearnan
 'Na fhàrdaich ghreannar, ghuamaisich.

Is e gu sriteach, riabhach, ciar-cheannach,
 Breac, buidh', stiallach, srian-bhallach.
 Gobach, dubhanach, riasgach, iargalta,
 Ri gnìomh gu dian mar thuathanach;

Gu sìrdail, grunndail, deanadach,
 Neo-dhìomhanach 'na uaireannan,
 'S e faileadh lusan fiadhaiche
 Bhi's aige bhiadh 'sa thuarasdal.

Gach tòn is àirde chruinnicheas
 Do'n àiridh uile ghluaiseas iad;
 Thig bliochd a's dàir gun uireasbhuidh.
 Craobh àrd air cuman gruagaiche;
 Na h-aighean is òige làdaire,
 Nach d'fhiosraich tràth nam buaraichean;
 Bidh luinneag aig rìbhinn chùl duinn dhaibh,
 'Gam brìodal ciùin le duanagan.

'S fìor ionmhuinn mu thràth nòine
 Na laoigh òga chòir na buaile sin,
 Gu tarra-gheal, balla-bhreac, bòtainneach,
 Sgiathach, druimionn, sroinnionn guailleach;
 Is iad gu lth-dhonn, ciar-dhubh, càraideach,
 Buidh', grìsionn, crà-dhearg, suaicheanta,
 Seang, sliosrach dìreach, sàr-chumpach,
 Cas, bachlach, bàrr an suainiche.

Bidh foirm a's colg air creutairean,
 Gu stoirmeil, gleust' 'g ath-nuadbachadh;
 Le forgan torchuirt feudalach,
 An treud, 's an sp'èidh, 's am buachaille:
 An gleann, barrach bileach, réidhleanach.
 Creamh, raineach, réisg a's luachaireach,
 'S e caoin, canach, mìn-chruthach, ceutach,
 Fireach, sléibhteach, feurach, fuaranach.

Bidh mìonntain, cam-bhil, 's sòbhraichean,
 Geur bhileach, lònach, luasganach,

Cathair-thalmhanta, 's carbhainn chròc-cheannach
 Gharg, amlach, ròmach, chluas-bhiorach,
 Sughan-làire, 's fàileadh ghròiseidean ;
 Làn lilidh 's ròsan cuachanach,
 Is clann-bheag a' trusadh leòlaichean,
 Buain chòrr an còs nam bruachagan.

Bi'dh 'm blàr fo stràc le ùraireachd,
 Oidheh' iuchair bhrùinceach, cheò-banach,
 Gach sràbh 'sa bàrr air lùbadh orr'
 Le cudthrom an drùchd 's le lèdalachd ;
 Na phaidearan lìonmhor, cùirneanach,
 Gu brìoghmhor, sùghmhor, sòlasach ;
 Cuiridh ghrian gu dian 'na smùidean e.
 Le fiamh a' gnùis san òg-mhaduinn.

Nuair a dhearsas a gnùis bhaoisgeil,
 Gu fial, flathail, fiamh, geil, caoimhneil oirnn,
 Thig mathas a's gnìomh le sàibhireachd,
 Chuir loinn air an Roinn-eòrpa so ;
 Le aoibhneas gréine soillseachadh,
 Air an speur gu réidh a spaoileas i,
 Cur an céill gach feum a rinn i dhuinn,
 G'a fhoillseachadh 's g'a mhòideachadh.

ORAN DO CHAIPTEIN GEARD DHUNEIDEANN.

A BHLIADHN' a chruinnich an càmpa,
 'S a thàinig an trioblaid,
 Bha Donnachadh òg Caimbeul*
 Air cheann na Milisi ;

---

* Duncan Campbell was a captain in the Argyleshire militia during the troubles of 1745. After the battle of Culloden, he was sent with a company of soldiers to punish the "rebels" in the Catholic districts of Moidart and Arisaig. In this unpleasant situation, he behaved with moderation and forbearance to the

Fear urramach, seòlta,
 Bu mhòr fòghlum a's misneach,
 G'an tarrainn an òrdugh
 Ann an còireanaibh miosail.

'S mòr do mheas aig na daoine,
 Bh'air do thaobh ann san uair sin,
 A' dol air an adhairt,
 Ann an aghaidh an fhuathais ;
 'Nuair bu bhraise bha 'n teine,
 A's fras pheileir mu'n cuairt dhuit,
 'S ann air thoiseach na h-armailt,
 A dhearbh thu do chruadal.

Ann an latha Chuil-fhodair
 A' dol an toiseach a' bhatailt,
 'S mòr a b'fheairrd' iad thu rompa,
 A thoirt daibh brosnachadh facail
 Fir Ghlinn-urchaidh bha 'd dhéigh,
 'S bu tu roghain a chaiptin,
 Ge bu Sheanalair àrd thu,
 B' fhiach thu 'n t-àite bhi agad.

'S cha do smaointich thu gealtachd,
 'S cha b' fhasan leat cùram,
 'S ann a bha t'inntinn a' togail
 An àm losgadh an fhùdair :
 'S nan geur lannan glasa
 Bhi le braise 'g an rùsgadh,

---

poor Highlanders, and, besides gaining applause from all the people in that country, he has been rewarded with the unfading praises of the two great contemporary poets, Macdonald and Macintyre. The former says that Campbell refused to execute the severe orders of the "Butcher."

"Cha chuireadh e'n gnìomh an t-òrdugh
 Bha fo'n fheoladair 'na phàten."

Mr Campbell was appointed captain of the city-guard of Edinburgh in 1751 ; he died in 1774.

Bu tu ceannard an fheachda
Nach gabhadh feachda no lùbadh.

Bu cheann-feadhna deas calm thu,
Nach robh cearbach ad' ghaisge,
'Tarruinn suas do chuid daoine,
'Nuair a sgaoileadh a' bhratack,
Dh'éirich leatsa buaidh-làraich,
Anns gach càs a chaidh seachad,
'S na fhuair thu do phàirti
Rinn thu 'n aireamh thoirt dachaigh.

Ceann na céill' a's na cuideachd.
Bu mhòr tuigs' agus reusan,
Am fear misneachail cliùiteach,
Comhlan ùr do shliochd Dhiarmaid;
Tha t' aigne mar leòghan,
Chuir thu mòran an giùomh dheth;
Led' chainnt bhunailteich phùncail,
Sàr chompanach iarl' thu.

Dhearbh thu féin a bhi suairce,
Ann an uails' a's an glaine,
'S ioma' car air gach taobh dhiot,
Air am faodainn do shloinneadh,
Shliochd nan còmhlan bu chaoimhneile
O thigh Achaloinne,
Do'n fhuil is àirde shliochd Dhiarmaid,
Tha 'n dream chiatach g'am bheil thu.

'S e meud na h-uaisle tha 'd chorp,
Tha sìr chuir mosgladh a t' inntinn,
Bu mhor t'fheum anns a' chogadh,
'Nuair a b' oifigeach rìgh thu:
Rinn thu gnothach do chàirdean,
Gu nàdurra dìleas,

'S cliù a chosnadh o d' nàimhdean,
'Nuair a thàinig an t-sìochaidh.

A Bhliadhn' a thogadh na creachan,
'S a loisgeadh aitreabh nan garbh-chrioch,
'S mòr a rinn thu g'am bacadh,
O luchd nan casagan dearga;
A liughad beannachdan bhochdan,
A rinn thu chosnadh san àm sin,
Tha gu sìorruidh am freasdal,
Ri bhi leasachadh t' anma.

Cha b'e t' fhasan bhi 'n tì
Air cuid nam fìor dhaoine bochda,
Ach an leigeadh roi' d' lìontaibh,
Anns gach tìr air 'n do chroisg thu;
'Nuair bhiodh càch anns na cùiltibh,
Ri spùinneadh 's ri robadh,
'S ann a bhiodh tu le d' dhaoine
A mach air aodann nan cnocan.

Bha thu tèom' air gach feara-ghleus,
A' shiubhal garbhlaich an t-sléibhe,
Bu tu roghainn an t-sealgair,
A dhol a mharbhadh na h-éilde,
Ann am fàsach na coille,
Na 'n doire na géige,
Bu tu nàmhaid a' choilichè,
Is moich a ghoireadh sa' chéitean.

'S math thig féileadh cruinn uasal,
Mu'n cuairt air do bhreacan,
Bonaid ghorm a' bhil shìod' ort,
'S peiteag rìomhach do'n *tartan*;
Bròg theann air dheagh chumadh
Mu'n troidh is cuimeir air faiche,

'S air do chalpannan soilleir,
Osain ghoirrid a's gartain.

'S math thig claidheamh geur cùil ort,
Lann ùr nan trì chlaisean,
Tana, faobharach, fuileach,
Aotrom, guineach, geur, sgaiteach,
Dias chuimeir do'n stàilinn,
'S i spàirt an ceann aisneach,
Ann an iomachar uallach,
'S an crios guaile san fhasan.

Paidhir dhag air do ghiùlan,
B'e do rùn a bhi d' shiubhal,
Mar ri cuileibhir deas, aotrom,
Gunna caol a' bheoil chuthainn,
Adharc chuimeir an fhùdair,
Flasg chùl-bhuidh 's beul luthaidh,
Sgiath bhreac nam ball dlùtha,
Lann sgrìùbhte 'na h-ubhall.

Cha mlios thig dhuit biodag,
Cho maith 'sa thigeadh o'n cheardaich,
Sùiomhan Ìonmhora, croma
Air a' cois dhromanaich, chargnaich,
'S i gu finealta, sgeanail,
Direach, tana, gle sgeanamhail,
Eadar bhonn agus mhuineal,
An taoim 'san duille 's a chrambait.

Bha thu uasal a' tighin,
Air gach slighe tha 'n taic riut
'S cha do leig thu-féin a rithist,
Bonn do'n t-slighe ud seachad
Fhir bu shìobhalta bruidhinn,
Bu tu breitheamh a' cheartais,

Sàr phòitear na dibhe,
G'an robh 'n cridhe fial, farsuinn.

'S gach car a chaidh dhìotsa,
Ann an rìoghachd na h-Alba,
Cha chualas do mhi-chliù,
Air do sgrìob feadh nan garbh-chrìoch;
Aig feobhas do ghiùlain,
Bha chùis ud duit ainmeil,
Le barantas dùbailt
Fhuair thu cliù na cliar-sheanachaidh.

CUMHA GHILLEASBUIG ACHALADAIR.

GUR muladach tha sinn,
Mu Mhàidsear Achaladair,
E bhi dhìth air an àireamh,
'Nuair thàinig càch thairis oirnn;
Chaidh gach duine g'an àite,
'S an leth-pàigheadh 'ga tharruinn ac',
'S ann tha esan air fhàgail,
Anns an àraich gun charachadh.

Bu cheann-feadhna deas calm' thu;
'N àm dhuit falbh as an fhearann so,
Air thoiseach na h-armailt',
Far 'na dhearbh thu do cheann-ardachd,
Chaidh tu null air muir dhù-ghuirm,
'S bhi 'ga stiùradh le maraichean,
Dol ma choinneamh nam Fràngach,
Is iad 'nan càmp air gach gearasdan.

Bha thu cruadalach, dàna,
Anns gach càs a bhiodh barraichte,

A' dol air t'adhart 'sna blàraibh,
 Bu neo-sgàthach 'gan tarruinn thu ;
 Thug sin thu gu àite,
 'S theireadh càch gur tu b'airidh air,
 Bha do mhisneach a's t' eòlas,
 Mar a dh' fhòghnadh do sheanalair.

Bha t' aigheadh mar ledghan,
 An am mòr-chuis le fearachas ;
 Brais a's àrdan le chéile
 An àm feuma no cabhaige,
 Làmh chruaidh air chùl sgéithe,
 Cho treubhach 'sa b' aithne dhomh ;
 'S an àm bhualadh nan spéicean,
 Cha robh déisinn an ceangal riut.

Be do mhiann na h-airm ghaisge,
 Bhi gu h-acuineach, farumach ;
 Cuilibhear caol, snaighte,
 Nach do dhiùlt a snap aingeil duit,
 Lann thana, gheur, stàilinn,
 Chruaidh, làidir gu gearradh,
 'N déigh spionnadh do làimhe,
 Bhiodh do nàmhaid sa gearanach.

Ann an latha blàr Champaidh,
 'Nuair bhuail an t-saighead an Seanalair,
 Chaidh a lot anns an àraich,
 'S dh'fhàg càch a' call fala e,
 Thug thu mach e air ghiùlan,
 'Sin an tùrn nach robh aithreach dhuit
 'N àm suidhe na cùirte,
 'S gach aon chùis b'e do charaid a.

'S e là Phealan-housein
 A rinn an diùbhail gu h-ath-ghhoirid,

'Nuair a thuit an comandair,
A' b' àird' air na fearaibh ud,
Air a' phiocaid a bha thu,
Os ceann chàich fhuair thu barantas,
Ann an onair na rìoghachd,
'S an rìgh fhad 's bu mhaireann thu.

Ge do theireadh luchd-faoineachd,
An taobh so gu h-aineolach,
Gu'n do thèarainn sliochd Dhiarmaid
Gun reubadh, gun ghearradh ann;
'Nan sealladh iad dìreach,
'S gu'm bi 'n fhèrrinn a chanadh iad,
'S mòr ar call le Rìgh Deòrsa,
O'n a thòisich a charraid so.

Chaidh Gilleasbuig a bhualadh,
Thain' an luaithe 'na deannaimh air,
Far nach fhaiceadh e nàimhdean,
'S craobhan àrda 'gam falach air;
Thuit misneach na pàirti
A bha 'n là sin an caramh dhuit,
Bha 'n taic air am fàgail
'Nuair a bha thu gun anail ac'.

'Nuair a thàinig a' ghàsaid,
Thug fios do bhàis thairis duinn,
Bu mhuladach, cràiteach,
Do bhràthair, 's do pheathraichean;
Do chleamhnan gu h-àraid,
'S do chàirdean a bharrachd orr';
'S bu mhòr an cion-fàth air,
'S 'na bha air an aire-san.

Bha thu math an àm sìochaidh,
Gu sìobhalta, farasta,

Cho uasal a' t' inntinn,
 'S gu'm bu ghrinn gach ni chanadh tu ;
 Mar bu dual duit o d' shinnsreachd
 Thaobh gach linn a chaidh tharad diu,
 Cruaidh a sheasamh na làrach,
 'S bhi blàth an àm cathranais.

Bu tu maighstir na tuatha,
 'S an deagh uachdaran fearruinn,
 An àm pàigheadh a' mhàil duit
 Cha bu ghnà leat bhi talach air ;
 'S tu nach sealladh gu mòthur
 Air an ni thoirt a dh'aindeoin uap',
 'S e bu mhianach le t' inntinn,
 Iad a chinntinn mar raineach dhuit.

Bu tu cridhe na féile,
 Ceann na céill' a's a' cheanaltais,
 Bu mhath labhairt a's léirsinn,
 'N àm dhuit féin bhi measg aithnicheann ;
 Sàr phòitear an fhìona,
 Lamh 'dhìoladh nan galan thu ;
 Marcach sunntach eich cheumnaich,
 Bhuidhneadh réis ann an cabhaig thu.

'S an deireadh an t-samhraidh,
 Thug do nàimhdean an aire dhuit,
 'Nuair a fhuair iad o'n chàmp thu,
 Air comand a' mhòr challa dhuinn,
 'S aobhar mulaid a's càmpair,
 Do gach aon duine dhearcadh ort,
 Bhi cluinntinn do bheusan,
 'S gun thu-féin a bhi maireann ac'.

CUMHA CHAILEIN GHLINN-IUBHAIR.

SMAOINTEAN truagh a th'air m'aigne,
 Dh' fhàg orm smuairean, a's airsneui,
 An àm gluasad am leabaidh,
     Cha chadal ach dùisg ;
 Tha mo ghruaighean air seachadh,
 Gun dion uair air mo rasgaibh,
 Mu'n sgeul a chualas o'n Apuinn,
     A ghluais a' chaismeachd ud duinn'.
 Fear Ghlinn-iubhair a dh'èith oirnn,
 Le putar luchd-mè-ruin,
 Mo sgeul duthach r'a ìnnseadh
     Thu bhi d' shìneadh 'san ùir ;
 'S truagh gach duine do d' dhìlsean,
 O'n a chaidh do chorp prìseil,
 An ciste chumhainn, chaoil, dhìonaich,
     'S ann an lìon-anart ùr !

B'e sin an corp àluinn,
 'Nuair bha thu roimhe so d' shlàinte,
 Gun chion cumachd no fàs ort,
     Gu foinnidh, dàicheil, deas, ùr ;
 Suairce, foisinneach, failteach,
 Uasal, iorsal bàidheil,

---

* Mr Colin Campbell of Glenure in Appin, was the younger brother of Duncan, laird of Barcaldine. He was appointed factor on the forfeited estates of Lochail and Ardsheil ; he was shot by an unseen assassin, while passing through a wood. A French soldier called Allan *Breac* Stewart, was said to be the assassin, but it is somewhat doubtful, as he denied it, after an exile of many years in France. Mr Campbell left a widow, Janet, daughter to the Honourable Hugh Mackay, Esq. of Bighouse, in Sutherlandshire ; and two daughters, one of whom was afterwards married to the earl of Caithness. This beautiful Elegy was composed, in the bard's tenderest strain, immediately after the murder. He calls the deceased his foster brother, from which it is probable that the poet's mother had nursed Campbell.

Caoimhneil, cineadail, càirdeil,
 Gun chron r'a ràit' air a' chùl;
 Làn do ghliocas, 's do léirsinn,
 Gu dàna misneachail, treubhach,
 Gach àit' an sirte gu feum thu,
 'S ann leat a dh'éireadh gach cùis :
 B'e do choimeas an dreagan,
 No 'n t-seabhag 'sna speuraibh,
 Cò bu choltach r'a chéile,
 Ach iad féin agus thu?

'S cruaidh an teachdair a thàinig,
 'S truagh mar thachair an dràsta,
 Nach do sheachainn thu 'n t-àite,
 'N do ghlac am bàs thu air thùs ;
 Suas o chachaile ghàraidh,
 Fhuair thu 'n acaid a chràidh mi,
 'S gun do thaic a bhi laimh riut,
 'Nuair ghabh iad fàth ort o d' chùl.
 Air do thaobh 's thu gun chòmhradh,
 'San àm 'n do chaochail an deò uat,
 T' fhuil chraobhach, dhearg, bhòidheach
 A' gabhail dòrtadh 'na brùchd,
 Le gnìomh an amadain ghèraich,
 A bha gun aithne, gun eòlas,
 A reic anam air stòras,
 Nach do chuir an tròcair a dhùil.

B'e 'n cridh' gun tioma, gun déisinn,
 Gun àdh, gun chinneas, gun cheutaidh,
 A chuir làmh a'd' mhilleadh gun reusai.
 Le cion céill sgus tùir ;
 'S e glac mar chomharl' an eucoir,
 'S bochd an gnothach mar dh'éirich,
 Dh'fhàg e sinne fo euslaint,
 Is e féin 'na f'hear-cùirn ;

'S ged nach sàmhach a leaba,
 Le eagal a ghlacadh,
 Cha n-e tha mi 'g acain,
     Ach mar a thachair do'n chùis;
 An t-armunn deas, tlachdmhor,
 A tha 'n dràst' an Ard-chatain,
 An déigh a chàradh an tasgaidh,
     An àite cadail nach dùisg.

Se do chadal gu sìorruith,
 A dh' fàg m' aigne cho tìomhaidh,
 'S tric smaointeannan dìomhain;
     A' tigh'n' gu dian orm as ùr,
 'S tròm a dh'fhàs orm an iargainn,
 Is goirte tàrsa na 'm fiabhras,
 Mo chomhalt àluinn, deas, ciatach,
     An déis a reubadh gu dlù;
 Mìle mallachd do'n làimh sin,
 A ghabh cothrom a's fàth ort,
 A thug an comas do'n làmhach,
     'Nuair chuir e 'n spàinteach r'a shùil;
 Sgeula soilleir a b' àill leam,
 Gu'n cluinnt' am follais aig càch,
 E bhi dol ri cromraig le fàradh,
     Gus am miosa dhà-sa na dhuinn.

Ge b'e neach a rinn plot ort,
 Le droch dhùrachd o thoiseach,
 Bu dàna 'chùis dha tigh'n' ort-sa,
     Na do lotadh as ùr;
 Bha 'na rùn bhi gu h-olc dhuit,
 'S gun a chridh' aig aodann a nochdadh,
 'S ann a thàin' e sàmhach mu'n chnocan,
     'S a ghabh ort socair o d' chùl.
 'S e mo dhiùbhail a thachair,
 An am do'n fhùdar ud lasadh,

Nach robh ad' chàirdean an taic riut,
 Na bheireadh aicheadhail diù ;
 'S a liughad fùran deas, tlachdmhor,
 Nach gabhadh cùram ro' bhagra,
 A chuireadh smùid ris an Apuinn,
 A chionn gu'm faiceadh iad thu.

'S tròm a ghàigh sinn an òbairt,
 A chuir ar nàmhaid a dhìth oirnn,
 Ged' tha 'n aichmhail gun dìoladh,
 Thig fhathast fiontan mu'n chùis,
 Chuireas càch an staid òsail,
 Air son an àilleagain phrìseil,
 Bh' ann san àite mar fhèirean,
 A chleachd fìrinn a's chù :
 'S bochd an naigheachd r'a àireamh,
 Gur ann an nasgaidh a tha thu,
 Nach tàinig fhathasd mu'n chàs ud,
 Na dheanadh àbhachd thoirt duinn ;
 Ach air fhad 's gam bi dàil ann,
 Cho ceart 's tha mi 'g ràite,
 Bi'dh an fhalachd ud pàighte,
 Mu'n téid an gamhlas air chùl.

'S iad na fineachan làidir,
 Bu mhath a ghabhail do phàirte,
 An Rìgh, a's Diùc Earra-Ghaidheal,
 Nach fhaiceadh fàilinn a'd' chùis ;
 Iarla dligheach Bhraid-Albann,
 Air thùs a' tighinn gun chearbaich,
 'S gur iomadh fear armach,
 A cheasadh calma r'a chùl ;
 Mac-Aoidh 's a luchd-leanmhainn,
 Leis an éireadh suinn nach bu leanbaidh,
 Na laoi ch bhuidhneach, mhòr, mheamnach,
 Le'n lannan ceanna-bheairteach, cùil .

Mac-Dhòmhnuil duibh, 's Clann-Chamshroin,
 'S gu leòir a thighearnan ainmeil ;
 'S fhad o'n chuala sinn seanachas,
 Gu'n do dhearbhadh iad an cliù.

'S ghabh thu àite le òrdugh,
 Air pàirt do Shrath-lòcha,
 'S cha b' ann air ghaol stòrais,
 'Na los am pòrsan thoirt diù ;
 Ach a sheasamh an còrach,
 Le meud do cheist air an t-seòrs' ud,
 'S an òighre dleasnach air fògradh,
 G'am bu chòir bhi sa' chùirt :
 'S ge do theireadh luchd-faoineachd,
 Gu'n robh t' aire-sa daonnan,
 'Bhi sgainneart nan daoine' ud,
 'Na 'n leigeadh sgaoilteach air chùl ;
 Chìte fhathasd a' chaochla,
 N'am faigheadh tu saoghal,
 Gur e bhi tarraing luchd-gaoil ort,
 As gach taobh, a bha d' rùn.

Bu tu cridhe na féile,
 Dh' fhàs gu tighearnail, ceutach.
 An làthair bhreitheimh Dhunéideann,
 'S tric a réitich thu cùis ;
 'S oil leam càradh do cheud-mhna,
 'S òg a' bhantrach a'd' dhéigh i,
 Lion càmpar gu léir i,
 O'n dh'eug a céile deas, ùr ;
 Fhuair mi 'n sealladh nach b' éibhinn,
 An uaigh mu d' choinnimh 'ga réiteach,
 'S truagh gach comunn thug shéis dhuit.
 O'n chaidh thu-féin anns an ùir,
 S gun dùil a nis ri thu dh'éiridh,
 'S e dh'fhàg mise fo euslainnt,
 Bhi 'n diugh ag innseadh do bheusan,
 'S nach tig thu dh'éisdeachd mo chliù

CUMHA IARLA BHRAID-ALBANN.*

'S TRUAGH r'a éisdeachd an sgeul
 Fhuair mi féin tuille 's luath ;
 Rinn an t-eug ceann na cèille
 'S nam beus a thoirt uainn ;
 Cha n-eil léigh tha fo 'n ghréin,
 Dheanadh feum dhuit 'san uair :
 'S bochd a'd' dhéigh sinn gu léir,
 'S cha n-eil feum bhi 'ga luaidh.

Tha do chàirdean làidir, ònmhor
 Anns gach tìr a tha mu'n cuairt ;
 'S o na dh'fhàg an aighneadh ìosal,
 Do chorp prìseil bhi 'san uaigh :
 Is iad mar loingeas gun bhi dìonach,
 Fad o thìr air druim a' chuain ;
 'S tusa b'urrainn an toirt sàbhailt,
 Ge do bhiodh an gàbhadh cruaidh.

'S ann an diugh a chaidh do chàradh
 'A ciste chlàr 'sa'n leabaidh fhuair :
 Is muldach a'd' dhéigh an tràths'
 A' chuid is airde do d' dhaoine' uails'.
 Tha gach duin' agad fo phràmh,
 'S goirt an càs am bheil an tuath ;
 'S iad do bhochdan a tha cràiteach ;
 'Thugadh an taic làidir uap'.

'S iomadh dìlleachdan òg, falamh,
 Bha le h-ainnis air dhroch shnuadh,
 Seann daoine 's banntraichean fanna
 Bha faotainn beathachaidh uat ;

---

* "June 26, 1782.—Died, at Holyrood-House, in the 86th year of his age, John Campbell, Earl of Breadalbane, &c. &c. His heir-male and successor is John Campbell of Carwhu, Esq.'—*Weekly Magazine*, Vol. LV.

'S ann bu truagh a' ghaoir a bh'aca,
 'S deòir gu frasach air an gruidh,
 Caoineadh cruaidh, a's bualadh bhasan,
 'S bhi toirt pàirt d'am falt a nuas.

'S muladach an nochd do dhùthaich,
 'S dubhach, tùrsach, tha do shluagh;
 Cha 'n òghnadh sin, 's mòr an diùbhail
 An tionndadh so thigh'n oirnn cho luath;
 Am fear a b'abhast bhi le dùrachd
 Gabhail cùram dhiù gach uair,
 Dh'fhàg iad 'na laidhe 'san ùir e
 Far nach dùisg e gu là-luain.

'S ann an tràthaibh na Féill-brìde
 Thainig crìoch air saoidh nam buadh.
 'S lòn a thug an t-eug an sgrìob oirnn,
 Och! mo dhèth cha teic a luathas,
 Bhual an gath air flàth na fìrinn
 Bha 'gar dìonadh o gach cruathas;
 'S goirrid leann do ré 'san àite,
 Ged' their càch gu'n robh thu buan.

Cha do sheall thu riamh gu h-ìosal
 Air nì chuireadh sìos an tuath;
 Bu chùl-taic dhaibh anns gach àit thu,
 'S tu bha ghnà 'gan cumail suas.
 Cha bu mhiann leat togail ùmhlaidh;
 Sin a' chùis d'an tug thu fuath;
 Bha thu faotainn gaol gach duine,
 'S ghleidh thu'n t-urram sin a fhuair.

Bha thu léirsinneach le suairceas;
 Dh'fhàs a'd' chòm an uaisle mhòr
 Ciall a's misneach, mar ri cruadal,
 Fhuair thu'n dualchas sin o d' sheòrs'.
 Bha thu fiosrach, glic, neo-luaineach;
 Bha t'inntinn buan anns a' chòir.

O'n a thog iad air ghiùlan sluaigh thu,
'S aobhar sin a luathaich deoir.

Cha n-eil éibneas ann am Bealach,
Cha n-eil farum ann, no ceòl :
Daoine dubhach, 's mnathan galach,
A's iad gun ealaidh ach am bròn.
O'n a chaidh do ghiùlan dachaigh
O'n mhachair air mhùthadh seòil,
'N àit an éididh sin a chleachd thu,
Ciste, 's léine, 's brat do'n t-sròl.

Nam bu daoine bheireadh dhinn thu,
Dh'éireadh milltean air an tòir,
O bheul Tatha gu Lathurn-ìochdrach,
Sin fo chis duit agus còrr :
Far an d'fhàs na gallain fhòr-ghlan,
A's iad ìonmhor ann gu leòir,
A rachadh togarrach ga d' dhìoladh,
Nach obadh dol sìos le deòin.

'S ann tha 'chùis ni's fearr mar tha i,
Dòchas làidir thu bhi beò
Am measg nan aingeal a tha 'm pàrras,
Ann an gàirdeachas ro mhòr :
Gur e 'n Tì a ghlac air làimh thu,
Thug 'san àite sin dhuit còir
Air oighreachd is fearr na dh'fhàg thu,
An àros àdhmhor Rìgh na glòir.

Ged' tha 'm fear a thig a't' àite
Thall an tràths' thar chuaintean mòr,
Guidheam dlù gu'n tig e sàbhailt,
Soirbheas àrd ri cùl gach seòil ;
A dh' fhaotainn seilbh air an t-saibhreas,
'S air an oighreachd sin bu chòir ;
A ghabhail cùram d'a chuid fearainn,
'S d'a chuid daoine, sean a's òg.

MARBH-RANN COILICH.

AN cuala sibh an t-sealg,
 A bha ainmeil air feadh nam bailtean,
 Rinneadh i san anamoch,
 'S cha b' fhearr dhuinn i bhi sa' mhaduinn;
 O'n a' bha i cearbach
 Le dearbhadh, 'nuair chaidh i seachad,
 Cumaidh sinn am foirm,
 Gu'n robh 'n dorch ann, 's nach fheudte faicinn
 'S olc an obair didhche
 Le coinnlean, ged' théid an lasadh,
 Gunnaireachd dhaoin' òga;
 'S i ghòraich a thug a mach iad.

Chual' iad 'sna h-uil' àite
 Am breamas a rinn Pàruig,
 'Nuair a dh'innis e do chàch e,
 Gu'n tàinig an croman-lachdunn;
 Bheireadh e na bòidean
 Gur mòr e, 'sam broilleach glas air,
 A's gu'n do laidh e dìreach
 Air cìrean mullaich na h-aitreibh;
 Mur cumadh a' chòmhl' e,
 Gu'm biodh na h-eoin air an sgapadh;
 Nach mòr a bhiodh beò dhiù,
 Gu'n leòn mu'n tigeadh a' mhaduinn.

Sin 'nuair ghlac an sealgair,
 An gunna bh' air an ealchainn,
 'S chuir e luaidhe gharbh innte,
 Dairearach do'n acuinn Shasn'aich;
 Chùm e sud r'a shealbhan,
 'S gu'm b' fhearr gu'n rachadh i seachad,
 'S ann a rinn e marbhadh,
 A b' ainmig a leithid fhaicinn;

'Nuair a las am fùdar,
'S e 'n dùil gu'n deanadh e thapadh,
'S e coileach an dùnain,
A bha 'na chrùban sa' chlapail.

B'e sin an coileach bòidheach,
Bha cuid air fiamh an òir dheth,
Cuid eile mar na ròsan,
'S bha mòran deth mar an sneachda.
Bu leathann a chrògan,
B'e 'n smògairneach e air faiche.
Bu ro mhath na bòtan,
An ròmaich a bh' air a chasan ;
Bha spuir air a spògan,
Bha còrr a dh'ionnsaidh a' chleachdaidh,
'Nuair a thigeadh Di-mairt
A bhiodh càch a' feuchain an gaisge.

B'e sin an coileach ceutach,
Bha coltach ris a' pheucaig,
'S an uair a chaidh a reubadh,
B' e 'n déisinn leam bhi 'ga fhaicinn ;
Cha leighiseadh léigh e,
'S a chreuchdan a' dol am braisead,
Tonnan g'a fhuil chraobhaich,
A' taomachadh as a chraiceann ;
An t-sealg a rinn na daoine,
Gun saothreachadh fad' air astar,
Gun uchdach a dhìreadh,
Ach eadar a' ghrìosach 's an stairsneach.

'S an dìthist thug am binne,
'S a dh' fhàg e'n sin 'na shìneadh,
B' e 'm breitheamh rinn a dhìtheadh
'S b'e 'n glòmanach rinn a leagadh,
'S cha 'n fhàgadh iad shìos e,
Nam faigheadh e fìrinn a's ceartas :

Cha d'rinn e riamh eucoir,
 'S deagh bheusan aige mar fhasan,
 Theannadh e ri éigheach
 Gu h-éifeachdach's sinn 'n-ar cadal,
 Is dhùisgeadh e gu léir sinn,
 'S gu'n éireamaid anns a' mhaduinn.

Chaidh litir do Shrath-Eireann,
 A dh' ionnsaidh nighean Sheumais,
 A dh' innseadh ceart an sgeula,
 Do'n té dhiù air am bheil *Sesi* :
 Gu bheil sinn fo chàmpar,
 O'n àm an tàinig an sneachda,
 Mu'n choileach a chaill sinn,
 Is gann a dh' fhaodar a sheachnadh ;
 O's té nach eil teann i,
 'S nach ganntair a rinn i chleachdadh,
 Gu'n dean i ruinn fàbhar,
 O 's àbhaist rud a bhi aice.

Beannachd aig an rìbhinn,
 A bha gu suairce, sìobhalt,
 Nach do leig air dì-chuimhn
 An sgrìobhadh sin a chur dhachaigh ;
 Chuir e gill' an tìr so,
 Le sìoltaiche do na cearcan,
 'S ghiùlain e gu ròmhach,
 A' ghibht phrìseil ud 'na achlais.
 Tha dreach an fhìr a dh' fhàg sinn,
 A' fàs air an fhear a th' againn ;
 'S o'n tha e 'na àite,
 Saoidh càch gur h-e mhac e.

ORAN, MAR GU'N DEANADH NIGHEAN
E DO NIGHIN EILE.

AIR FONN.—“ *Cuir a' chinn Dileas,*” &c.

CHUIR nighean dubh Raineach
Orm farran a's mì-thlachd,
Nach cuir mi dhìom
Le cabhaig an dràst,
Ghoid i mo sporan,
'S na dolair gu hionmhor,
Bh' agam fo 's n-ìosal
Feitheamh ri m' làimh.

Nam biodh a' chail' ud
Gu daingeann am prìosan,
Rachainn g'a dìteadh
Dh'ionnsaidh a' bhàis ;
A chionn gu'n do ghoid i
'N rug beag bha sa' chlàdan,
Bh' agam sa' chùil
Nach d' innis mi chàch.

'S muladach mise
Gun fhios ciod a ni mi,
O'n a tha mi
Gun searrach, gun làir,
Gun chaora, gun òisg,
Gun ghobhar, gun mhìseach,
Gun a mart mìn
A carìomas am blàr.

Cha robh mi gun airgead
Gus an d' fhalbh e gu mì-mhail,
Leis an te chrìn
Nach do sheall air mo chàs ;

Rinn i mo chreachdadh,
 'S bu pheacach an ni dh'i
 Mise chur sìos,
 Gun i féin chur an àird.

Cia mar a cheannaicheas mi
 Camraig na sìoda,
 Na 'n leig mi dhìom e
 Tuilleadh gu bràth;
 Ged' thig am marsant
 Le phaca do'n tìr,
 Cha'n fhaigh sinn aon sìon
 'Bhios aige air dàil.

Bha mo chuid stòrais
 Am phòca cho uallach,
 'S ged a bhiodh buaile
 Mhart air mo sgàth;
 'S i rinn an eucoir
 A bhéisd a thug uam e,
 'S tha mi fo ghruaim
 'O mhaduinn Di-màirt.

A rìgh nach robh meirlich,
 Na cearnna so 'n ròghachd,
 Anns a' mhuir ìosail,
 Fada bho thràigh;
 Is caile dhubh Raineach
 Sa'n fheamain an ìochdar,
 Chuideachadh bìdh
 Do phartan nan spàg.

MOLADH BEINN-DÒRAIN.

AIR FONN.—*Piobaireachd.*

URLAR.

AN t-urram thar gach beinn
 Aig Beinn-dòrain,
 Na chunnaic mi fo 'n ghréin,
 'S i bu bhòidheche leam ;
 Monadh fada, réidh,
 Cuile 'm faighte féigh,
 Soilleireachd an t-sléibh
 Bha mi sònrachadh ;
 Doireachan nan geug,
 Coill' anns am bi fear,
 'S foineasach an spréidh,
 Bhios a chòmhnaidh ann.
 Greidhean bu gheal céir,
 Faoghaid air an déigh,
 'S laghach leam an sreud
 A bha sròineiseach.
 'S aigeannach fear eutrom,
 Gun mhòrchuis.
 Théid fasada na éideadh,
 Neo-spòrsail.
 Tha mhantal uime féin,
 Caitiche nach tréig,
 Bratach dhearg mar chéir
 Bhios mar chòmhdach air.
 'S culaidh g'a chur eug,
 Duin' a dheanadh euchd,
 Gunna bu mhath gleus,
 An glaic òganaich.
 Spòr anns am bidh bearn,
 Tarrann air a ceann,

Snap a bhuaileadh teann
 Ris na h-òrdaibh i ;
 Ochd-shlisneach gun fheall,
 Stoc do'n fhiodh gun mìleang,
 Lotadh an damh seang,
 A's a leònach e.
 'S fear a bhiodh mar cheaird,
 Riu' sònraichte,
 Dh' fhòghnadh dhaibh gun taing.
 Le chuid seòlainean ;
 Gheibhte sud ri àm
 Pàdrùig anns a' ghleann,
 Gillean a's coin sheang,
 'S e toirt òrdugh dhaibh ;
 Peileirean nan deann,
 Teine g'an cur ann,
 Eilid nam beann àrd,
 Théid a leònach leo.

SIUBHAL.

'S i 'n eilid bheag, bhinneach,
 Bu ghuiniche sraonadh,
 Le cuinnean geur, biorach,
 A' sireadh na gaoithe,
 Gasganach, speireach,
 Feadh chreachainn na beinne,
 Le eagal ro' theine,
 Cha teirinn i 'n t-aonach ;
 Ge do théid i na cabhaig,
 Cha ghearain i maothan ;
 Bha sinnsireachd fallain,
 'Nuair a shìneadh i h-anail,
 'S toilinntinn leam tanasg,
 Ga' langan a chluinntinn ;
 'S i 'g iarraidh a leannain
 'N àm daraidd le caoimhneas,

'S e damh a' chinn-allaidh
 Bu gheal-cheireach feaman,
 Gu cabarach, ceannard,
     A b' fharumach raoiceadh,
 'S e chòmhnaidh 'm Beinn-dòrain,
     'S e còlach m'a fraoinidh.
 'S ann am Beinn-dòrain,
     B' mhòr dhomh r'a innseadh
 A liughad damh ceannard,
     Tha fantainn san fhrìth ud;
 Eilid chaol, eangach,
 'S a laoghan 'ga leantainn,
 Le 'n gasganan geala,
     Ri bealach a' dìreadh,
 Ri fraoidh Choire-chruitear,
     A' chuideachda phìceach;
 'Nuair a shìneas i h-iongan
 'S a théid i 'na deannamh,
 Cha saltraich air thalamh.
     Ach barran nan ìnean.
 Cò b'urraing 'a leantainn,
     A dh' fhearaibh na ròghachd?
 'S arraideach, farumach,
     Carach air grìne,
 A chòisridh nach fhanadh
     Gnè smal air an ìntinn,
 Ach caochlaideach, curaideach,
 Caol-chasach, ullamh,
 An aois cha chuir truim' orra,
     Mulad no mì-ghean;
 'S e shlànaich an culaidh,
 Feoil màis, agus muineil,
 Bhi tàmhachd am bunailt,
     An cuilidh na frìthe;
 Le àilleas a' fuireach,
 Air fàsach 'nan grunnaibh,

'S i 'n àsainn a' mhuime,
 Tha cumail na cèche,
 Ris na laoi gh bhreaca, bhallach,
 Nach meilich na siantan,
 Le 'n cridheachan meara,
 Le bainne na cìoba,
 Grisionnach, eangach,
 Le 'n giortagan geala,
 Le 'n corpanan glana,
 Le fallanachd fìor-uisg ;
 Le farum gun ghearan,
 Feadh ghleannan na mìltich ;
 Ged thigeadh an sneachda
 Cha n-iarradh iad aitreabh,
 'S e lag a' Choir'-altrum
 Bhios aca g'an dìdean :
 Feadh stacan, a's bhacan,
 A's ghlacagan dìomhair,
 Le 'n leapaichean fàsach,
 An taic Ais-an-t-sìthean.

URLAR.

B'ionmhainn leam ag éiridh,
 'San òg-mhaduinn
 Timchioll air na sléibhtean,
 'M bu chòir dhaibh bhith
 Cupal chunntas cheud
 A' luchd nan ceann gun chéill
 A' mosgladh gu neo-bheudair
 Mòr shòlasach ;
 Is fosgarra bho 'n beul
 Tormain shocrach, réidh,
 'S glan an corp 's an crè
 Séinn an dreòcaim ud,
 Broch-liath chorrach éild'.
 An lod ga loireadh théid,

Cuid g'a farraid fhéin
 'Nuair bu deònach lea.
 'S annsa leam 'nuair théid,
 Iad air chronanaich,
 Na na th'ann an Eirinn
 Do cheòlmhoireachd ;
 'S binne na gach beus
 Anail mhic an fhéigh
 A' langanaich air eudan,
 Beinn-dòrain.
 An damh le bhùireadh féin
 Tighinn á grunn d a chléibh,
 'S fad a chluinnt' a bheuchd
 An àm tòiseachadh ;
 An t-adh is binne geum,
 'S an laogh beag 'na dhéigh,
 Freagraidh iad a chéile
 Gu deòthasach.
 Plog-shùil mheallach, gheur,
 Gun bhonn gleòn innte
 Rosg fo mhala léith
 Cumail seòil oirre.
 Coisiche math, treun,
 Bu bheothail' a théid,
 Air thoiseach an treud,
 A bha dòchasach.
 Cha robh coir' a'd cheum,
 'S cha robh maill' a'd leum,
 Cha robh deireadh réis
 Air an t-seòrsa sin,
 'Nuair a bheireadh tu steud,
 'S nach sealladh tu d' dhéigh,
 Cha b'aithne dhomh féin
 Cò bhiodh comhladh riut !
 Tha 'n eilid anns an fhrith
 Mar bu chòir dh'i bhi,

Far am faigh i mìlteach
 Glan, fedirneanach ;
 Bruchairreachd a's cìob,
 Lusan am bi brìgh,
 Chuireadh sùlt a's ìgh
 Air a loineanaibh.
 Fuaran anns am bìdh
 Biolaire gun dìth,
 'S mìllse lea' na'm fion
 'S e gu'n òladh i ;
 Cuiseagan a's riasg,
 Chinneas air an t-sliabh,
 B' annsa lea' mar bhiadh
 Na no-fòghlaichean.
 'S ann do'n teachd-an-tìr
 A bha sòghar lea',
 Sòbhrach a's eala-bhì
 'S barra nedineagan ;
 Dobhrach, bhallach, mhìn,
 Ghobhlach, bharrach, shliom.
 Lòintean far an cinn i
 'Na mòraichean :
 Sud am pòrsan bìdh
 Mheudaicheadh an cù,
 Bheireadh iad a nòs
 Ri àm dò-licheinn
 Chuireadh air an druim
 Brat na saille cruinn,
 Air an carcais luim
 Nach bu lèidh.
 B' e sin an caidreamh grunn
 Mu thràth-nedine,
 'Nuair a thionaladh iad cruinn,
 Anns a' ghlòmuinn :
 Air fhad 's ga'm biodh oidhch',
 Dad cha tigeadh ribh,

Fasgath bhun an tuim
 B' àite còmhnaidh dhaibh :
 Leapaichean nam fiagh,
 Far an robh iad riamh,
 An aonach farsuinn fial,
 'S ann am mòr-mhonadh,
 'S iad bu taitneach fiamh,
 'Nuair bu daith' am bian,
 'S cha b'i 'n airc am miann,
 Ach Beinn-dòrain.

SIUBHAL.

A bheinn lusanach, fhaileanach,
 Mheallanach, òntach,
 Gun choimeas 'ga falluinn
 Air thalamh na Crìosdachd ;
 'S ro neònach tha mise,
 Le bòichead a sliosa,
 Nach eil còir aic' an ciste
 'Air tiotal na ròghachd
 'S i air dùbladh le gibhtean,
 'S air lùisreadh le miosan,
 Nach eil bichiont' a' briseadh
 Air phriseanaibh tìre !
 Làn trusgan gun deireas,
 Le usgraichean coille,
 Bàrr-guc air gach doire,
 Gun choir' ort r'a innseadh ;
 Far an uchd-ardach coileach,
 Le shriutaichibh loinneil,
 'S eoin bhuchalach bheag' eile
 Le'n ceileiribh ònmhor.
 'S am buicean beag sgiolta,
 Bu sgiobailt' air grìne,
 Gun sgiorradh, gun tubaist,
 Gun tuisleadh, gun dìobradh,

Crodhanadh, biorach,
 Feadh coire 'ga shireadh,
 Feadh fraoich agus firich,
     Air mhire 'ga dhìreadh,
 Feadh rainich, a's barraich
     Gu'm b' arraideach inntinn,
 Ann an ìosal gach feadain,
 'S air àirde gach creagain;
 Gu mireanach, beiceasach,
     Easganach, sìnteach.
 'Nuair a théid e 'na bhoile
 Le clisgeadh sa' choille,
 A's e ruith feadh gach doire,
     Air deireadh cha bhi e:
 Leis an eangaig bu chaoile
     'S e b' aotruime sìnteag,
 Mu chnocanaibh donna
 Le ruith dara-tomain,
 'S e togairt an coinneamh
     Bean-chomuinn o's 'n-ìosal.
 Tha mhaoisleach bheag bhranngach
     Sa' ghleannan a chòmhnaidh,
 'S i fuireach san fhireach
     Le minneinean òga:
 Cluas bhiorach gu clàisteachd,
 Sùil chorrach gu faicinn,
 'S i earbsach 'na casan
     Chur seachad na mòintich:
 Ged' thig Caoillte 's Cuchullainn,
     'S gach duine do'n t-seòrs' ud,
 Na tha dhaoine 's do dh'eachaibh,
     Air fasta Rìgh Deòrsa;
 Nan tèarnadh a craiceann
 O luaidhe 's o làsair,
 Cha chual' a's cha 'n fhac i
     Na ghlacadh r'a beò i;

'S i grad-charach, fad-chasach,
 Aigeanach, neònach,
 Geal-cheireach, gasganach,
 Gealtach roi' mhadadh,
 Air chaisead na leacainn
 Cha saltradh i còmhnard ;
 'S i noigeanach, groigeasach
 Gog-cheannach, sòrnach ;
 Bior-shuileach, sgur-shuileach,
 Frionasach, furachair,
 A' fuireach sa' mhunadh,
 An do thuinich a seòrsa.

URLAR.

Bi sin a' mhaoisleach luaineach,
 Feadh òganan ;
 Biolaichean nan bruach
 'S àite-còmhnaidh dh'i,
 Duilleagan nan craobh,
 Bileagan an fhraoich,
 Criomagan a gaoil,
 Cha b'e 'm fòtus.
 A h-aigheadh aotrom suaire,
 Aobhach, àit, gun ghruaim,
 Ceann bu bhraise, ghuanache,
 Ghòraiche ;
 A' chré bu cheanalt' stuaim,
 Chalaich i gu buan
 An gleann a' bharraich uaine
 Bu nòsaire.
 'S tric a ghabh i cluain
 'Sa' chreig mhòir,
 O'n is measail lea bhi 'Luan
 A's a Dhòmhnach ann ;
 Pris an dean i suain
 Bichionta mu'n cuairt,

A bhristeas a' ghaoth tuath,
 'S nach leig dèd oirre,
 Am fasgadh Doire-chrò,
 An taice ris an t-sròin,
 Am measg nam faillean òg'
 A's nan còsagan.
 Masgadh 'n fhuarain mhòir,
 'S e paillte gu leòir,
 'S blasta le' na bheòir
 Gu bhi pòit orra.
 Deoch do'n t-sruthan uasal
 R'a òl aice,
 Dh' fhàgas fallain,
 Fuasgailteach, òigeil i:
 Grad-charach ri uair,
 'S eathlamh bheir i cuairt,
 'Nuair thachradh i'n ruaig
 'S a bhiodh tòir oirre.
 'S maoth-bhuidh' daith' a snuadh,
 Dearg a dreach s'a tuar,
 'S gur h-iomadh buaidh
 'Tha mar chòmhlath oirr;
 Fulangach air fuachd,
 Is i gun chum' air luathas;
 Urram clàisteachd chluas
 Na Rinn-eòrpa dh'i.

SIUBHAL.

Bu ghrinn leam am pannal
 A' tarraim an òrdugh,
 A' dìreadh le farum
 Ri carraig na Sròine;
 Eadar sliabh Craobh-na-h-ainnis,
 A's beul Choire-dhaingein,
 Bu bhiadhchar greidh cheannard
 Nach ceannaich am pòrsan

Da thaobh Choire-rainich
 Mu sgéith sin a' bhealaich,
 Coire réidh Beinn-Achaladair,
 A's thairis mu'n chonn-lon :
 Air lurgain na laoidhre
 Bu ghreadhnach a' chòisri,
 Mu làrach-na-féinne
 'S a' Chreig-sheilich 'na dhéigh sin,
 Far an cruinnich na h-éildean
 Bu neo-spéiseil mu'n fhòghlach :
 'S gu'm b'e 'n aighear a's an éibhneas
 Bhì faicheachd air réidhleìn,
 A' co-mhacnas r'a chéile,
 'S a' leumnaich feadh mòintich ;
 Ann am pollachaibh daimseir
 Le sodradh gu meannadh,
 Gu togarrach, mearachasach,
 Ainfheasach, gòrach.
 'S cha bhiodh òt air an teangaidh
 Taobh shìos a' Mhill-teanail,
 Le fion-uillt na h-Annaid,
 Blas meala r'a òl air ;
 Sruth brìoghor, geal, tana,
 'S e sìothladh tro' 'n ghaineimh,
 'S e 's mìllse na'n caineal,
 Cha b' aineolach oirnn e :
 Sud an òcshlainte mhaireann,
 A thig a' iochdar an talaimh,
 Gheibhte ònmhorachd mhath dh'i
 Gun a ceannach' le stòras ;
 Air àrainn na beinne
 Is dàichile sealladh,
 A dh'fhàs anns a' cheithreamh
 A' bheil mi 'n Rinn-eòrpa :
 Le glainead a h-uisge,
 Gu mao bhlasta, brisg-gheal,

Caoin, caomhail, glan, measail,
 Neo-mhisgeach ri pòit' air :
 Le fuaranaibh grinne
 Am bun gruamach na biolair,
 Còinnteach uaine mu'n iomall,
 A's iomadach seòrsa :
 Bu ghlan uachdar na linne
 Gu neo-bhuaireasach milis,
 Tigh'n 'na chuairteig o'n ghrinneal
 Air slinnean Beinn-dòrain.
 Tha leth-taobh na leacainn
 Le mais' air a còmhdach,
 'S àm frìth-choirean creagach
 'Na sheasamh g'a chòir sin ;
 Gu stobanach, stacanach,
 Slocanach, laganach,
 Cnocanach, cnapanach,
 Caiteanach, ròmach ;
 Pasganach, badanach,
 Bachlagach, bòidheach :
 A h-aisirean corrach,
 'Nam fàsraichibh molach,
 'S i b'asa dhomh mholadh,
 Bha sonas gu leòir oirr' :
 Cluigeanach, gucagach,
 Uchdanach, còmhnard,
 Le dìthean glan ruiteach,
 Breac, mìsloanach, sultmhor :
 Tha 'n fhrìth air a busgadh
 'S an trusgan bu chòir dh'i

URLAR.

'S am monadh farsuinn faoin
 Glacach, srònagach ;
 Lag a' Choire-fhraoich
 Cuid bu bhòidhche dheth ;

Sin am fearann caoin
 Air an d' fhàs an aoidh,
 Far am bi na laoigh
     'S na daimh chròcach ;
 A's e deis-thireach ri gréin,
 Seasgaireachd g'a réir,
 'S neo-bheag air an éildeig
     Bhi chòmhnaidh ann.
 Leannan an fhir léith
 'S farumaiche ceum
 Nach iarradh a' chléir
     A' thoirt pòsadh dhaibh ;
 'S glan fallain a cré,
 Is banail i 'na beus ;
 Cha robh h-anail breun,
     Ge b'e phògadh i.
 'S e 'n coire choisinn gaol
     A h-uil' òganaich,
 A chunna' riamh a thaobh,
     'S a ghabh eòlas air :
 'S hionnhor feadan caol
 Air an éirich gaath,
 Far am bi na laoich
     Cumail còthalach.
 Bruthaichean nan learg
 Far am biodh ghreidh dhearg,
 Ceann-uidhe gach sealg
     Fad am beò-shlaint' ;
 A's e làn do'n h-uile maoin,
 A thig amach le braon,
 Fàileadh nan subh-chraobh,
     A's nan ròsan ann.
 Gheibhte tacar éisg
     Air a còrsa,
 A's bhi 'gan ruith le leus
     Anns na mòr-shruthan ;

Mòr-ghath cumhann geur
 Le chrann giubhais féin,
 Aig fir shubhach, treubhach,
   'Nan dòrnaibh :
 Bu shòlasach a' leum'
 Bric air buinne réidh,
 A' ceapadh chuileag eutrom
   Nan dòrlaichean.
 Cha n-eil muir no tìr
 A' bheil tuileadh brìgh
 'S tha feadh do chrìch
   Air a h-òrduchadh.

AN CRUNLUATH.

Tha 'n eilid anns a' ghleannan so,
 Cha n-amadan gun eòlas
 A leanadh i mar b' aithne dha
   Tigh'n farasda na còdhail ;
 Gu faiteach bhi 'na h-earalas,
 Tigh'n am faigse dh'i mu'n caraich i,
 Gu faicilleach, gle earraigeach,
   Mu'm fairich i ga còir e ;
 Feadh shloc, a's ghlac, a's chamhanan
 A's chlach a dheanadh falach air,
 Bhi beachdail air an talamh,
   'S air a' char a thig 'na nedil air ;
 'S an t-astar bhi 'ga tharruinn air
   Cho macanta 's a b' aithne dha,
 Gu'n glacadh e ga h-aindeoin i
   Le h-anabharra seòltachd ;
 Le tùr, gun ghainne baralach,
 An t-sùil a chuir gu danara,
 A' stiùradh na dù'-bannaiche,
   'S a h-aire ri fear-cròice ;
 Bhiodh rùdan air an tarurinn
 Leis a lùbt' an t-iarrunn-earra,

Bheireadh ionnsaidh nach biodh mearachdach

Do'n fhear a bhiodh 'ga seòladh ;
 Spòr ùr an déis a teannachadh,
 Buil' ùird a' sgailceadh daingean ris,
 Cha diùlt an t-srad, 'nuair bheanas i

Do'n deannaig a bha neònach :
 'S e 'm fùdar tioram teann-abaich
 Air chùl an asgairt ghreannaich,
 Chuireadh smùid ri acuinn mheallanaich

A baraille Nic-Còiseam.

Si 'n teachdaire bha dealasach,
 Nach mealladh e 'na dhòchas,
 'Nuair a lasadh e mar dhealanach,

Gu fear-eign a leònach,
 Gu silteach leis na peileirean ;
 Bhiodh luchd nan luirgnean speireanach,
 'S nam bus bu tirme beileanaich,

Gun mheiliche gun tòicean,
 'S e càmp na Creige-seiliche,
 Bha ceannsalach 'nan ceireanaibh.

Le aingealtas cha teirinn iad,

Gu eirthir as an eòlas.

Mur ceannsaichear iad deireasach,
 Ri àm an crìche deireannaich,
 A' tabhannaich le deifir,

A bhi deilean air an tòrach.

Gun channtaireachd, gun cheileireachd,
 Ach dranndail chon a' deileis rise,
 A' cheann a chur gu peirealais,

Aig eilid Beinne-dòrain !

B'ionmhainn le fir cheanalta,
 Nach b'aineolach mu spòrsa,
 Bhi timchioll air na bealaichean

Le fearalachd na h-òige ;

Far am bi na féigh gu farumach,
 'S na fir 'nan déigh gu caithriseach,

Le gunna bu mhath barrandas
 Thoir aingil 'nuair bu chòir dh'i ;
 'S le cuilean, foirmeal, togarrach,
 'G am biodh a stiùir air bhogadan,
 'S e miolairtich gu sodanach,
 'S nach ob e dol 'nan còdhail ;
 'Na fhurbaidh làidir, cosgarrach,
 Ro inntinneach, neo-fhoisinach,
 Gu guineach, sgiamhach, gob-easgaidh,
 San obair bh'aig a sheòrsa ;
 'S a fhrioghan cuilg a' togail air,
 Gu maildheach, gruamach, doichealach,
 'S a gheanachan, cnuasaicht', fosgailt',
 'Co-bhogartaich r'an sgòrnan.
 Gu'm b' arraideach a' charachd ud,
 'S bu chabhagach i 'n còmhnaidh,
 'Nuair a shìneadh iad na h-iongannan
 Le h-athghoirid na mòintich ;
 Na beanntaichean 's na bealaichean,
 Gu'm freagradh iad mac-talla dhuit,
 Le fuaim na gairme-gallanaich
 Aig farum a' choin ròmaich :
 'Gan tearnadh as na mullaichean
 Gu hnnichean nach grunnaich iad,
 'S ann a bhiodh's iad feadh na tuinne ;
 Anns an luingeinich 's iad leòinte.
 'S na cuileanan gu fulasgach
 'G an cumail air na muinealaibh,
 'S nach urrainn iad dol tuilleadh as,
 Ach fuireach, 's bhi gun dèd aunt'.
 'S ge do thuirt mi beagan riu,
 Mu'n innsinn uil' an dleasnas orra,
 Chuireadh iad a' m' bhreislich mi
 Le deisimireachd chòmhradh !

ORAN D'A CHEILE NUADH-POSTE.*

A Mhàiri bhàn òg, 's tu 'n òigh th'air m'aire,
 Rì'm bheò bhi far am bithinn fhéin;
 O'n fhuair mi ort còir cho mòr 's bu mhath leam,
 Le pòsadh ceangailt' o'n chléir;
 Le cùmhnanta teann's le banntaibh daingean,
 'S le snaim a dh'fhanas, nach tréig:
 'S e t' fhaotainn air làimh le gràdh gach caraid
 Rinn slàinte mhaireann a'm' chré.

'Nuair bha mi gu tinn 's mi 'n cinnseal leannain,
 Gun chinnt cò theannadh rium fhéin,
 'S ann a chunna' mi 'n òigh àir bòrd tigh-leanna,
 'S bu mhòthar ceanalt' a beus;
 Tharruinn mi suas r'i, 's fhuair mi gealladh
 O'n ghruagaich bhanail bhi 'm réir;
 'S mise bha aobhach t' fhaotainn mar 'rium,
 'S crodh-laoigh a' bharain a'd' dhéigh.

Maduinn Di-luain, ge buan an t-slighe,
 'Nuair ghluais mi, ruithinn mar ghaoth,
 A dh'fhaicinn mo luaidh 's rud uainn n-ar dithis
 Nach dual da rithist gu'n sgaoil.
 Thug mì i 'n uaigneas uair a bhruidhinn,
 'S ann fhuair an nigbean mo ghaol,
 A's chluinneadh mo chluas an fhuaim a bhitheadh
 Aig luathas mo chridhe ri 'm thaobh.

Sin 'nuair chuir-Cupid an t-uldach am' bhroilleach,
 D'a shaighdean corranach, caol,

---

* For the air see the Rev. Patrick Macdonald's Collection of "Highland Vocal Airs," page 21, No. 173; or, Captain Fraser's "Airs and Melodies peculiar to the Highlands," page 27, No. 47.

A dhrù' air mo chuislean, chuir luchd air mo choluinn,
 Leis an do thuit mi ge b'oil leam 's gu'n d'aom.
 Dh'iinnis mi sgeul do'n tè rinn m' acain,
 Nach léigh a chaisgeadh mo ghadid;
 'S e leighis gach creuchd i-féin le feartan
 Theachd réidh a'm' ghlacaibh mar shaoil.

Bheirinn mo phòg do'n òg-mhnaoi shomult'
 A dh' fhàs gu boinneanta, caoin,
 Gu mìleant, còmhnhard, seòcail, foinneamh,
 Do chòmhradh gheibh mi gu saor.
 Tha mi air sheòl gu leòir a'd' chomain,
 A' bhòid sa chuir thu gu faoin
 Do m'smaointean gòrach, pròis nam boireannach
 'S còir dhomh fuireach le h-aon.

Chaidh mi do'n choill' an robh croinn a's gallain,
 Bu bhoisgeil sealladh mu'n cuairt,
 'S bha miann mo shùl do dh'fhiùran barraicht'
 An dlùthas nam meanganan suas;
 Geug fo bhlàth o bàrr gu talamh,
 A lùb mi farasda nuas;
 Bu duilich do chàch gu bràth a gearradh,
 'S e 'n dàn domh 'm faillean a bhuain.

Shuidhich mi lìon air fìor-uisg' tana,
 'S mi strìgh 'ga tharruinn air bruaich,
 'S thug mi le sgrìob air tìr a' ghealag,
 'S a lth mar eal' air a' chuan.
 'S toillicht' a dh'fhàg e 'n là sin m' aigheadh,
 An roinn a bh'agam san uair;
 B'i coimeas mo cheud mhna' reull na maidne,
 Mo chéile cadail 's mi 'm shuain.

'S e b'fhasan leat riamh bhi ciallach, banail,
 Ri gnìomh, 's ri ceanal mna-uails';

Gu pàirteach, bàigheil, blàth, gun choire,
 Gun ghìomh, gun ghainne, gun chruas ;
 Gu dèirceach, daonntach, faoilidh, farasd',
 Ri daoine fanna, bochd, truagh ;
 Is tha mi le'd' sheòl an dòchas ro-mhath,
 Gur lòn do t'anam do dhuais.

Chuir mi air thùs ort iùl a's aithne,
 Le sùgradh ceanalta, suirc,
 'Nuair theannainn riut dlù, bu chùraidh a' anail
 No ùbhlàn meala 'gam buain :
 Cha bhiodh sgeul-rùin, a b'iùl domh aithris,
 A b' fhiù, nach mealladh i uam.
 Nan cuireadh i cùl rium 's diùltadh baileach,
 Bu chùis domh anart a's uaigh.

Do bhriodal blàth 's do mhàran milis,
 Do nàdur grinneas gach uair,
 Gu beulchair, gàireach, àlunn, coimhneil,
 Gun chàs a thoilleadh dhuit fuath ;
 Chuir i guin-bàis fad ràith' am mhuineal
 Dh'fhàg làn mi' mhulad 'sa ghruaim,
 'Nuair thuig i mar bha, 'sa thàr mi 'n ulaidh,
 Ghrad spàrr i 'n cunnart ud uam.

'S ann thog e mi 'm prìs o'n tìm so 'n uiridh,
 An nì 'san urrainn a fhuair,
 'Sguab do'n ìre fhior-ghlain chruineachd,
 An sìol is urramaich' buaidh.
 Sin na chuir mi cho ròmhach umad,
 Bha t' inntinn' bunailteach, buan :
 Lìonadh do sgiamhachd miann gach duine,
 An dreach, fiamh, an cumachd, 's an snuagh.

Do chuach-fhalt bàn air fàs cho barrail,
 'S a bhàrr làn chamag a's dhual ;

T'aghaidh ghlan, mhàlda, nàrach, bhanail,
 Do dhà chaol mhala gun ghruaim;
 Sùil ghorm, lìontach, mhìn-ros, mheallach,
 Gun dìth cur fal' ann ad' ghruaidh,
 Deud geal ìobhraidh, dìonach, daingean,
 Beul bìdh nach canadh ach stuaim.

Shiùbhladh tu fàsach àiridh glinne
 'S an àit an cinneadh an spréidh,
 G' am bleothan mu chrò, 's bhi chòir na h-innis,
 Laoigh òg a' mirreadh 's a' leum;
 Cha mhiosa do làmh 's tu làimh ri coinnil
 Na 'n seòmar soilleir ri gréin,
 A' fuaidheal 's a' fàitheam bhàn a's phionar,
 An àm chur grinnis air greus.

Do chneas mar an éiteag glè ghlan, fallain,
 Corp seang mar chanach an t-sléibh;
 Do bhràigh cho-mhìn, 's do chìochan corrach
 'S iad lìontach, soluis le chéill:
 Gaoirdean tlà geal làmh na h-ainnir,
 Caol mhedir, glac thana, bās réidh;
 Calpa deas ùr, troigh dhlù 'm bròig chuimir
 Is lùghor, innealta ceum.

'S ann fhuair mi bhean chaoin aig taobh Màm-charai'
 'S a gaol a'm' mhealladh o'm chéill;
 Bha cridhe dhomh saor, 'nuair dh'fhaod mi tharruinn,
 Cha b'fhaoin domh bharrail bhi d' réir:
 'S ioma fuil uasal, uaibhreach, fharumach,
 Suas ri d' cheann-aghaidh fhéin,
 Ga d' chumail am prìs an Rìgh 's Mac-Cailean
 'S tu shìol nam fear a bha 'n Sléibht'.

'Nam faighinn an dràst do chàradh daingean
 An àite falaich o'n eug ;
 Ge d' thigeadh e d' dhàil, a's m' fhàgail-falamh.
 Cha b' àill leam bean eil' a'd' dhéigh :
 Cha toir mi gu bràth dhuit dranndan teallaich,
 Mu'n àrdaich aileag do chléibh,
 Ach rogha' gach màrain, gràdh a's furan,
 Cho blàth 'sa b'urrainn mo bheul.

Dheanainn duit ceann, a's crann, a's t-earrach,
 An àm chur ghearran an éill,
 A's dheanainn mar chàch air tràigh na mara,
 Chur àird air mealladh an éisg :
 Mharbhainn duit geòidh a's roin, a's eala,
 'S na h-eòin air bharra nan geug ;
 'S cha bhi thu ri d' bheò gun seòl air aran,
 'S mi chòmhnaidh far am bi féigh.

ORAN DO LEANABH-ALTROM.

ISEABAL òg
 An òr-fhuilt bhuidhe,
 Do ghruaidh mar ròs,
 'S do phòg mar ubhal,
 Do bheul dreachmhor,
 Meachair, grinn,
 O'm faighte na h-òrain
 Cheòlmhor, bhinn.

'S tu 's glaine 's is cannaiche
 Banaile snuadh,
 Gur deirge na'n t-subhag
 An ruthadh tha d' ghruaidh,

Do mhn̄n rosg liontach,
 Slobhalt, suaire,
 Gn̄is mh̄alda, n̄arach,
 Làn do stuaim.

'S e coltas na h-ainnir
 An eal' air an t-sn̄amh,
 Do chneas mar an canach
 Cho ceanalta thlà,
 Do chlochan corrach
 Air bhroileach geal, bàn,
 Do bhr̄aigh mar ghrian,
 'S do bhian mar chn̄aimh.

Do chuach-fhalt bachalach,
 Cas-bhuidhe, dlù,
 Gu h-amlagach, daite,
 Làn chaisreag a's lub,
 'Na chiabhagan cleachdach
 Am pleatadh gu dlù,
 Air sniamh gu léir
 Mar theudan ciùil.

'S ioma' fuil uasal
 Gun truailleadh, gun tair,
 Tha togail 'na stuadhanaibh
 Suas ann ad' bhàrr,
 Clann-Dòmhnuille a' chruadail
 Fhuair buaidh anns gach blàr,
 Gus an tain' an là suarach
 Thug uap' an deas làmh.

'S bana-Chaimbeulach dhìreach
 An rìbhinn dheas òg,
 Cha strìochdadh do dhìlsean
 A luchd-mì-ruin tha beò ;

'S gach car tha dol dìotsa
 Ga d' shìr-chur am mòid,
 'S thu theaglach an Iarla
 Shliochedh Dhiarmaid nan sròl.

Tha Cinneadh do sheannamhar
 Mòr ainmeil gu leòir,
 Na Camshronaich mheamnach
 Bu gharg air an tòir;
 'S iomadh àit' anns' na dhearbha i
 Le feara-ghleus an dòrn,
 Bhi marbhtach le'n armachd
 Air dearganaich Dhedrs'.

'S i 'n ainnir bu taitnich'
 A bh' ac' anns an tìr,
 A thachair bhi agam
 'Ga h-altrom le cìch;
 'Nuair a sheasas i fathast
 Air faidhir an rìgh,
 Bi'dh iomadh fear-fearainn
 A' farraid,—“ Cò i?”

Gruagach gheal, shomulta,
 Shoillear gu leòir.
 'S i finealta, foinneamh,
 Gun chromadh, gun sgeòp;
 Calpa deas, cosail,
 A choisicheadh ròd,
 'S troigh chuimir, shocrach,
 Nach dochainn a' bhròg.

'S math thig dhuit 'san fhasan
 Gùn daite do'n t-sròl,
 Le *staidhs'* ga theannadh
 Cho daingean 's bu chòir

Faineacna daoimein
 Air roinn gach mèir
 Bi'dh *ruffles* a's ribean
 Air Iseabail òig.

ORAN GAOIL.

AIR FONN,—“ *The Reel of Bogie.* ”

A Màiri bhàn gur barrail thu,
 'S gur barraicht' air gach seòl thu,
 O'n thug mi gaol cho daingean duit,
 'S mi t'fharraid anns gach còdhail :
 'S earbsach mi a'd' cheanaltas,
 'S na fhuair mi chean' ad' chòmhradh,
 Nach urrainn càch do mhealladh uam
 'N déis do gheallaidh dhòmha-sa.

'S chuala mi mar shean-fhacal
 Mu'n darach, gur fiodh còrr e,
 'S gur géinn' dheth fhéin 'ga theannachadh
 A spealtadh e 'na òrdaibh :
 'S mi 'n dùil, a réir na h-ealaidh sin,
 Gur math leat mi bhi d' sheòrsa,
 Nach tréig thu mi, 's gu 'm faigh mi thu
 Le bannaibh daingean, pòste.

'S e chum an raoir mi m' aithreachadh
 An spéis a ghabh mi òg dhìot ;
 Bha smaointean tric air m' aire-sa
 Mu'n ainnir is fhearr fòghlum :
 Cha n-eil cron r'a àireamh ort,
 O' d' bhàrr gu sàil do bhròige,
 Ach ciallach, fialaidh, fàbharach,
 Air fiamh a ghàire 'n còmhnaidh.

'S do chùl daithte làn-mhaiseach
 Mu'n cuairt a'd' bhràighe 'n òrdugh,
 Air snìamh, mar theudan clàrsaiche,
 'Na fhàineachaibh glan nòsar :
 Gu lùdh-dhonn, pleatach, sàr-chleachdach,
 Gu dosach, fàsmhor, dòmhail,
 Gu lùbach, dualach, bachlach, guairsgeach,
 Snasmhor, cauchach, òr-bhuidh'.

Tha t' aghaidh nàrach bhanail,
 Dà chaol mhala mar it eòin ort ;
 Rosga réidhe, fallaine
 'S dà shùil ghorm, mheallach, mhòthar :
 Do ghruaidh mar chaorann meangain,
 A thug barrachd air na ròsan ;
 Do dheud geal, dreachmhor, meachair, grinn,
 'S do bheul o'm binn thig òran.

Tha do phòg mar ùbhlán gàraidh,
 'S tha do bhràighe mar an neòinean ;
 Do chìochan liontach, mulanach,
 'S an sìod' g'an cumail còmhnaid :
 Corp seang, geal, gnèathail, furanach,
 Deagh chumachdail, neo-spòrsail ;
 Do chalpa cruinne, lùghora,
 'S an troigh nach lùb am fèirnean.

'S e'm fàth mu'n biodh tu talach orm,
 Gur ro-bheag leat mo stòras ;
 'Bha dà-rud-dheug a' tarrauin uam
 Na thionail mi do phòrsan :
 Bhiodh òl, a's féisd, a's bannais ann ;
 Bha ceòl, a's beus, a's ceannaichean,
 'N fhéill, 's na gibhtean leannanachd,
 An amaideachd 'san òige.

'S a nis' nam faighinn mar rium thu,
 Cha leanainn air an t-seòl sin ;
 Dheanainn àiteach fearainn,
 A's crodh-bainne chur mu chrò dhuit ;
 Mharbhainn iasg na mara dhuit,
 'S am fiagh sa' bhealach cheòthar,
 Le gunna caol nach mearachdaich,
 'S a mhealladh fear na cròice.

'S mòr an gaol a ghabh mi ort
 Le ro bheagan a t' eòlas,
 'S mi 'n dùil gur tu bu leannan dhomh,
 'S nach mealladh tu mi m' dhòchas ;
 Ge d' bhiodh am bàs an caramh domh,
 Gun bharail ri tigh'n beò uaith,
 'S e dh'fhàgadh slàn mi n' rìbhinn mhàlda,
 Màiri bhàn o Lòch-lairig.

- —

ORAN SUGRAIDH.

LUINNEAG.

S i nighean mo ghaoil
An nighean donn òg ;
Nam biodh tu ri m' thaobh,
Cha bhithinn fo bhròn.

'S i nighean mo ghaoil
An nighean donn òg.

'S i Màiri Nic-Neachdainn
 Is dàicheile pearsa,
 Ghabh mis' uiread bheachd ort
 Ri neach a tha beò.

'S i nighean mo ghaoil, &c.

'Nuair sheallas mi t'aodann,
 'S mi 'n coinneamh ri t' fhaotainn,

Gur math leam nan faodainn

Bhi daonann a'd' chòir.

'S i nighean mo ghaoil, &c.

O'n a thug thu dhomh gealladh,

'S ann dutsa nach aithreach,

'S cha-n fhaic iad thu 'n ath-bhliadhn'

A'd' bhanaraich bhò.

'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha téid thu do'n bhuaile,

A bhleothan cruidh ghuaillionn :

Cha chuir thu ort cuaran,

'S gur uallach do bhròg.

'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha-n fhòghnadh le m' chruinneig,

A' bhuarach no chuinneag,

'S cha chluinnear gu'n cumadh tu

Cuman a'd' dhòrn.

'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha téid thu Bhàd-odhar,

A leigeadh nan gobhar,

'S minn bheag as an deothaidh

'G an deothal mu'n chrò.

'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha leig mi thu 'n fhireach

Thoir a' chruidh as an innis

Air eagal na gillea

Bhi sireadh do phòg.

'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha taobh thu duin'-uasal

'S cha n-àill leat am buachail,

'S cha-n fheairrde fear-fuadain
 Bhi cruaidh air do thòir.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

Cha taobh i fear idir,
 Air eagal mo thrioblaid ;
 'S cha toilich tè mise
 Ach ise le dedìn.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S i rìbhinn a' bhaile,
 Tha sìr thigh'n air m' aire,
 Nam bitheadh i mar rium,
 Cha d' fharraid mi stòr.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

Bheir mis' tha Dhunéideann
 A dh' ionnsachadh beurla,
 'S cha-n fhàg mi thu t'éigin,
 Ri spréidh an fhir mhòir.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

A nighean na gruaige,
 Cha chreidinn ort tuaileas ;
 O'n a tharruinn mi suas riut,
 Cha-n fhuath leam do sheòl.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S e mheudaich mo ghaol ort
 Gu'n d' fhàs thu cho aobhach,
 'S gu'n leumadh tu daonnan
 Cho aotrom 's na h-còin.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S 'n togarrach laghach
 A thogainn mar roghainn,

'N am bithinn a' taghal
 'S an tigh am bi'n t-òl.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

Gu'm b' fheairrde daoine'-uaisle
 'N àm thionnda' nan cuach thu,
 A thoirt luinneagan-luaidh dhaibh
 Mu'n cuairt air an stòp.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S leat urram an dàmhsa,
 'S an fhidheall 'na teann-ruith ;
 Bu chridheil san àm thu,
 'S an dràm air a' bhòrd.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S tu fhreagradh gu h-innealt'
 Am feàdan 's an ribheid,
 A sheinneadh gu fileanta,
 Ruith-leumnach cèdl.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

'S tu thogadh mo spiorad,
 'Nuair a théid thu air mhirre,
 Le d' cheileiribh binne,
 'S le grinneas do bheòil,
'S i nighean mo ghaoil, &c.

Leis na ghabh mi do cheisd ort,
 Am maduinn 's am feasgar,
 Dheannainn riut cleasachd
 A's beadraadh gu leòir :
'S i nighean mo ghaoil, &c.

Dheannain riut furan
 Am bliadhn' a's an uiridh ;
 Bu docha na'n t-uireasbhuidh,
 Tuilleadh a's a chòir.
'S i nighean mo ghaoil, &c.

ORAN DO'N GHUNNA D'AN AINM NIC-COISEAM.

AIR FONN.—“*Sinidh mi mo lùrga,*” &c.

LUINNEAG.

*Hò-rò mo chuid chuideachd thu,
Gur muladach leam uam thu ;
Hò-rò mo chuid chuideachd thu,
'S mi dìreadh bheann a's uchdanan,
B'ait leam thu bhi cuidear rium,
'S do chudthrom air mo ghualainn.*

*'Nuair chaidh mi do Ghleann-Lòcha,
'S a cheannaich mi Nic-Còiseam,
'S mise nach robh gòrach,
'Nuair chuir mi 'n t-òr ga fuasgladh.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.*

*Thug mi Choire-cheathaich thu,
'Nuair bha mi fhéin a' taghaich ann,
'S tric a chuir mi laidhe leat,
Na daimh 'sna h-aidhean ruaha.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.*

*Thug mi Bheinn-a'-chaisteil thu,
'S do'n fhàsach a tha 'n taice ri,
Am Màin is Creag-an-aparain,
Air leacan Beinn-nam-fuaran.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.*

*Thug mi thu Bheinn-dòrain,
An cinneadh na daimh chròcach,
'Nuair theannadh iad ri crònain,
Bu bhòidheach leam an nuallan.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.*

Thug mi Choire-chruitear thu,
 O's àite grianach, tlùsail e,
 Gu biachar, feurach, lusanach,
 Bhiodh spurt ann aig daoine-uaisle.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c

Ghiùlain mi Ghleann-éit' thu,
 Thog mi ris na créisean thu,
 'S e mheud 'sa thug mi spéis duit
 A dh'fhàg mo cheum cho luaineach.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

'S math am Meall-a'-bhùiridh thu,
 Cha mhiosa 'm Beinn-a'-chrùlaist thu,
 'S tric a loisg mi fùdar leat,
 An coire chùl na cruaihe.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c

Thug mi Làirig-gharstain thu,
 O's àlainn an còir'-altrum i,
 'S na féigh a' deanamh leabaichean
 Air Creachainn ghlas a' bhuachaill.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Thug mi thu do'n Fhàs-ghlaic
 'S a ghleann am bi na làn-daimh,
 'S tric a chaidh an àrach
 Mu bhraidhe Cloich-an-tuairnear.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Chaidh mi dh' Fheatha-chaorainn,
 Le aighear Choire-chaolain,
 Far an robh na daoine,
 A bha 'n gaol air a' ghreidh uallaich.
Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Thug mi Bheinn-a'-chaorach thu,
 Shireadh bhoc a's mhaoiseach,
 Cha b'eagal gun am faotainn,
 'S iad daonnan 's an tòrr-uaine.

Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

'Nuair théid mi ris a' mhunadh,
 'S tu mo roghainn do na gunnachan,
 O'n fhuair thu-fein an t-urram sin,
 Co nis a chumas uat e?

Ho-ro mo chuid chuideachd thu, &c.

Ged' tha mi gann a stòras,
 Gu suidhe leis na pòitearan,
 Ged' théid mi do 'n tigh-òsda,
 Cha n-òl mi ann an cuaich thu.

ORAN DUTHCHA.

LUINNEAG.

*Horinn ò hò h-ir-ir-io,
 Horinn ò hò ir-ir-io,
 Horinn ò hò h-ir-ùo,
 'S i mo dhùthaich a dh'fhàg mi!*

GED' a tha sinn car tamail,
 A tàmh aig na Gallaibh,
 Tha mo dhùthaich air m'aire,
 'S cha mhath leam a h-àicheadh.
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

Ged' is éigin duinn gabhail
 Leis gach nì thig 'san rathad,
 Gu'm b'fhearr no na srathan,
 Bhi taghaich 'sa bhràighe.
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

Ged' is còmhnard na sràidean,
 'S mòr a b'fhearr bhi air àiridh,
 Am frìth nam beann àrda,
 'S nam fàsaichean blàtha.
Horinn o ho o-ir-ir io, &c.

Beurla chruidh gach aon latha,
 'N-ar cluais o cheann ghrathainn,
 'S e bu dual duinn or 'n-athair,
 Bhi labhairt na Gàelig.
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

Ged' is cliùiteach a' Mhachair,
 Le cùnradh 's le fasan,
 Be air dùrachd dol dachaigh,
 'S bhi 'n taice r'ar càirdean :
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

Bhi 'n Clachan-an-Dìseirt,
 A' faicinn ar dillsean,
 Gum b'ait leinn an tìr sin,
 O'n as i rinn air 'n-àrach.
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

Cha be fasan nan daoine ud
 Bhi 'n conas na 'n caonnaig,
 Ach sonas an t-saoghail,
 'Sa bhi gaolach mar bhràithrean.
Horinn o ho h-ir-ir io, &c.

'N àm suidhe 'stigh-dsda,
 Gu luinneagach, cèdlmhor,
 Bu bhinn ar cuid òran.
 'S bhi 'g dl nan deoch-slàinte.
Horinn o, ho h-ir-ir io, &c.

Luchd-dhèreadh nan stùcan,
 Le'n gunnachan dù-ghòrm,
 A loisgeadh am fùdar,
 Ri ùdlaiche làn-daimh.

Horinn o, ho h-ir-ir io, &c.

'S e bu mhiann leis na macaibh,
 Bhi triall leis na slataibh,
 A chur srian ris a' bhradan,
 Cha b'e fhasan am fàgail.

Horinn o, ho h-ir-ir io, &c.

Gu fiadhach a mhunaidh,
 No dh' iasgach air buinne,
 Anns gach gnìomh a ni duine,
 'S mòr urram nan Gaidheal.

Horinn o, ho h-ir-ir io, &c.

ORAN ALASDAIR.*

LUINNEAG.

*Alasdair nan stop
 Ann an sràid a' chùil.
 Sin an duine còir
 Air am bheil mo rùn.*

'S coma leat an sìle
 B'annsa leat an stòp,
 Cha n-e sin bu docha
 Ach am *botal* mòr.
Alasdair nan stop, &c.

* Alexander Campbell was a native of Glenorchy. After serving some time in the army, he kept a small public-house in the Back-Wynd, Glasgow. While the bard was in Glasgow, he lived in Sandy's house, and composed this song in reward of his country-man's hospitality. We have seen a translation of it, which begins thus:—

“Sandy of the stoups,
 In the Back-Wynd,
 He's a hearty fellow,
 Liberal and kind,” &c. &c.

Théid thu do'n tigh-dsda,
 'S òlaidh tu gu fial;
 Cha robh gainne stòrais
 Air do phòca riamh.
Alasdair nan stòp, &c.

Bha thu greis a't' aimsir
 Ann an àrm an Rìgh,
 Cumaidh sin riut airgead,
 'S fhearra dhuit e no ni.
Alasdair nan stòp, &c.

Gheibheadh tu le d' cheanal
 Leannan anns gach tìr,
 Ged' a bhiodh tu falamh
 Cha bhiodh bean a'd' dhìth.
Alasdair nan stòp, &c.

Tha thu math air fairge,
 'S tric thu marbhadh éisg,
 Cas a shiubhal garbhlaich,
 Théid thu shealg an fhéigh.
Alasdair nan stòp, &c.

Ged' thuirt Calum-breac*
 Nach robh thu tapaidh riamh,
 Cò a chreideadh sin
 Ach duine bha gun chiall?
Alasdair nan stòp, &c.

---

* Malcolm Macnab, farmer in Barrachastalain, in Glenorchy, an intimate acquaintance of the Bard's, and himself no mean poet. He composed several ditties of acknowledged merit; that to his maid servant is excellent, of which the following is a stanza:—

“Ma leanas tu mar tha thu,
 A' briseadh phoit a's spainean,
 Gur daoire dhomh na mal e,
 An earnais a chumal ruit.”
A Morag a mhuinigeach, &c.

'Nuair a théid mi Ghlascho
 'S taitneach leam bhi 'g òl,
 Ann an tigh mo charaid
 Alasdair nan stòp.

ORAN DO'N T-SEANN FHREICEADAN
 GHAIÐHEALACH.

AIR FONN.—“ *The Humours of Glen.*”

DEOCH-SLAINT' an Fhreiceadain,
 'S àill leinn gun cheist i,
 'S i an fhàillte nach beag oirnn
 Dhol deiseal ar cléibh,
 Cha-n fhàg sinn am feast i,
 O'n tha sinn cho dleasnach,
 Do na h-àrmuinn bu sheirceile
 Sheasadh an sreud ;
 Na curaidhean calma,
 G'am buineadh bhi 'n Albainn,
 Feadh mhonainean garbhlaich
 A' sealg air na féigh,
 Fhuair mis' orra seanachas,
 Nach mios' an cois fàirg' iad,
 Bhi'dh an citcheanan tarbhach
 Le marbhadh an éisg.

Buaidh gu bràth air na Fleasgaich,
 Fhuar an àrach am Breatuinn,
 Chaidh air sàil' o cheann greis uainn,
 Dhol am freasdal ri reum,

An loingeas làidir thug leis iad,
 Nach sàraicheadh beagan,
 Muir a' gàraich gan greasad,
     'S i freagradh dhaibh féin.
 Chuir gach làmh mar bu deise,
 Buill do'n chòrcaich bu treise,
 Ri bàrr nan crann seasmhach'
     A leth-taobh gach bréid;
 'S i 'g imeachd air chuaintaibh,
 'Nuair a dh'éirich gaoth tuath le,
 B'ainmeil air luathas i,
     'S i gluasad gu réidh.

'Nuair a chuir iad na h-àrmuinn
 Air tìr ann am Flàghras,
 'S iad fada bho'm pàirti,
     'S o'n àiteachan féin,
 Bha onair nan Gàidheal
 An earbsa r'an tàbhachd,
 Bha sin mar a b'abhais
     Gun fhàillinn fo 'n ghréin;
 Tha urram an dràst
 Aig gach tìr anns an d'fhàs iad,
 Le feobhas an àbhaist,
     An nàduir 'sam beus,
 Bhi dìleas d'an càirdean,
 Cur sìos air an nàmhaid,
 'S iomadh ròghachd an d'fhàg iad,
     Fuil bhlàth air an fheur.

'S e là Fontenoi
 Thug onair gu leòir dhaibh,
 'Nuair a chruinnich iad còmhla,
     'S thòisich an streup;
 Bu tartrach ar Coirneal,
 Cur ghaisgeach an òrdugh,

Na lasgairean òga,
 Chaidh deònach 'na dhéigh;
 Na gleachdairean comhraig
 Is fearr th'aig Rìgh Deòrsa,
 A fhuair fasan a's fòghlum
 A's eòlas da réir;
 'S e dùil am bheil mise,
 'Nam rùsgadh mo trioblaid,
 Gun tugadh a fichead dhiù
 Briseadh á ceud.

Fir aigeannach, mheamnach,
 Le glas-lannan ceanna-bheairt,
 'S i sgaiteach gu barra-dheis,
 'S i anabarrach geur;
 An taice ri targaid,
 Crios breac nam ball airgid,
 'S an dag' nach robh cearbach
 Gan tearmunn nan sgéth;
 Le'n gunnachan glana,
 Nach diùltadh dhaibh aingeal,
 Spair ùr' air an teannadh,
 Gu daingeann 'nan gleus,
 Gu cuinnsearach, biodagach,
 Fùdarach, miosarach,
 Adharcach, miosail,
 Gu misneachail, treun.

Na spealpan gun ãthadh
 A chleachd bhi ri sgãthadh,
 Nach seachnadh dol fathasd
 An rathad sin féin,
 An t-asdar a ghabhail
 'San ceartas a thaghaich,
 Tri-chlaiseach 'nan lamhan
 Leis an caitheadh iad beurn;

Dol maduinn gu mathas
 Cha n-iarradh iad aithis,
 Gu deireadh an latha
   'S àm laidhe do'n ghréin.
 'S deas-fhaclach an labhairt
 Le caismeachd chatha,
 'S e 'n caisteal an claidheamh,
   Ga'n gleidheadh gun bheud.

Fir acuinneach, armach,
 Le'm brataichean balla-bhreac,
 Bu tlachdmhor an armailt' iad,
   'S b'ainmeil am feum ;
 Sliochd altrom nan garbh-chrioch,
 Am feachd a tha earbsach,
 Nach caisgear an ainteas
   Gu'n dearbh iad nach géill.
 Leinn is fad' o'n a dh' fhalbh sibh
 Air astar do'n Ghearmailt,
 Chur às do gach cealgair
   Chur fearg oirbh féin ;
 An glacadh 'sa marbhadh,
 'San sgapadh mar mheanbh-chrodh,
 'S na madaidh gan leanmhainn
   Air leargainn an t-sléibh' !

Sliochd fineachan uasal
 A ghin o na tuathaich,
 'San iomairt bu dual dhaibh
   Dol suas air gach ceum ;
 Gach cās mar bu luaithe,
 'S gach làmh mar bu chruaidhe,
 'S an ardan an uachdar
   A' bualadh nan spéic ;
 Bu ghnà le'n luchd-fuatha,
 Bhi 'san àraich gun ghluasad,

'S a phàirt dhiù dh'fhalbh uapa,
 Bhiodh an ruaig air an déigh
 Le lamhach nan gillea,
 'S le lannan geur, biorach,
 Bhiodh an nàimhdean air iomain
 A' sìleadh nan creuchd.

Bu chliùiteach na lasgairean
 Ura, deas, gasda,
 Miann-sùl iad ri'n faicin
 Do gach neach leis an léir;
 Gach seòl mar a chleachd iad,
 Le'n còmhdacha dreachmhor,
 Le 'n osanan breaca,
 'S le'm breacana 'n fhéil':
 Tha mo dhùil ri'n tigh'n' dachaigh,
 Gun an ùin' a bhi fada,
 Le cumhnanta ceartais
 Fir Shasuinn gu léir;
 Le stiùradh an aigeil,
 Muir dhù-ghorm chur seachad,
 'S nach cùm an cuan farsuinn
 Orr' beacadh, no éis.

'Nuair a thàinig an trioblaid,
 'S i a dha-san-da-fhichead,*
 Bha dàna le misneach,
 'S le meas orra féin,
 Bras, ardanach, fiosrach,
 Gun fhàillinn, gun bhriseadh,
 'S cuid àraidh ga'n gibhtean'
 Bhi'n gliocas 'san céill;
 Tha talanntan tric
 Aig a' phàirti ud bithchionnt,

'S na h-uil' àit' anns an tig iad,
 Na idir a théid.
 Cò an dras a their mise,
 Thig an àird ribh a chlisge ?
 Mar fàg sibh e nis'
 Aig an t-sliochd thig 'n-ur déigh.

ORAN DO REISEAMAID EARRA-GHAIDHEAL.

AIR FONN.—“ *Mac-Shiomoin mòr a bhàsaicheadh.*”*

A RI ! gur mi tha aighearach,
 Mu'n naidheachd so tha ùr ann ;
 Tha m' inntinn air a h-àrdachadh
 O'n thàinig fir mo dhùthcha :
 Guidheamsa buaidh-làrach leibh
 'S gach àite 'n loisg sibh fùdar ;
 Toil-inntinn aig 'ur càirdean,
 'S 'ur nàimhdean a bhi tùrsach.

'Nuair thàinig Mòrair Frederic,
 Thug Dunéideann cliù dha ;
 Gur connspunn air cheann sluaiga e,
 'Nuair ghluaiseas iad r'a chùlthaobh ,
 Sàr cheann-feadhna treubhach,
 'S e léirsinneach g'an stiùradh,
 Ag imeachd leis an réiseaimaid,
 'S e féin a' deanadh iùil dàibh.

Tha oighichearan gasda
 Cho math 'sa tha fo'n chrùn ann,

---

* For the Tune of this Song, see Captain Fraser's "Airs and Melodies," page 31, No 49.

'S math a thig airm-ghaisge dhaibh,
 'S iad fasanta ga'n giùlan.
 'S toilinntinn r'am faicinn
 Na lasgairean glan ùra,
 'Nuair thog iad pìob a's brataichean.
 Air machraichean nan dù-ghall.

A's innsidh mi le barantas
 O'n a b'aithne dhomh o thùs sibh,
 Air chruaths an àit' an tachair sibh
 Cha cheum air ais 'ur dùthchas :
 Sliochd nan curaidh calma,
 Bh'anns na h-armailtean bha cliùiteach,
 Ri'n goireadh càch na h-Earraghalaich,
 'S am fearg cha bu chùis shùgraidh.

Tha buaidh air feachd Earra-ghàidheal,
 Cha ghabh iad sgàth no cùram,
 'S iad neartmhor, beachdail, àrdanach,
 Gu reachdmhor, làidir, lùghor,
 'S daoine'-uaisle ceart tha fàs ann,
 Nach eil fàillinneach no lùbach,
 'S neo-sheachantach na h-armainn sin,
 Ag iomain chàich gu'n dùlan.

'S math thig dol 'nan éideadh dhuibh,
 'S tha reusan air a' chùis ud,
 Tha gunnachan deagh-ghleusd' aca,
 'S cha n eil té dhiù dhiùltas ;
 An crios-guaille féin orra,
 'S an claidheamh glé gheur cùil ann,
 Bu mhath an àm an fheuma iad
 'Nuair a leumadh sibh ga'n rùsgadh.

Tha iad leathann mu na broillichean,
 Fir chothromach 's iad dòmhail,

Le 'n calpannan deas, dìreach,
 'S iad lionntach fo na glùinean .
 Osain ghoirid bhreaca
 Le dreach air an cur ùmpa,
 'S math thig gartain chàrnaid daibh.
 Is fearr a th' anns na bùthaibh.

Is ònmhor baintighearn' innealta,
 Nach sireadh iad de dhùrachd
 Ach cead bhi anns na bileidean,
 'S na gillea so bhi dlù dhaibh ;
 A bheireadh pòg le sireadh dhaibh,
 Cho milis ris an t-siùcar,
 'S a bheireadh mìlltean dolar dhaibh,
 'S na sporanan g'an giùlan.

Tha suaicheantas na h-Alb' agaibh,
 A's dh' fhalbh sibh leis gu sunntach.
 Am fòghanan cruaidh, calgarra,
 'S neo-chearbach cur a chrùn air,
 An luibh is gairge reasgaiche
 A bha riamh a measg nam fiùran,
 A's ceann na muice fiadhaiche
 A leag Diarmad 'sa choill ùdlaidh.

'S e thubhairt na bha 'g amharc oirbh,
 An latha bha 'n *Rabhiù* ann,
 Gu'm bu fhreagarrach 'ur làmhach,
 'Nuair a thàirngeadh sibh na rùdain ;
 B' fharumach 'ur gluasad,
 A' tarrainn suas gu siùbhlach,
 'S am breacan cruinn an fhéile
 Air sléisdean geal nam fiùran.

'S fathail na daoine-uais a th' ann,
 'S neul cruadail air gach aon fhear,

Na saighdearan deas, cumachdail,
 'S gach duine dhiù cho ionnsaicht' ;
 Na'm bitheadh càs no cunnart ann,
 Cò b' urrainn ga thoirt dhiù-san ?
 'S i 'n réiseamaid is urramaich'
 A chunnaic mi le m' shùilean.

ORAN NAM BRIOGSAN.

AIR FONN.—“*Seann Triubhais Uilleachan.*”

LUINNEAG.

*So tha na briogsa liath-ghlas
 Am bliadhna cuir mulaid oirnn,
 'S e'n rud nach fhacas riamh oirnn,
 'S nach miann lein a chumail oirnn ;
 'S na'm bitheamaid uile dileas
 Do'n rìgh bha toirt cuireadh dhuinn,
 Cha-n fhaicte sinn gu dèilinn,
 A' strìochdadh do'n chulaidh so.*

'S olc an seòl duinn, am Prionns' òg
 A bhi fo mhòran duilichin,
 A's rìgh Deòrsa a bhi chòmhnaidh,
 Far 'm bu chòir dha tuineachas :

* This Jacobite Song, composed soon after the Rebellion, was printed in the first edition, 1768, though kept out of the second edition, to please some zealous friends of the Government. The poet justly complains that the same punishment was inflicted on the Campbells and others, who fought for the Hanoverians, as was laid on the Macdonalds and Camerons, who fought against them. The disarming and *diskilting* act was detested by the Highlanders, whose free-born limbs did not agree with the fetters of the odious breeches imposed on them. There is a popular and humorous song, called “*The Turnimspike*,” where the same complaints are brought against the *Gray breeks*.

'Tha luchd-eòlais a' toirt sgeòil duinn
 Nach robh còir air Lunnainn aige,
 'S e Handbhar an robh sheòrsa,
 'S coigreach oirnn an duine sin—
 'S e'n rìgh sin nach buineadh dhuinn,
 Rinn dì-mheas na dunach oirnn,
 Mu'n ceannsaich e buileach sinn,
 B'e'n t-àm dol a chumasg ris;
 Na rinn e oirnn a dh' ann-tlachd,
 A mhì-thlachd, a's a dh' àimhreit,
 Air n-eudach thoirt gu'n tàing dhinn,
 Le ain-neart a chumail ruinn.

So tha na briogsa, &c.

A's o'n chuir sinn suas na briogsan,
 Gur neo-mhiosail leinn a' chulaidh ud,
 Ga'n teannadh ma na h-iosgannan,
 Gur trioblaideach leinn umain iad;
 'S bha sinn roimhe misneachail,
 'S na breacain fo na criosan oirnn,
 Ged' tha sinn am bichiontas
 A nis' a' cur nan sumag oirnn;
 'S air leam gur h-olc an duais
 Do na daoine chaidh 'sa chruadal,
 An eudaichean thoirt uapa
 Ge do bhuannich Diuc Uilleam leo.
 Cha-n fhaod sinn bhi suigeartach,
 O'n chaochail ar culaidh sinn,
 Cha n-aithnich sinn a' chéile
 Là-féile no cruinneachaidh.

So tha na briogsa, &c.

'S bha uair-eigin an t-saoghal
 Nach saoilinn gu'n cuirinn orm,
 Briogais air son aodaich,
 'S neo-aoidheil air duine i;

'S ged' tha mi deanamh ùis d'i,
 Cha d'rinn mi bonn sùlais
 Ris an deise nach robh dàimheil
 Do'n phàirti ga'n buininn-sa ;
 'S neo-sheannsar a' chulaidh i,
 Gur grannda leinn umainn i,
 Cho teann air a cumadh dhuinn,
 'S nach b'fheairde leinn tuilleadh i ;
 Bidh pùtain anns an glùinean,
 A's bucalan ga'n dùnadh,
 'S a bhriogais air a dùbladh,
 Mu chùlthaobh na h-uile fir.

So tha na briogsa, &c.

Gheibh sinn àdan ciar-dhubh,
 Chur dian air ar mullaichean,
 A's casagan cho-shlhogte,
 'Sa mhìnichheadh muillean iad.
 Ged' chumadh sin am fuachd dhinn
 Cha-n fhàg e sinn cho uallach,
 'S gu'n toillich e ar n-uaislean,
 Ar tuath no ar cumanta.
 Cha taitinn e gu bràth ruinn,
 A choiseachd nan gleann-fàsaich,
 'Nuair a rachamaid do dh' àiridh,
 No dh' àit 'm biodh cruinneagan :
 'S e Deòrs' a rinn an eucoir,
 'S ro dhìombach tha mi-féin deth,
 O'n thug e dhinn an t-éideadh,
 'S gach eudach a bhuineadh dhuinn.

So tha na briogsa, &c.

'S bha h-uile h-aon do'n phàrlamaid
 Fàillsail le'm fiosrachadh,
 'Nuair chuir iad air na Caimbeulaich
 Teamndachd nam briogaisean ;

'S gu'r h-iad a rinn am feum dhaibh
 A bhliadh'n a thàin' an streupag,
 A h-uile h-aon diù dh'éiridh
 Gu léir 'am *milisi* dhaibh ;
 'S bu cheannsalach, duineil iad,
 'San àm an robh an cumasg ann,
 Ach 's gann daibh gu'n cluinnear iad
 A' chàmpachadh tuilleadh leis ;
 O'n thug e dhinn an t-aodach,
 'Sa dh' fhàg e sinn cho fhaontrach,
 'Sann rinn e oirnn na dh' fhaodadh e,
 Shaoileadh e chuir mulaid oirnn.

So tha na briogsa, &c.

'S ann a nis' tha fios againn
 An t-ìochd a rinn Diuc Uilleam ruinn,
 'Nuair a dh' fhàg e sinn mar phrìosanaich,
 Gàn bhiodagan, gun ghunnachan,
 Gun chlaidheamh gun chrìos tarsainn oirnn,
 Cha-n fhaigh sinn prìs nan dagachan ;
 Tha comann aig Sasunn oirnn,
 O smachdaich iad gu buileach sinn—
 Tha angar a's duilichinn
 'S an àm so air iomadh fear,
 Bha'n càmpa Dhiuc Uilleam,
 A's nach fheairrd iad gu'n bhuithinn
 Na'n tigeadh oirne TEARLACH,
 'S gu'n éireamaid 'na chàmpa,
 Gheibhte breacain chàirneit,
 'S bhiodh aird air na gunnachan
 ,   *'So tha na briogsa, &c.*

ORAN DO'N EIDEADH GHAIÐHEALACH.

FHUAIR mi naidheachd as ùr,
 Tha taitinn ri rùn mo chrìdh'
 Gu faigheamaid fasan na dùthch'
 A chleachd sinn an tùs ar tìm.
 O'n tha sinn le glaineachan làn,
 A' bruidhinn air mànràn binn,
 So i deoch-slàinte Mhontrose,
 A sheasadh a' chòir so dhuinn.

Chunna' mi 'n diugh an Dunéideann,
 Comunn na féile cruinn,
 Litir an fhortain thug sgeul,
 Air toiseach an éibhneis dhuinn.
 Pìob gu loinneil an gleus,
 Air soilleireachd réidh an tùim ;
 Thug sinn am follais ar h-éideadh,
 A's cò a their reubail ruinn ?

Deich bliadhna fichead a's còrr,
 Bha casag do'n chlà m'ar druim,
 Fhuair sinn ãd agus clèoc,
 'S cha bhuineadh an seòrs' ud duinn'
 Bucaill a' dùnadh ar bròg,
 'S e 'm barr-ial bu bhàidheche leinn ;
 Rinn an droch fhasan a bh'oirnn,
 Na bodaich d'ar n-dìgridh ghrinn.

Mhill e pàirt d'a cumachd
 O'n bhlàr, gu mullach ar cinn ;
 Bha sinn cho làn do mhulad,
 'S gu'n d'fhàs gach duine gu tinn .

'S ann a bha 'n càs cho duilich,
 'Sa thàinig uile ri'm linn,
 'Nuair a rinn pàirti Lunnainn,
 Gach àit a's urram thoirt dh'inn.

'S fhada bha 'n onair air chall,
 Is fasan nan Gàll oirnn dlù,
 Còta ruigeadh an t-sàil,
 Cha tigeadh e dàicheil dhuinn :
 B'éigin do'n bhrigis bhi ann,
 'Nuair a chaidh ar comann cho cùin
 'S gu'n d'rinneadh gach Fìne nan tràill.
 'S gach fionnach fhàgail rùisgt'.

Tha sinn a 'nis'mar as math leinn,
 'S gur h-àrd ar caraid sa' chùirt,
 A chuir air na daoim' am fasan,
 Rinn pàrlamaid Shasuinn thoirt' diù':
 Beannachd gu bràth do'n Mharcus,
 A thagair an dràs ar cùis ;
 Fhuair e gach dlighe air ais duinn,
 Le ceartas an rìgh sa' chrùn.

Fhuair e dhuinn comas nan arm,
 A dheanamh dhuinn sealg nan stùc,
 'S a ghleidheadh ar daoine sa' chàmp,
 Le fàgail an nàimhdean brùit
 Thogadh e misneach nan clann
 Gu iomairt nan lann le sunnt,
 Pìob, a's bratach ri crann,
 'S i caiseamachd àrd mo rùin.

Fhuair sinn cothrom an dràst,
 A thoilicheas gràdh gach dùthch',
 Comas ar culaidh chur oirnn,
 Gun fharraid do phòr nan lùb :

Tha sinn a nis' mar is còir,
 A's taitnidh an seòl r'ar sùil ;
 Chuir sinn a' bhrigis air làr,
 'S cha tig i gu bràth á cùil.

Chuir sinne suas an deise,
 Bhios uallach, freagarach, dhuinn,
 Breacan an fhéile phreasach,
 A's peiteag do'n eudach ùr ;
 Còt' a chadadh nam ball,
 Am bitheadh a' chàrnaid dlù,
 Osan nach ceangail ar ceum,
 'S nach ruigeadh mar réis an glùn.

Togaidh na Gàidheil an ceann,
 Cha bhi iad an fang ni's mò,
 Dh' fhalbh na speirichean teann
 Thug orra bhi mall gun lùgh :
 Siubhlaidh iad fireach nam beann,
 A dh' iarraidh dhamh seang le'n cu ;
 'S aotrom théid iad a dhàmhsa,
 Freagraidh iad srann gach ciùil.

'Tha sinn an comain an Uasail
 A choisinn le chruadal cliù,
 Chuir e le teòmachd làidir,
 Faoineachd chàich air chùl,
 Oighre cinn-feadhna nan Greumach,
 'S ioma fuil àrd na ghnùis :
 'S ann tha Marcus an àidh
 Am mac thig an àit' an Diùc.

ORAN NAM FINEACHAN A FHUAIR AM FEARANN
AIR AIS O'N RIGH, SA' BHLIADHNA 1782.

AIR FONN.—“*An am dol sìos bhi deonach,*” &c.

THA sgeul ùr an tràth so's dùthaich,
'S chuir e sunnt ro mhòr oirnn;
Gu'n d'fhuair ar càirdean, mar a b'abhaist,
Bhi 'nan àite còmhnaidh;
Gach fearann àr-bhacaicht' a bh'ann,
O linn a Chàmp' bha gòrach,
Rinn na h-aithrichean a chall;
Ach fhuair a chlann an còir air.

'S mòr an sonas anns an ròghachd,
Rìoghalachd na h-dìgridh,
A gluais gu feum, ri guaillibh chéile,
'S iad gu léir cho deònach;
Cinn-fheadhna threun, le'n daoine féin,
Gach réiseamaid an òrdugh,
Le cliù gun chéilg, 's le dùrachd dearbht',
B' e 'n rùn bhi 'n seirbheis Dhedrsa.

Na laoich ghasa dh'éirich leat,
Do dh'fhior fhuil cheart Chlann-Dòmhnuaill,
'S ònmhor gaisgeach treubhach, tapaidh,
A thàin' a mach 'gan còmhnaidh:
Bha buaidh a's feart, nan ruag, 's nam feachd,
Na dhualchas ac' o'n seòrsa;
Dol suas gu bras, le luathas nan cas,
'S an cruaidh-lann ghlas 'nan dòrnaibh.

'S ònmhor lasgair thig o'n Apuinn,
Pìobach, bratach, sròlach;
Fir chalma ghasa, a's arm 'nan glaic,
Cho acuineach 's bu chòir dhaibh;

Bhiodh luaidh a mach le fuaim nan snap,
 A' bualadh chlach ri òrdaibh,
 Aig sluagh le'm fasan cruadal ceart,
 'S a fhuair a chleachdadh òg dhaibh.

'S sunntach, meamnach, treubhach, ainmeidh,
 Cam-Shronaich o Lèdhaidh,
 Fir threun gun chealg, le'm beus bhi garg,
 'S iad-féin a dhearbh gu leòir dheth ;
 Bhiodh gleus an arm 'nan éibhlean dearg,
 'S lann gheur gun chearb ga chòir sin,
 Bhiodh reubail marbh an déigh an sealg,
 'Nuair dh'éireadh fearg nan òigear.

'S ònmhor curaidh thig á Dhrumain,
 Feumail, ullamh, òrdail,
 Eadar muilleann Uisge-Thurraid,
 Agus mullach Mòr-bheinn ;
 Leis nach duilich dol an cunnart,
 Tìr a's muir a sheòladh :
 'S fhuair iad urram bualadh bhuillean,
 Anns na h-uile còmhhdail.

Tha sàr cheann-feachd is làidir taic,
 A thig o'n Chaisteal-Leòdach,
 Le pàirtidh cheart, 's iad àrd nam beachd,
 A dh' fhàs gu reachdmhor, fòghluimt'.
 Tha 'n *lebhi* pailt a dh'éireadh leat,
 Gu feum do neart a chòmhnadh ;
 'S bhiodh pìob an gleus a's ceann an fhéigh,
 Le crann a's bréid an t-sròl ris.

Thig o'n Mhor-fhaich còmhlain bhorb,
 A théid le foirm an òrdugh,
 Gu dàna, colgail, làn air storbadh,
 'S arda stoirm an t-seòrs' ud ;

Dol luath 'nan éideadh, cruaidh ra'm feuchainn,
 Ciall da réir an còmhnaidh ;
 Aig sluagh nach géill, tha buaidh 'nan déigh,
 'S an uaisle féin ga chòmhach'.

Thig laoiach bharraicht á Cinn-alla',
 'S àrd an air' air mòrchuis,
 Air mheud na carraid, beus nam fear ud,
 Gleusdachd far an còir dhaibh ;
 An cliù bh'aig sinnsireachd nan gallan
 Cha chaillear ra'm beò e,
 Daoine ròghail, dìleas, daingean,
 Fìor 'nan gealladh-còmhraidh.

Thig Clann-Ghriogair le sàr mhisnich,
 Anns a' mheas 'm bu chòir dhaibh,
 Gu prìseil, àghor, lìonor, làidir,
 Ròghail, stàtail, pròiseil ;
 Chaidh riamh 's gach àite dian 'sna blàraibh
 'S gnìomh an laimh a chòmhach ;
 'S iad àrd 'sa' chùirt le 'n ainm as ùr,
 Ged thugadh dhiù 'n Gleann-fredìn e.

Thig o Chluainidh sàr dhaoin'-uaisle,
 Thàirngeas suas gu seòlta,
 'S fad o'n chualas gu'm b'e'n dualchas,
 Buidhinn buaidh a' chòmhraig ;
 Teine 's luaidhe, 's lamhan luatha,
 Far an gluais iad còmhladh,
 Ruith na ruaig air an luchd-fuathadh,
 'S an cur uatha brònach.

Thig o Shrùthan na fir ùra,
 Làidir, lùghor, eòlach,
 'S o'n dù-ghiùbhsaich théid gu siùbhlach.
 Ann an tùs na dòrainn :

Luaidh a's fùdar chur na smùidean,
 A's fuil na brùchd a' dòrtadh,
 Claidhean-cùil a bhi 'gan rùsgadh,
 'S ruith gu dlù 'san tòircachd.

Thig na Cananaich 'nan deannaibh,
 'S iad a' tional còmhla,
 Théid ceart 'sa chabhaig, 's neart da'n caraid,
 An dream is fearail dòchas :
 Ge b'e theannadh riu le falachd,
 Bhiodh am barail gòrach.
 'S mairg ri'n tachradh an àm gaisgidh,
 Aghaidh neart nan còmhlan.

'S éideadh arraiceach treud na h-Alba,
 Dh'éireadh sealbh ga leòir dhaibh,
 Gu'm feud iad falbh gu saor fo'n armaibh,
 A's eudach ball-bhreac, bòidheach :
 O'n thraogh gach fearg, a thaobh gach cealg,
 Sean argamaid a thòisich,
 Tha gaol g'a dhearbhadh 's feudar earbs',
 A' deagh luchd-leanmhainn Dheòrsa.

'S mòr an onoir th' aig' an rìgh,
 Rinn dillsean d'a luchd-fògraidh,
 Thug dhaibh a' rìs, gach àite prìseil,
 Anns gach tìr tha m'èdhas,
 A bh' aig an sinnsireachd fo chìsean,
 A chaidh ga'n dìth le fòirneart ;
 'S math an dùrachd th'aig gach dùthaich,
 A' toirt cliù d'a mhòrachd !

Na cinn chéille 's fearr fo 'n ghréin,
 Le 'n inntinn féin a thòisich,
 Ri gnìomh an fheum a luaigh gu léir,
 'S a chuir an céill gu'n sòradh,

Le fathan féille, a labhair reusan
 A ghleidheadh stéidh na còrach;
 Fhuair gach òghre an ni, 'san staoile,
 An sàibhreas, 'san cuid stòrais.

Thàinig còir, a's dh'fhalbh an eu-còir,
 A's leam ar crìdh' le sòlas,
 Tha uaislean treun 'san uair so féin,
 Gu h-uallach eutrom, cèdlmhor:
 Tha 'n tuath ri séideadh suas tein'-éibhinn
 Air na sléibhtean mòra:
 So a' bhliadhna chrùn an réite,
 Sin an sgeul tha còmhdaicht'.*

ORAN A' BHOTAIL.

AIR FONN.—“ *Cia mar is urrainn sinn fuireach
 on dram?* ”†

'NUAIR a shuidheas sinn socrach
 'Sa dh-òlas sinn botal,
 Cha n-aithnich ar stoc uainn,
 Na chuireas sinn ann;
 Thig onoir a's fortan
 Le sonas a' chopain,
 C'arson nach bi deoch oirnn,
 Mu'n tog sinn ar ceann?

---

* The forfeited estates were not restored till January 1784, and were finally settled in January 1785.

† For the Tune of this Song see Captain Fraser's Collection of "Airs and Melodies peculiar to the Highlands of Scotland," page 31, No. 61. The Captain writes, in a note to this piece of music, that he "has great pleasure in asserting his country's claims to this melody, lately introduced as Irish, under the name of the 'Legacy,' and supposed new; whereas it has been current in the North for sixty years, as the composition of John Mac Murdo (or M'Rae) of Kintail, since emigrated to America."

Bheir an stuth grinn oirnn,
 Séinn gu fileanta,
 Chuir a thoil-inntinn
 Binneas 'n-ar cainnt,
 Chaisg i ar 'n-lòta
 'N fhior dheoch mhillis,
 Bu mhuladach sinne
 Na 'm biodh i air chail.

Deoch-slàinte nan gaisgeach
 Nan Gaidhealaibh gasta,
 Da'm b' àbhaist mar fhasan
 Bhi pòit air an dràm,
 Luchd-gaoil an stuth bhlasta,
 'S ar dhaoireid an lacha,
 Nach caomhnadh am beartas
 A sgapadh 'san àm.
 Fear gam beil nìdh
 Gheibh e na shireas e,
 Fear a tha crionda,
 Fanadh e thall.
 Fear a tha mì'or
 Cha-n fhulaing sinn idir e,
 'S am fear a' bheil grinneas
 Théid iomain a nall.

'S ro ròghail an obair
 Sruth brìoghor na togalach,
 Ioc-slaime a bhogaicheas
 Cridhe tha gann;
 'S e chuireadh an sodan
 Air fear a bhiodh togarrach,
 'S chuireadh e 'm bodach
 A fear a bhiodh teann.
 Cha n-eil e 'san tìr,
 Uasal no cumanta.

Nach eil air thì
 Gach urram a th' ann,
 Ge do bhiodh strìgh
 Mu thogail na muirichinn, —
 “Cia mar is urrainn sinn
 Fuireach o'n dràm?”

Tha e fionnar do'n chreabhaig
 A h-uile la gréine
 Thig teas o na speuraibh
 Thar sléibhtean nam beann,
 'S e math ri la redta
 Chur blàthas ann am pòraibh
 An fhir theid d'a dheòin
 An tigh-òsda 'na dheann.
 Cuiridh e sunnt
 Air muinntir eireachdail,
 Timchioll a' bhùird
 'S cuid eile dhiù dàmh's';
 Thogamaid fonn neo-throm
 A's ceileirean,
 'S freagarrach sheinneas sinn
 Deireadh gach rann.

O'n shuidh sinn cho fada,
 'S a dh-òl sinn na bh'againn,
 'S i chòir dol a chadal
 O'n thàinig an t-àm,
 Cha-n fhòghnadh ach paillteas
 Thoirt sòlas d'ar n-aighe,
 Deoch mhòr anns a' mhaduinn
 Gu leigheas ar ceann.
 Am fear tha gu'n chh,
 Cuiridh e spiorad ann,
 Togaidh e cridhe
 Gach fir a tha fann,

Théid am fear tinn
 Gu grinn air mhireadh ;
 'S e leigheas gach tinnia,
 Deoch mhillis an dràm.

ORAN A' BHRANNDaidh.

LUINNEAG.

*Di-hàal-lum, di-hàal-lum,
 Di-i-il-i-il, h-ann-dǎn,
 Di-dir-ir i-hal-hi'il-lum,
 Di-dir-ir-i-hal-haoi-rũm ;
 Di-i-il'-hal dir-ir-i,
 Ha-ri-ha'al-haoi-rum,
 Di-i'il-haal-dil-il-i'il,
 Dor-ri-hool-hǎnn-dǎn.*

Tha fortan ann bi deoch againn,
 Na biodh an cōpan gann oirnn,
 Tha pailteas anns na botalaibh,
 Cha n-eil an stoc air chall oirnn ;
 'S feairrde sinn an toiseach e,
 Gu brosnachadh ar cainnte,
 Ged' bhiodh a h-uile deoch againn,
 'Se 's docha leinn am *Branndai*.
Di-haal-lum, &c.

'S e sin an sruthan mireanach,
 An tobar milis seannsail,
 Tha binneas mar ri grinneas
 A chur spiorad am fear fann ann ;
 'S feairrde sinn na shireas sinn,
 Cha chulaidh a mhilleadh cheann e

S ro mhath an seise muineil
 Do gach duine ghabhas rann e.
Di-haal-lum, &c.

Na fir anns a' bheil cridhealas,
 Nach eil an cridhe gann ac',
 Companaich na dibhe,
 A ni suidhe leis an dràm iad ;
 Iarraidh iad a rithisd e,
 Mu bhitheas beagan ann deth,
 'Nuair chluinneas iad an fhidheall.
 Bi' iad fighearach gu dàmhsa.
Di-haal-lum, &c.

'Nuair gheibh sinn do na barailean,
 Na 's math leinn fo'r comanda,
 Na cupain a tha falamh
 Bhi le searraig a' cuir annta ;
 Gach caraid bhios a taitinn ruinn,
 Gu'm b'ait leinn e bhi cainnt ruinn,
 'Nuair thig a' ghlaine bhasdalach,
 Air bhlas an t-siucair-*channdaidh*.
Di-haal-lum, &c.

Cha chunnart duinn e theireachdainn,
 Tha seileir anns an Fhràing dheth ;
 Cha n-eil eagal gainne
 Air na loingeas thug a nall e ;
 Their sinne o'n bu toigh leinn e,
 Nach dean a choire call oirn ;
 Air fhad 's d'an dean sinn fuireach ris,
 Bhi gabhail tuilleadh sannt air.
Di-haal-lum, &c.

Na fir a tha 'nan sgrubairean,
 Nach caith an cuid 's an àm so,

Cha n-imir iad bhi cuiderinn,
 Na'n tubaisdean le ganntar ;
 Cha sir iad dol an cuideachd,
 A's cha n-iarr a' chuideachd ann iad ;
 Mar cuir am bùrn am padhadh dhiù,
 Cha-n fhaigheadh iad am *Branndai*.

ORAN NAM BALGAIREAN.

LUINNEAG.

*Ho hù o hò na balgairean,
 O's ainmig iad ra'm faotainn ;
 Ho hù o hò na balgairean.*

Mo bheannachd aig na balgairean,
 A chionn bhi sealg nan caorach.
Ho hu o, &c.

An iad na caoirich cheann-riabhach,
 Rinn aimhreit feadh an t-saoghal ?
Ho hu o, &c.

Am fearann a chur fàs oirnn,
 A's am màl a chuir an daoiread ?
Ho hu o, &c.

Cha n-eil àit' aig tuathanach ;
 Tha bhuannachd-san air claonadh.
Ho hu o, &c.

Is éigin dha bhi fàgail
 An àit' anns an robh dhaoine,
Ho hu o, &c.

Nu bailtean a's na h-àiridhean,
Am faighte blàthas a's faoileachd.
Ho hu o, &c.

Gun tighean ach na làraichean,
Gun àiteach air na raointean.
Ho hu o, &c.

Tha h-uile seòl a b' àbhaist,
Anns a' Ghàidhealtachd air caochla;
Ho hu o, &c.

Air cinntinn cho mi-nàdurra,
'S na h-àitean a' bha aoidheil.
Ho hu o, &c.

Cha n-eil loth na làir am
Bhiodh searrach làmh r'a' taobh ann.
Ho hu o, &c.

Cha n-eil aighean dàra
Bhios ag àrach an cuid laogh ann.
Ho hu o, &c.

Cha n-eil feum air gruagaichean,
Tha h-uile buail' air sgaoileadh.
Ho hu o, &c.

Cha n fhaigh gille tuarasdal
Ach buachaille nan caorach!
Ho hu o, &c.

Dh' fhalbh na gobhair phrìseil,
Bu rìgh a dh' òrduich saor iad
Ho hu o, &c.

Earba bheag na dùslain,
 Cha dùisgear i le blaoghan.
Ho hu o, &c.

Cha n-eil fiagh air fuaran,
 O'n chaill na h-uaislean gaol daibh.
Ho hu o, &c.

Tha gach frìdhear fuasgailte,
 Gun duais a chionn a shaoithreach.
Ho hu o, &c.

Is dìombach air an duine mi,
 A ni na sionnaich àoireadh;
Ho hu o, &c.

A chuireas cù da'n ruagadh,
 No thilgeas luaidhe chaol orr'.
Ho hu o, &c.

Gu mu slàn na cuileanan
 Tha fuireach ann an saobhaidh.
Ho hu o, &c.

Na'm faigheadh iad mo dhùrachd,
 Cha churam dhaibh cion saoghail.
Ho hu o, &c.

Bhiodh piseach air an òigridh,
 A's bhiodh beò gus am marbh aois iad

ORAN DO CHAORA A FHUARADH A GHIBHT O
MHNAOI UASAIL ARAIDH.

LUINNEAG.

Hem ò, ho io, hò rò
A' chaora cheannionn,
Hem ò, ho io.

'S a chaora fhuair mi o Shiùsaidh,
Gun an cùineadh a' dhol g'a ceannach :
Hem o, ho ro, &c.

Gu'm bu slàn do'n t-sàr mhnaoi-uasail,
O'n d'fhuaradh a' chaora cheannionn ;
Hem o, ho ro, &c.

Cuimhnichidh mi do dheoch-slàinte
'Sa h-ùil' àit an òl mi' drama.
Hem o, ho ro, &c.

Chaora thàinig á Coir'-uanain,
Pàirt g'a suanaich mar an canach :
Hem o, ho ro, &c.

Bha cuid dh'i air dath na càrnaid,
'S cuid eile mar bhàrr a' bhealaidh ;
Hem o, ho ro, &c.

'S ann bu choltach ris an t-sìoda.
Caora mhìn nan casa geala.
Hem o, ho ro, &c.

'S iomadh cuileag thun an iasgaich,
Thàinig riamh as a cùl cannach ;
Hem o, ho ro, &c.

Cungaidh mhath nam breacan daora
 Anns a h-uile taobh g'a falluinn.

Hem o, ho ro, &c.

Cuiridh iad i air na clàdaibh,
 'S àlùinn i 'nuair théid a tarruinn ;

Hem o, ho ro, &c.

'S i bu mholaiche na 'n lìon
 'S fhearr tha cinntinn aig na Gallaibh.

Hem o, ho ro, &c.

Bhiodh aice dà uan sa' bhliadhna,
 'S bha h-uile h-aon riamh dhiù fallain ;

Hem o, ho ro, &c.

'S 'nuair a thigeadh mìos roi' Bhealltainn,
 B' fheairrde mi na bh' aice bhainne ;

Hem o, ho ro, &c.

Chumadh i rium gruth a's uachdar,
 Air fhuairid 's d'am biodh an t-earrach :

Hem o, ho ro, &c.

Dh' fhòghnadh i dhomh fad an t-sàmhraidh
 Cumail annloin rium a's arain.

Hem o, ho ro, &c.

Cha robh leithid thun an eadraidh
 Am fad is freagradh do Mhac-Cailen.

Hem o, ho ro, &c.

Biodh i air thoiseach an t-sealbhain,
 A' tighinn 's a' fàlbh o'n bhaile.

Hem o, ho ro, &c.

'S mise fhuair an sgobadh creachaidh
 'N là a leag iad i 'san rainich :
 Hem o, ho ro, &c.

'S tric tha mi 'g amharc an àit'
 'N robh i blàth, 's i call a fala :
 Hem o, ho ro, &c.

'S ann san fhraoch aig taobh Uillt-ghartain,
 Rinn i 'n cadal as nach d' fhairich :
 Hem o, ho ro, &c.

'S dìombach mi do'n ghille-mhàrtuinn,
 Bha cho dàna 's dol 'na caramh.
 Hem o, ho ro, &c.

Feudaidd na h-eunlainn bhi ròiceil
 Ag itheadh a feòla 'sa saille :
 Hem o, ho ro, &c.

Cha n-eil eun a laidh air fulachd
 Nach robh umad ann an cabhaig.
 Hem o, ho ro, &c.

Am fear-ruadh a chuir gu bàs i,
 Thug e pàirt dh'i thun na garaidh.
 Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a rainig mis' an àraich,
 Cha robh làthair dhòt ach am faileas ;
 Hem o, ho ro, &c.

Bha na cnàimhean air an lomadh,
 A's bha 'n olainn air a pealladh.
 Hem o, ho ro, &c.

O'n a chaill mi 'nis' mo chaora,
'S coltach m' aodach a bhi tana.

Hem o, ho ro, &c.

Cia leis a nìthear dhomh còta,
O nach beò a' chaora cheannionn.

Hem o, ho ro, &c.

H-uile bean a th' anns an dùthaich,
'Tha mi 'n dùil an dùrachd mhath dhomh ;

Hem o, ho ro, &c.

'S théid mi dh' iarraidh na faodh-chlòimhe.
Air mnathan còire an fhearainn.

Hem o, ho ro, &c.

Taoghlaidh mi air Inner-Ghinneachd.
'S innsidh mi na bhios air m' aire ;

Hem o, ho ro, &c.

Gheibh mi tlàm a chlòimh nan caorach.
O'n a tha mi dh' aodach falamh :

Hem o, ho ro, &c.

Gheibh mi rùisg an Tigh-na-sròine,
O'n mhnaoi chòir a bha 'san Arrar.

Hem o, ho ro, &c.

An Gleann-ceitilein an fheadir
Gheibh mi na rùisg mhòra, gheala.

Hem o, ho ro, &c.

Gheibh mi làn na slighe-chreachainn
O nighean, Dòmhnuille ghlais an drama ;

Hem o, ho ro, &c.

Cuiridh mi sud thar mo rùchdan,
 'S fhearrd' a ghiùlaineas mi 'n eallach
 Hem o, ho ro, &c.

Ruigidh mi bean Cheann-loch-éite.
 Tha mi 'm éigin, 's cha bu mhath lea' ;
 Hem o, ho ro, &c.

Gheibh mi uaipè tlàm a dh'fhaoidhe,
 Tlàm eile a thaobh bhi 'm charaid.
 Hem o, ho ro, &c.

Their an tè tha 'n Guala-Chuilinn,
 'S mòr is duilich leam do ghearan :
 Hem o, ho ro, &c.

Bheir i 'nuas an t-uisge-beatha,
 Dh' fheuchainn an crath e dhiom an smàlan.
 Hem o, ho ro, &c.

Their gach tè tha'n Druim-a'-Chòthuis,
 Gheibh thu rud, 's gur math an airidh.
 Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a théid mi dh' Inner-charnain,
 Cha leig aon tè th' ann mi falamh.
 Hem o, ho ro, &c.

'Nuair théid mi 'n bhail' tha làimh ris,
 Gheibh mi tlàman anns gach talla.
 Hem o, ho ro, &c.

Cha n-eil tè tha 'n Dail'-an-Easa
 Nach d' théid mi m' freasdal a ceanail.
 Hem o, ho ro, &c.

Thig mi dhachaigh leis na gheibh mi,
 'S tomad dheth cho mòr ri gearran :
 Hem o, ho ro, &c.

Fòghnaidh sud domh còr a's bliadhna
 Chumail snìamh ri nigh'n a' Bharain.
 Hem o, ho ro, &c.

'S 'nuair a théid e fo na spàlaibh.
 Ni i fàbhor rium a bhan-fhitheach.
 Hem o, ho ro, &c.

'S ioma' tè ni eudach guamach,
 Ach cha luaidh i e gun chearthar.
 Hem o, ho ro, &c.

Th'uille gruagach tha 'n Gleann-éite
 Dh' fheumainns' iad a thigh'n do'n bhaile ;
 Hem o, ho ro, &c.

'S 'nuair a chuireas mi air seòl iad,
 'S ann a théid an clò a theannadh ;
 Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a theannas iad ri fùchdadh,
 Cha bhi tùchadh air an anail ;
 Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a shuidheas iad air cléith,
 Gu'n cluinnt' an éigheach thar na beannaibh ;
 Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a sheinneas iad na h-òrain,
 Cuiridh iad na h-eoin an crannaibh ;
 Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a theannas iad ri luinneag,
'S binn' iad na guileag na h-eala;
Hem o, ho ro, &c.

'S mòr is binne fuaim nan nìonag
Na ceòl piob' air thùs a' phannail;
Hem o, ho ro, &c.

Bithidh a tùrn an làimh gach tè dhiu,
'S bithidh a beul a' séinn na h-ealaidh;
Hem o, ho ro, &c.

Tè ri bùrn, a's tè ri mòine,
Tè a' cur seòl air an ainneil,
Hem o, ho ro, &c.

Tè 'ga phostadh ann an tùba,
Tè 'ga luidreadh, te 'ga ghlanadh,
Hem o, ho ro, &c.

Dithis 'ga shlacadh gu làidir,
Dithis 'ga fhàsgadh gu gramail;
Hem o, ho ro, &c.

Ach mu'n cuir iad as an làimh e,
'S cinnteach mi gu'm fàs e daingean.
Hem o, ho ro, &c.

Théid a thoirmachadh air bràighe
Gàradh-càil air am bi barran.
Hem o, ho ro, &c.

Mur tig e 'm ionnsaidh an tàilear,
'S nàr dha e 's gu'n tug sinn bean da
Hem o, ho ro, &c.

'S ann sn sin a théid mo chòmhach
 Leis a' chlàimh a rinn mi thional.
 Hem o, ho ro, &c.

Gur mise tha gu dubhach
 Ri cumha do 'n chaora cheannionn ;
 Hem o, ho ro, &c.

'S beag an t-ioghnadh dhomh bhi duilich
 Mulad a bhi orm a's faran ;
 Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a shuidheas mi air tulaich.
 'S turaman a bhi air m' aire,
 Hem o, ho ro, &c.

A' cuimhneachadh coltas na caorach
 Nach robh h-aogas anns an fhearann ;
 Hem o, ho ro, &c.

Bha i riabhach, 's bha i lachdunn,
 Bha i caisionn, 's bha i ceannionn ;
 Hem o, ho ro, &c.

Bha i croidhionn, 's bha i bòtach ;
 Bha geal mòr air bàrr a' breamain.
 Hem o, ho ro, &c.

'Nuair théid mi shealltainn nan caorach,
 Ionndranaidh mi chaora cheannionn ;
 Hem o, ho ro, &c.

'S miste mi gu'n d'rinn i m' fhàgail,
 'S b'fheairde mi 'm fad 'sa dh'fhan i ;
 Hem o, ho ro, &c.

Cha do leig i riamh fàilinn
 Ann am' fhàrdaich, fhad 'sa mhair i ;
 Hem o, ho ro, &c.

'Nuair a rachainn chum na h-àiridh,
 Chuireadh i na tràthan tharum ;
 Hem o, ho ro, &c.

'S ro mhath thogadh i na pàisdean,
 Bhiodh iad sàthach 'nuair bu mhath leam.
 Hem o, ho ro, &c.

'S mise bha air bheagan saothreach
 'M fad 'sa bha mo chaora maireann :
 Hem o, ho ro, &c.

O'n a thàinig ceann a saoghail,
 'S éigin domh bhi daor 'sa cheannachd.
 Hem o, ho ro, &c.

Gu'm bu slàn do'n chàta' chaorach,
 As an d' thàin' a' chaora cheannionn ;
 Hem o, ho ro, &c.

'S an tè o'n d'fhuair mi i 'n toiseach,
 'S ro math choisinn i mo bheannachd.
 Hem o, ho ro, &c.

Beannachd leis an rud a dh'fhalbhas ;
 Cha n-e 's fhearr dhuinn ach na dh'fhanas ;
 Hem o, ho ro, &c.

'S fhearr bhi cridheil leis na dh'fhuireas.
 Na bhi tìrsach mu na chailteas.

CRAN LUAIDH NO FUCAIDH.

LUINNEAG.

*Hò rò gu'n togainn air hùgan fathasd,
Hò rò iò mu'n téid mi laidhe ;
Hò rò gu'n togainn air hùgan fathasd.*

TOGAMAID fonn air luadh a' chlàlain ;
Gabhaidh sinn ceòl, a's òrain mhatha.
Hò rò gu'n togainn, &c.

B' fheairrd' an clò bhi chòir nan gruagach
A dheanadh an luadh le'n lamhan ;
Hò rò gu'n togainn, &c.

'Nuair a thionndas iad air cléith e,
Chluinntes fuaimean gach te dhiù labhairt.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Orain ghrinne, bhinne, mhìlse,
Aig na rìbhinnean 'gan gabhail ;
Hò rò gu'n togainn, &c.

Luinneag ac' air luadh an eudaich,
Sunntach, saothrachail, ri mathas.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Thogamaid fonn gu cèol-mhor, aotrom
Air a' chlà bu daoire dathan.
Hò rò gu'n togainn, &c.

An clò brionnach, ballach, ciatach,
Triuchanach, stiallagach, gathach ;
Hò rò gu'n togainn, &c.

An clò taitneach, bàsach bòisgeil,
 Laiste, daoimeanach, 's e leathann.
 Hò rò gu'n togainn, &c.

Gu'm bu slàn a bhios na caoirich
 Air an d' fhàs an t-aodach-flathail.
 Hò rò gu'n togainn, &c.

Beannachd aig an làimh a shnìomh e,
 'S i rinn gnìomh na deagh bhean-taighe.
 Hò rò gu'n togainn, &c.

'S ann is coltach ris an t-sìd' e,
 Dh' fhàg i mìn e, 's rinn i math e,
 Hò rò gu'n togainn, &c.

Snàth cho ruithinn ris na teudan,
 'S e cho réidh 'sa dh' fheudte shnaitheadh :
 Hò rò gu'n togainn, &c.

Cha robh pluc, no meall, no gaog ann,
 No glog chaol, no sliasaid reamhar.
 Hò rò gu'n togainn, &c.

'Nuair a théid an clò a'n mhàrgadh,
 'S ni 'n t-airgead air an rathad.
 Hò rò gu'n togainn, &c.

Cha bhi slat a sìas o chrùn deth,
 Miann gach sùl e anns an fhaidhir.
 Hò rò gu'n togainn, &c.

Cha bhi suiridhich' anns an dùthaich
 Nach bidh 'n dùil ri pàirt deth fhaighinn.
 Hò rò gu'n togainn, &c.

'S ann a tha 'n toil-inntinn aodaich
Aig na daoine' a bhios 'ga chaitheadh.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Thogainn am fonn a dh'iarradh pòitear,
A's luaidhinn an clò bu mhiann le mnathan.
Hò rò gu'n togainn, &c.

'S olc an obair luadh no fùcadh,
Ma bhios tùchadh oirnn le padhadh.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Chuireadh e sunnt air muinntir òga,
Suidheadh mu bhòrd ag òl gu latha.
Hò rò gu'n togainn, &c.

Puinse le glaineachan làna,
Deochana-slàinte 'gan gabhail;
Hò rò gu'n togainn, &c.

Greis air fìon, a's greis air branndai,
Greis air dràm do'n uisge-bheatha;
Hò rò gu'n togainn, &c.

Greis air fìdhleireachd 's air dàmhsa,
Greis air canntaireachd 's air aighear.
Hò rò gu'n togainn, &c.

'Nuair thèid stàirn an àird an aodainn,
'S ro mhath 'n t-àm do dhaoine laidhe.

ORAN DHUNEIDEANN.

S'E baile mòr Dhunéideann
 A b' éibhinn leam bhi ann,
 Aite fialaidh farsuinn,
 A bha tlachdmhor anns gach ball;
 Gearasdan a's bataraidh,
 A's rampairean gu teann,
 Tighean mòr a's caisteal,
 Anns an tric ann d' stad an càmp.

'S tric a bha càmp ròghail ann,
 'S bu ròmhach an luchd-dreuchd;
 Trùp' nan srann-each lionmhor
 Gu dìleas air a' gheard:
 Bhiodh gach fear cho eòlach
 'S na h-uile seòl a b' fhearr,
 Na fleasgaich bu mhath fòghlum
 A' dhol an òrdugh blàir.

'S iomadh fleasgach uasal ann,
 A bha gu suairce, grinn,
 Fùdar air an gruagan,
 Suas gu bàrr ann cinn;
 Leadainn dhonna dhualach
 'Na chuachagan air snìomh;
 Bàrr dosach mar an sìoda,
 'Nuair lìogadh e le cìr.

'S mòr a tha do bhain-tighearnan
 A null 'sa nall an t-sràid,
 Gùntaichean do'n t-sìoda orr',
 Ga'n sìogadh ris a' bhlàr;
Stòise air na h-ainnirean
 Ga'n teannachadh gu h-àrd.

Buill-mhais air eucain bhòidheach,
Mar thuilleadh spòrsa dhaibh.

Na h-uile te mar thigeadh dh'i,
Gu measail a' measg chàich,
Uallach, rìombach', ruibeanach,
Cruinn, mìn-geal, giobach, tlà ;
Trusgan air na h-dìgheanan,
Ga'n còmhachadh gu làr ;
Bròg bhiorach, dhìonach, chothromach,
'S bu chorrach leam a sàil.

'Nuair chaidh mi stigh do'n abailte,
Gu'm b'ait an sealladh sùl
Bhi 'g amharc air na dealbhannan,
Rìgh Fearaghus ann air thùs ;
A nis' o'n rinn iad falbh uainn,
'Tha Alba gun an crùn ;
'S e sin a dh'fhàg na garbh-chrìochan
'S an aimsir so á cùirt.

Bi lòchrain ann do ghlaineachan,
A's cainneal anns gach àit,
A meudachadh an soillearachd,
Gu sealladh a thoirt daibh ;
Cha lughadh 'n t-aobhar éibhneis,
Cluig-chiùil ga'n éisdeachd ann,
'S gur binne na chuach chéitein iad,
Le'n foragan éibhinn àrd.

Bi farrumair na *coitseachan*,
Na'n trotan a's na'n deann,
Eich nan cruaidh cheum socrach,
Cha bhiodh an coiseachd mall ;
Cùrsain mheamnach, mhireanach,
A b'airde, binneach, ceann ;

Cha n-e an fraoch a b'innis daibh,
Na frichean nam beann.

Is ann an *Clous na pàrlamaid*
A chi mi thall an t-each,
Na sheasamh mar a b'abhaist da,
Air lòn a' chàbhsair chlach;
Chuir iad srian a's diallaid air,
'S e'n Rìgh a tha n'a ghlaic,
D'an robh còir na rìoghachd so,
Ge d' dh'ìobair iad a mhac :*

Tha tigh mòr na *pàrlamaid*
Air àrdachadh le tlachd,
Aig daoine-uailse ciallach,
Nach tug riamh ach a' bhreth cheart ;
Tha breitheanas air thalamh ann,
A mhaireas 's nach téid as,
Chum na thoill e chrochadh,
'S thig na neo-chiontaich a mach.

A's chunna' mi tigh-leigheis ann
Aig léigheannan ri feum,
A' dheanadh slàn gach dochartas
A bhiodh an corp no'n crè ;
Aon duine bhiodh an eu-slainge,
No'n freasdal ris an léigh,
B'e sin an t-àite dleasanach,
Gu' theasairgean o 'n eug.

Tha Dunéideann bòidheach
Air iomadh seòl na dhà,
Gu'n bhaile anns an rìoghachd so
Nach deanadh strìochdadh dha ;

---

* King James VII. was the brother of Charles II. whose statue here described.

A liughad fear a dh'innsinn ann
 A bheireadh cùs do chàch,
 Daoin-uaisle casg an òta,
 Ag òl air fion na Spàinnt'.

Ge mòr a tha do dh'astar
 Eadar Glascho agus Peairt,
 Is cinnteach mi ged' fhaicinn
 Na tha dh'aitreabh ann air fad,
 Nach eil ann is taitniche
 Nan abait a's am *banc*,
 Na tighean mòra rìomhach,
 'Am bu chòir an rìgh bhi stad.

ORAN DO DH-IARLA BHRAID-ALBANN.

AIR FOKN.—“ *Gum b' eil mo ghràdh air an tàilear
 acuineach.*”

DEOCH-SLAINT' an Iarla
 Cuir dian 'n-ar caramh i,
 'S ma gheibh sinn làn i,
 Gu'm fàg sinn falamh i,
 'Nuair thig i oirne
 Gu'm bi sinn cèdlmhor,
 'S gu'n gabh sinn òrain
 Ga h-òl gu farumach.

'S e'n t-armunn suairce
 A ghluais á Bealach leinn,
 'S na sàr dhaoìn-uaisle
 R'a ghualainn mar ris ann;
 O'n dh'éirich sluagh leat
 Gu feum 'sa chruadal,
 A réir do dhualchais
 Bidh buaidh a dh'aindeoin leat.

Gur deas am h-aran
 Air thùs nan gallan thu,
 'S cha ghabh thu cùram
 Roimh ghnùis nan aineolaiche
 Le d' chòmhlaing ùra
 'S thu féin da'n stiùradh,
 A's fir do dhùthcha
 Ri d' chùl mar bharantas

'S tu ceann na riaghailt
 A tha ciallach, carthranach,
 Na daoine a thrial leat
 Gur briagh am pannal iad ;
 'S tu thog na ciadan
 Do shliochd nam Fianntan
 'S an àm a' ghnìomha,
 Bu dian 'sa' charraid iad.

Ma thig na Fràncaich
 A nall do'n fhearann so,
 Bheir sinn tràth dhaibh
 Cean-fàth an aithreachais ;
 Théid cuid gu bàs dhiu,
 'S cuid eile bhàthadh,
 Mu'm faigh iad bàta,
 'S mu'm fàg iad thairis sin !

O'n fhuair sinn gunnachan,
 Gu'r ullamh, ealamh, iad,
 'S cha n-eil gin uile dhiù
 Nach freagair aingeal duinn,
 Cha-n fhaic na curaidhean
 Dol sìos na chunnart dhaibh ;
 'S gur ròghail, urramach
 A dhìoladh falachd iad.

'Nuair théid gach treun fhear
 'Na éideadh ceannartach,
 Le'n armaibh gleusta
 Cho geur 's bu mhath leinn iad,
 Bithidh iomadh creuchdan
 Le'm builibh beumnach,
 Cha leigheas léigh iad,
 'S cha ghléidh e'n t-anam riu.

'S i sin a' gharbh bhratach,
 A dh' fhalbh o'n bhaile leinn,
 'S iad fir Bhraid-Albann
 Gu dearbh a leanas i,
 Fir ùra, chalma,
 A tha lùghmor, meamnach,
 Ma dhùisgear fearg orra,
 'S mairg a bheanas dhaibh.

Tha connspuill àraidh
 A bràigh Ghlinn-fallach leinn,
 A fhuair buaidh-làrach
 'S gach àit 'n do tharruinn iad,
 Le luchd an làmhaidh
 Ri uchd an nàmhaid,
 Bithidh cuirp 'san àraich
 Air làr gun charachadh.

Cuid eil an phàirti,
 Gu dàn le fearalachd,
 Théid ònmhor, làidir
 'San àit a gheallas iad;
 Fir shunntach, dhàicheil,
 A grunn Earr'-ghaidheal,
 Nach diùlt 's na blàraibh
 Le làmhach caithriseach.

Na h-Urachaich eireachdail
 Le'n urachair sgalanta,
 Cuir suas nam peilearain
 Nach cualas mearachdach,
 'S iad buaghar, iomairteach
 'S cha dualchas giorag dhaibh,
 'S an ruaig cha tilleadh iad,
 'S gur cruaidh le'n lannan iad.

Na h-uaislean Eileanach,
 'Sann uainn nach fanadh iad,
 'S fir chuairteach' beinne iad,
 'S air chuan na 'm maraichean,
 Luchd bhualadh bhuilean iad
 'S a fhuair an t-urram sin,
 A's fuaim an gunnaireachd
 Cho luath ri dealanaich.

'S ann tha ar nàimhdean
 'San àm so amaideach,
 'S a mhisneach àrd tha 'n-ar ceann,
 'S a dh'fhanas ann;
 Tha 'n rìgh ag earbsadh
 Gu'n dìol sinn argmaid,
 Le strì na h-armailt
 Mar dhearbh ar n-athraichean

'Nuair thog iad stròl,
 'S na fir mhòra tarrainn ris,
 'S o'n fhuair iad eòlas
 Air fòghlum cabhagach,
 Cha-n fhaicear còmhla
 Do ghaisgich òga,
 Am feachd Rìgh Dedrsa,
 Aon phòr thug barrachd ort'.

Tha'n Sàmhradh blàth ann
 O'n dh'fhàg an t-earrach sinn,
 Ma nì sinn càmp
 'S e bhios ann dhuinn fallaineachd :
 Tha nì air gleanntaibh,
 Cha bhi sinn gann dhiù,
 'S gur ònmhor Gall
 Tha cuir àird air aran duinn.

'S e'n togail inntinn
 Cho grinn 'sa b'aithne dhomh,
 Bhi'n cùirt an Rìgh
 Gu'n bhi strì ri sgalachachd ;
 Cha dean sinn fèdraich
 Air tuilleadh stòrais,
 S cha teirig lòn dhuinn
 R'ar beò air gearasdan.

ORAN DO REISEAMAID BHRAID-ALBANN.

LUINNEAG.

*H-ò ri il, h-ò rò a,
 H-u ú il, h-ò-ré,
 Is h-é h-illìn h-ò rò a,
 H-ò hi urabh h-ò-ré.*

'S ann a b'aighearach sinne
 Mu'n ionad so an dé,
 Air tràigh Obair-Readhain
 Ag amharc na réis.
 H-ò ri il, h-ò rò a, &c.

Bha na pìobairean ullamh,
 'S bha 'n druma na gleus,

Na fèideagan ceòlmhor
 Gu bòidheach ri beus.
 H-dò ri il h-dò ro, &c.

Sinn a'g òl do dheoch làidir
 Na b'fheairrde sinn féin,
 Los nach faigheamaid masladh
 Tighinn dachaigh 'n-ar céill.
 H-dò ri il, h-dò ro, &c.

Deoch-slàinte 'n-ard chòirneil
 Tha oirnne gu léir,
 Gu'm pàigh sinn gu deònach,
 'S gu'n òl sinn gu réidh.
 H-dò ri il, h-dò ro, &c.

'S ann fhuair e na fiùrain
 'Na dhùthchanaibh féin,
 Tha cruaidh an àm rùsgaidh
 Air chùl nan arm geur :
 H-dò ri il, h-dò-ro, &c.

'S le'n gunnachan dù-ghorm
 A's spuir ùra na'n gleus,
 An àm losgadh an fhùdair
 Cha diùltadh aon té.
 H-dò ri il, h-dò ro, &c.

Bha'n suaicheantas àraid,
 A's na h-àrmuinn da' réir.
 Bréid sròil ri crann-ard,
 A's torc làidir nach géill.
 H-dò ri il, h-dò ro, &c.

'Nuair sgaoileadh a' bhratach,
 A's sàr ghaigich 'na déigh,

Bu mhath an tùs feachd iad
Thabhairt mach an *ratreut*.
H-dò ri il, h-dò ro, &c.

'S ann a théid na fir ùra
Gu siùbhlach gn feum,
A's iad uasal 'nan giùlan,
'S bu lùghor an ceum.
H-dò ri il, h-dò ro, &c.

Bu bhòidheach ra'm faicinn
Air faiche ghlan réidh,
Na fir òga le'm breacain
Air am preasadh an fhéil'.
H-dò ri il, h-dò ro, &c.

'S mairg nàmhaid a thachradh
Air na lasgairean treun ;
Gleidhidh cruadal nan Gàidheal
Buaidh-làraich dhaibh féin.

ORAN NA GASAID.

LUINNEAG.

'S trom ar cridhe ma's fìor a' ghàsaid,
'S muladach 's muladach tha sinn ;
'S trom ar cridhe ma's fìor a' ghàsaid !

'S muladach an sgeul a fhuair sinn
Moch Di-luain ann an Ceann-Phàdruig ;
'S trom ar cridhe, &c.

'S muladach bhi fàgail Dheòrsa.
O'na chuir e mòid am pàigheadh.
'S trom ar cridhe, &c

'S muladach ma théid ar sgaoileadh
 'S gur e ar gaol bhi mar tha sinn.
 'S trom ar cridhe, &c.

Ma théid sinn gu obair tuatha,
 Cromaidh ar guaillean ri àiteach.
 'S trom ar cridhe, &c.

'S mòr 's fearr bhi 'n-ar daoine'-uailse
 Tarruinn suas anns a' bhatàilinn.
 'S trom ar cridhe, &c.

'S aighearach bhi'n càmp an Rìgh,
 A' seasamh na ròghachd gu làidir;
 'S trom ar cridhe, &c.

Cumail eagail air na Fràngaich,
 Fhad 's a bhios ceann air a' phràbar
 'S trom ar cridhe, &c.

Ged' is iomadh gnòmh a rinn sinn,
 'S e'n t-saighdearachd a rinn stàth dhuinn.
 'S trom ar cridhe, &c.

'S binn leam an drum a ri'm chluasaibh,
 'Nuair a bhualas an trath-bhàilidh.
 'S trom ar cridhe, &c.

'S éibhinn an sealladh a' bhratach,
 S na fir ùr 'ga faicinn sàbhailt.
 'S trom ar cridhe, &c.

'S bòidheach ar gunnachan glasa.
 'S ar còtaichean daithte màdair.
 'S trom ar cridhe, &c.

Cha n-eil sinne 'g iarraidh sìochaidh
 Gus an cìosnaich sinn ar nàmhaid.

ORAN A' CHAMPA.*

SA' BHLIADHNA—1798.

Tha sgeul ùr 'san àm so
 Taobh thall Drochaid-duinn,
 Leinn a b' aighearach bhi ann
 'Nuair a chàmpaich iad cruinn;
 Dol a dh'Eirinn a null
 Cha diùlt sinn a chaoidh,
 Ma bhios *Hay* air ar ceann,
 Ciod an call thigeadh ruinn.
 Ciod an call thigeadh ruinn,
 Ciod an call thige ruinn,
 Ma bhios *Hay* air ar ceann,
 Ciod an call thigeadh ruinn.

'S ann théid sin gu'n fhèaradh
 Do dh' Eirinn air thùs,
 'S e ar 'n éibhneas gu léir
 Mar a dh'éirich do'n chùis,
 Bidh ar 'n oichearan treubhach
 Na'n éideadh gu dlù,
 'S na saighdearan gleusda
 Gu feum air an cùl.
 Gu feum air an cùl, &c.

Na Braid-Albannaich chàlma,
 'S na h-Earra-ghaidhlich ùr',
 Tha sibh ainmeil an Alba,
 Le'r 'n armailt air thùs;

---

* The tune of the above song is something similar to the air of
 "Sae will we yet," &c.

Thug an Rìgh dhuibh an tairgse
 Chur meamna 'n ar gnùis,
 'Tha e earbsach gu'm falbh sibh
 'S gu'n dearbh sibh an cliù.
     'S gu'n dearbh sibh an cliù, &c.

Ma tha duin' anns nach eil àrdan
 'Sa chàmp so gu léir,
 Nach imich leis na càirdean
 An àm dol am feum,
 Ciod a dheanadh càch ris,
 Ach fhagail na'n déigh,
 Bhi 'na thàmh aig a' mhàthair,
 An àite leis féin.
     An àite leis féin, &c.

'S ann againn tha na Gàidheil,
 Théid dàn anns an ruaig,
 Na fir làidir, dhàicheil
 A b'abhaist bhi cruaidh ;
 Théid sinn do Phort-phàdruig,
 Cha chàs leinn a luaths,
 Moch an làr'n-mhàireach
 Gun dàil air a' chuan.
     Gun dàil air a' chuan, &c.

'Nuair théid na loingeis bhréid-gheal
 An Eirinn air tìr,
 Ciod a ni na Reubail
 A dh'éirich 'san strì?
 Teicheadh as a' chéile
 'S ratreut orra sìos,
 Bhi na'n éigin a's feum ac'
 Air réite 's air sìth.
     Air réite 's air sìth. &c.

ORAN DO'N INBHIR.

OIDHCHE dhomh' san Inbhir,
 Bha lighe mhòr an Cona-ghlais,
 'S fhad a chual iad iomradh
 Mu'n irioghail anns do thachair mi.
 'S fhad a chual iad iomradh
 Mu'n irioghail anns do thachair mi.

Ghabh mi tàmh air thùs
 Ann an seòrs' do thigh ùdlaidh,
 A's rinn mi suidhe sùmhail
 Gus 'n do mhùth mi cairtealan.
     A's rinn mi suidhe, &c.

'Nuair thàinig àird na gealaiche,
 Sin an t-àm an d'fhairich mi,
 Gu'm b'éigin domh bhi carachadh
 A dh' ionnsaidh 'bhaile b'fhaigse dhomh
     Gu'm b'éigin domh, &c.

Bha druim an taighe rùisgte,
 Bha snighe feadh an ùrlair,
 Bha grìosach bheag a's mòran smùid,
 'San sùilean duinnt' aig pacarais.
     Bha grìosach bheag, &c.

Bha nighean Iain-bhuidh' air thùs ann,
 Cha b'ann a bhuidhinn cliù dh'i;
 Cha bhuineadh i do'n dùthaich,
 Ged' thug i diùthadh fasain ann.
     Cha bhuineadh i, &c.

Com nach d'fhan i bh'uanne,
 'S i dheanamh mar bu dual d'i,
 Tàmh am bothan suarach,
 'S na cuarain mu na casan aic' ?
     Tame am bothan, &c.

Ciod e rinn spòrsail, uallach i,
 Caileag bhochd an tuarasdail ?
 Gun fhòghlum ach a' bhuachailleachd ;
 'S ann fhuair e buain na cartach i.
     Gun fhòghlum ach, &c.

'S math an t-aobhar ghàire
 Luchd-fanaid 's fàl-a-dhà i,
 Cha n-eil i gabhail nàire
 Ged chitheadh càch a' marcachd i.
     Cha n-eil i gabhail, &c.

'S am fear tha laidhe ra' taobh,
 Cha n-eil dàimh aig Clann-an-t-Saoir ris,
 Na'm buineadh e d'an daoine,
 B'ann daonnan a thoirt masladh dhaibh.
     Nam buineadh e, &c.

Cha deach e ri Clann-Dùghaill,
 O'n tha e coimheach, brùideil,
 Bithidh a dhorus dùinte,
 'S dùblaidh e na glasan air.
     Bithidh a dhorus, &c.

Tha Clann-na-Cèairde sgèith dheth
 Ged' tha iad làidir, lìonmhor,
 Am fad is beò 'san fhìonnan e,
 Tha craobh chrìonaich aca-san.
     Am fad is beò, &c.

O'n is Cinneach, càirdeil, carthannach,
 A bhos a's thall an Gall-thaobh iad,
 'S e'n call daibh nach do chailleadh
 Am fear ud mu'n do bhaisdeadh e.
       'S e'n call daibh, &c.

Is coltach e measg chàich
 Ri iteodha ann an gàradh,
 A mhilleas rùm gu fàs
 Air na luibhean blàth is taitniche.
       A mhilleas rùm gu, &c.

Coimeasaidh luchd-eòlais
 Ri foichearain an òtraich e,
 Ged' chinn e'n toiseach bòidheach.
 'S e'm pòr e nach dean abachadh.
       Ged' chinn e'n, &c.

Nighean Iain-bhuidhe 's Calum ud,
 'S i'n uaisle 'n rud nach aithne dhaibh,
 Ise na fìor-chaille,
 'S e'n dù'-bhallach a' tha'n taice ri.
       Ise na fìor-chaille, &c.

O'n tha iad gruamach, iargalta,
 Cha d'fhuair iad cliù nam biataichean,
 Cha chualas duine riamh
 Fhuair fialachd anns an asdail ud.
       Cha chualas duine, &c.

Cha-n fhuirich na daoine'-uails' aca,
 'S cha-n fhuilig iad na tuathanaich;
 'S muladach na chual' sinn,
 Nach eil buaidh 'n taice riu;
       'S muladach na chual', &c.

Tha triùir le beusan docharach,
 Gu'n spéis, iad féin 'san crochadair;
 Cha n-éibhinn leis na bochdan iad,
 'S cha docha leis na beartaich iad.
     Cha n-éibhinn leis, &c.

Tha diomb nan càirdean daonnan ac'
 Tha 'n nàimhdean far nach saoiladh iad;
 Tha fuath aig sluagh an t-saoghail orra.
 'S cha n-eil gaol aig neach orra.
     Tha fuath aig sluagh, &c.

'S truagh an t-ainm a dh' fhàgas iad,
 Cha choltach iad ri'm pàrantan;
 Mo dhùil nach lean am pàistean
 A' chuid is tàir an fhasan ud.
     Mo dhùil uach lean, &c.

Chunna' sinn an toiseach iad,
 Gun mheas, gun chliù, gun fhortan,
 An àros tàireil, gortach,
 'S i bhochdain a bha'n tasgaidh ann.
     An àros tàireil, gortach, &c.

Na bhuannaich iad air barganaibh,
 A' toirt char á sluagh le cealgaireachd,
 Mar a fhuaras, falbhaidh e;
 Cha-n fharmadach am beartas e.
     Mar a fhuaras, &c.

Fhuair mi orra dearbhadh
 Gu'n spothadh iad na dearganan.
 A dh' fheuchainn 'm faigh iad airgead
 'Sa mhargadh air na clachan ac'!
     A dh' fheuchainn, &c.

'S grunn-dail, cruaidh mu'n t-saoghals' iad
 Cunntaidh iad na faochagan,
 A chionn gur fàs' an sgaoileadh,
 Na'm faotainn air na cladaichean.
     A chionn, gur fàs', &c.

'S iad luchd a' chridhe chrì,
 Tha deante ris a' mhì-thuireachd,
 Na'n cuirte bharr na crìche iad,
 Bha'n tìr so air a gärt-ghlanadh.
     Na'n cuirte bharr, &c.

Chì sinn fhathasd a' chàraid
 'S na drumachan ra'm màsaibh.
 Gu'n cuir a *Bharabadoes*,
 Cun ghin gu bràth thigh'n dachaigh dhiù.
     Gu'n cuir a, &c.

CEAD DEIREANNACH NAM BEANN.

Bha mi 'n dè* 'm Beinn-dòrain,
     'S na còir cha robh mi aineolach,
 Chunna' mi gleanntan
     'S na beanntaichean a b'aithne dhomh;
 Be sin an sealladh éibhinn
     Bhi 'g imeachd air na sléibhtibh,
 'Nuair bhiodh a' ghrian ag éiridh,
     'Sa bhiodh na féigh a' langanaich.

'S aobhach a ghreidh uallach,
     'Nuair ghluaiseadh iad gu farumach,
 'S na h-éildean air an fhuaran,
     Bu chuannar na laoigh bhallach ann;

Na maolislichean 's na ruadh-bhuic,
 Na coilich dhubh a's ruadha,
 'S e'n ceòl bu bhinne chualas
 'Nuair chluinnt' am fuaim 'sa' chamhanaich

'S togarrach a dh' fhalbhainn
 Gu sealgaireachd nam beallaichean,
 Dol 'mach a dhìreadh garbhlaich,
 'S gum b'anmoch tigh'nn gu baile mi ;
 An t-uisge glan 'sam fàileadh
 Th'air mullach nam beann àrda,
 Chuidich e gu fàs mi ;
 'S e rinn domh slàint a's fallaineachd.

Fhuair mi greis am' àrach
 Air àireanaibh a b' aithne dhomh,
 Ri cluiche, 's mire, 's màran,
 'S bhi'n caoimhneas blàth nan caileagan ;
 Bu chùis an aghaidh nàduir,
 Gu'm maireadh sin an dràst ann,
 'S e b' éigin bhi d'am fàgail
 'Nuair thàinig tràth dhuinn dealachadh

'Nis o'n bhuail an aois mi,
 Fhuair mi gaoid a mhaireas domh,
 Rinn milleadh air mo dheudach,
 'S mo léirsinn air a dalladh orm ;
 Cha n-urrainn mi bhi treubhach,
 Ged' a chuirinn teum air,
 'S ged' bhiodh an ruaig am' dhéigh-sa,
 Cha dean mi ceum ro chabhagach.

Ged' tha mo cheann air liathadh,
 'S mo chiabhagan air tanachadh,
 'S tric a leig mi mial-chù
 Ri fear fiadhaich, ceannartach ;

Ged' bu toigh leam riamh iad,
 'S ged' fhaicinn air an t-sliabh iad,
 Cha téid mi 'nis' ga'n iarraidh
 O'n chaill mi trian na h-analach.

Ri àm dol anns a' bhùireadh,
 Bu dùrachdach a leanainn iad,
 'S bhiodh uair aig sluagh na dùthcha,
 Toirt òrain ùra 's rannachd dhaibh :
 Greis eile mar ri càirdean,
 'Nuair bha sinn anns na càmpan,
 Bu chridheil anns an àm sinn ;
 'S cha bhiodh an dràm oirnn annasach.

'Nuair bha mi 'n toiseach m' òige,
 'S i ghòraich a chum falamh mi ;
 'S e fortan tha 'cur oirne
 Gach aon ni còir a' ghealladh dhuinn ;
 Ged' tha mi gann a stòras,
 Tha m' inntinn làn do shòlas,
 O'n tha mi ann an dòchas
 Gu'n d'rinn nigh'n Deòrs' an t-aran domh.

Bha mi 'n dè 'sa'n aonach,
 'S bha smaointean mòr air m' aire-sa,
 Nach robh 'n luchd-gaoil a b'abhaist
 Bhi siubhal fàsaich mar rium ann,
 'S a' bheinn is beag a shaoil mi,
 Gu'n deanadh ise caochla ;
 O'n tha i 'nis' fo chaoirich,
 'S ann thug an saoghal cãr asam.

'Nuair sheall mi air gach taobh dhiom,
 Cha-n fhaodainn gun bhi smalanach,
 O'n theirig coill' a's fraoch ann,
 'S na daoine bh'ann, cha mhaireann iad ;

Cha n-eil fiagh r'a shealg ann,
 Cha n-eil eun no earb ann.
 'M beagan nach eil marbh dhiù,
 'S e rinn iad falbh gu baileach às.

Mo shaoraidh leis na frìthean,
 O's mìorbhailteach na beannan iad,
 Le biolair uaine a's fìr-uisg,
 Deoch uasal, ròmhach, cheanalta,
 Na blàran a tha prìseil,
 'S na fàsaichean tha lìonmhor,
 O's àit' a leig mi dhiom iad,
 Gu bràth mo mhìle beannachd leo !

ORAN DO CHARAIDE TAILEAR AIR SON
 CUAIRT SHUIRIDH.

Tha sinn triùir ghillean sa' bhaile so,
 Mis' agus Alasdair, 's Pàdrui, g,
 'S muinntir na tìre ag aithris
 Gun deachaidh sinn baileach o stàth ;
 Na-gruagaichean laghach 'bha mar ruinn,
 An deigh am mealladh aig càch,
 Gach òidhe 'bhios iad ri faire,
 Cha bhi iad gun fhear air an sgàth !

'S e Dòmhnall an t-òganach giobach,
 'S ann aig 'a bha mhisneach a b'fhearr,
 'S e chuireadh an càr dheth gu sgiobalt
 'S a rachadh a chlisgeadh 'nan dàil,
 'S ann a dh'iomradh e teaghair a's ciopan
 Nach b'urrainn e bhristeadh gu bràth
 'S gu'n cumar e mar ris na bocaibh
 O'n bhios e ri sodradh gun tàmh !

Tha fleasgach aig Pàra Mac-Bheathain
 'Se 's braise is aithne dhom 'm eòlas,
 Tha e cho déidheil air mnathan
 'S nach feud e laidhe 'na ònar;
 Shiùbhladh e 'n oidhche gun latha
 Do dh' àit' anns am faigheadh e pògan,
 'S dheanadh a cluiche gu bhriagraich
 Cuidear ri nigheagan òga.

Gu brìodalach, beulanach, cùirteil,
 Ri sùgradh gu sìobhalta, bàigheil,
 Am mistir ag euladh 'sna cùiltean,
 'S e rùradh gu h-ìosal fo mhàgan,
 Le criotachadh tearainnte, rùnach,
 'S e dlùthachadh rithe gu dàna;
 'S ma chaidh e san àm air a ghlùinean
 Cha b'ann ris na h-ùrnaighean 'bha e.

Ruigidh e bothan na faire,
 'S e an t-àite bu mhath leis bhi tàmh,
 Laidhidh e teann air a' bhanaraich,
 'S i sud leannan a ghràidh,
 Dheanadh i chriotachadh tairis,
 Is chuireadh i thairis a làmh,
 'S 'nuair a theannas e rithe le farum
 Gu'n cumadh iad caithris air càch !

'S e ludragan paidseach na bleide,
 An ceigean maol, odhar, gun stàth,
 A thàinig a shuiridh cho beadaidh,
 Do dh' àit' an robh fleasgaich a b'fhearr;
 'S ann a thoill e chuir air t-seisean
 Mu'n chleasachd o'n chaidh i os n-aird,
 'S am brangas a theannadh ri pheirclibh,
 'S gùn odhar na h-eaglais thoirt dha.

AOIR AN TAILEAR AN EIRIG ORAIN A RINN ESAN
AN AOBHAR A CHARAID.*

A Dhòmhnuille bhàin Mhic-O-N eacain
Tha 'n droch nàdur a d' phearsa,
Cha ghnàthaich thu 'n ceartas,
Gus am bàsaich thu 'n pheacadh,
'S mairg àit' anns na thachair,
Am ball-sampuill gun chneastachd,
'A rinn gràineil an sgaiteachd ud oirnn.
'A rinn gràineil an sgaiteachd, &c.

Fhir a thòisich ri ealaidh,
Bha thu gòrach a d' bharail,
'Ga seòladh am' charamh,
'S gun mi t' fheadraich, no t'fharraid,
Chuir thu sgled dhiot is fanaid,
Cò dhiù 's dèidin leat no's aindeoin,
Tha mi 'n dòchas gu'm faigh thu do leòir.
Tha mi 'n dòchas gu'm faigh thu, &c.

Dhomhsa b'aithne do bheusan ;
Tha thu aineolach, beumnach,
Is do theangadh mar reusar,
Le tainead 's le géiread,
'Thug thu deannal dhomh féin d'i,
O's ann agad tha 'n eucoir,
C'om nach pàidhinn thu 'n éirig do sgedil ?
C'om nach pàidhinn thu, &c.

---

* There is some sharp wit in the song above referred to, composed by the Tailor ; it is to the tune of "*Gille nan car*," and begins thus :—

" Gum b' fhearr gu tarruinn bathainn thu
Na leagadh damh na cràice."

'S tu chraobh ghrodlaich air crìonadh,
 Làn mosgain, a's fhònag,
 A dh'fhàs croganach. ìosal,
 Goirid, crotach, neo-dhèreach,
 Stoc thu togairt do'n ghrìosaich,
 A thoill do losgadh mar ìobairt,
 Leig thu 'n Soisgeul air di-chuimhn' gu mòr
 Leig thu 'n Soisgeul air di-chuimhn', &c

Bu bheag an diùbhail e thachairt
 An là thùr thu na facail,
 Da phund agus cairteal
 Do dh'fhùdar cruaidh, sgairteil,
 A bhi a d'bhroinn air a chalcadh,
 'S bhi 'gad sgàineadh le maitse,
 Gus am fàsadh tu t' ablach gun deò.
 Gus am fàsadh tu t' ablach, &c.

'S bhonach ruidhinn gun fheum thu,
 Ge do bhitheadh tu 'm féithe,
 Coin is fithich ga d' theumadh,
 Cha bhiodh an dìol béidh ac'.
 'S tric thu teann air 'na h-éibhlean,
 Bhreac do shuimeir gu t'éislich,
 Blàth an tein' air do shléisean gu mòr.
 Blàth an tein' air do shléisean, &c.

O' nach tàilear is fhiù thu,
 Chuir càch às a' chùirt thu ;
 Bi'dh tu ghnà anns na cùiltean,
 A' càradh nan lùireach,
 Bu tu asainn nan clùdan,
 'S tric a shuidh thu 'san smùraich,
 'Nuair a bhithinns' air cùl fir nan cròc.
 'Nuair a bhithinns' air cùl, &c.

'S e do choltas r'a innseadh,
 Fear sop-cheannach, grìmeach,
 Gun bhonaid, gun phìorbhuic,
 Gun bhad-mullaich, gun chùrean,
 Lòm uil' air a spìonadh,
 Car gu t'uilinn a sìos ort,
 Stràc na dunach do'n sgrìobaich mud' cheòs.
 Stràc na dunach do'n sgrìobaich, &c.

'S iomadh àit' anns na thachair,
 An tàilear Mac-Neacain,
 Eadar Albainn a's Sasunn,
 Bailtean margaidh a's machair;
 'S tric a shealg thu air praisich,
 O nach d' fhalbh thu le clapa,
 Chaoidh cha mharbh e duin' aca do'n t-slògh.
 Chaoidh cha mharbh e duin' aca, &c.

'S duine dona gun mhios thu,
 Dh'fhàs gun onair gun ghliocas,
 Fear gun chomas gun bhriosgadh,
 Chaill do spionnadh 's do mhisneach,
 Leis na rinn thu do'n bhidseachd,
 Bu tu 'n slaighteara misgeach,
 'S cian o'n thoill thu do chuipeadh mu'n òl.
 'S cian o'n thoill thu do chuipeadh, &c.

'S iomadh ceapaire ròmais,
 Rinn thu ghlacadh a' d' chrògan,
 Is bhi ga stailceadh le t' òrdaig,
 Ann ad' chab-dheudach sgòrnach,
 'S reamhar, farsainn do sgòrnan,
 Brù mar chuilean an òtraich,
 Fhuair thu urram nan gedcach ri d'bheò.
 Fhuair, thu urram nan gedcach, &c.

Bidh na mnathan ag ràite
 'Nuair a rachadh tu'n àiridh
 Gun tolladh tu'n t-àras
 Anns am bitheadh an càise;
 'Nuair a dh'itheadh tu pàirt deth,
 'S a bhiodh tu air tràsgadh,
 Anns a' mhuidhe gu'n spàrr thu do chròg
 Anns a' mhuidhe gu'n spàrr, &c.

'S tu 'n tollaran cnàimhteach,
 Ge bu ghionach do mhàileid,
 Tha do mhionach air t' fhàgail,
 Gun chrioman deth làthair;
 Cochull glogach ma t' àruinn,
 Tha do sgamhan a's t' àinean
 Làn galair, a's fàslaich, a's chòs.
 Làn galair, a's fàslaich, &c.

Beul do chléibh air a thachdadh,
 Air séideadh 's air brachadh,
 'S e gu h-éididh air malcadh,
 'S mòr t'fheum air a chartadh
 Gach aon eucail a' d' phearsa,
 Caitheamh, éitich, a's casdaich,
 Gus an d' éirich do chraiceann o t' fheòil.
 Gus an d' éirich do chraiceann, &c.

Tha do chreuchdan, 's do chuislean,
 Làn eugail a's trusdair,
 'S thu feumach air furtachd,
 Tha 'n déideadh a' d' phluicean,
 'S thu t'éigin le clupaid,
 T' anail bhreun, gu tròm, murtaidh,
 'S mairg a dh'fheuchadh dhòt moch-thra
 'S mairg a dh'fheuchadh, &c.

Do dheud sgròb-bhearnach, cabach,
 'Sam beil na sgòr-fhiaclan glasa,
 Mosgain, còsacha, sgealpach,
 Lùbte, grannda, cam, feachdte,
 A null 's a nall air an tarsuinn,
 Cuid diù caillt' air dol asad,
 'S na bheil ann diù air sgapadh do bhedil.
 'S na bheil ann diù, &c.

Bidh na ronnan gu silteach,
 'Nan tonnaibh gorm, ruithteach,
 A' gabhail toinneamh o d' liopan,
 Thar cromadh do smige;
 'S dorcha, doilleir, do chlisneach,
 Cho dubh ris a' phice,
 Uchd na curr' ort, ceann circ' 's gob geòidh
 Uchd na curr' ort, ceann circ', &c.

Do mhaol chruacach air faileadh,
 Gun chluasan, gun fhailleann;
 Tha thu uain-neulach, tana,
 Cho cruaidh ris an darach;
 'S tu gun suaineach, gun anart,
 'S aobhar truais thu ri d' ghearan.
 'S gur fuair' thu na gaillionn an rèd'.
 'S gur fuair' thu na gaillionn, &c.

Tha ceann binneach 'na stùic ort.
 Geocach, leith-cheannach, giùgach,
 Eudan brucanach, grùgach,
 Sròn phlucach na mùire,
 Tha croit air do chùlthaobh,
 'S mòran lurcaich a'd' ghlàimibh,
 Dà chās chama, chaol, chrùbach, gun trèdir.
 Dà chās chama, chaol, chrùbach, &c.

Cha n-eil uiread nan sàiltean,
 Aig a' phliutaire spàgach,
 Nach eil cuspach a's gàgach,
 Tha thu d' chrioplach 's ad' chràigeach,
 'S lionmhor tubaist an tàilear,
 Dh' fhàg an saoghal 'na thràill e,
 'S mairg a shaoithrich air t'àrach 's tu òg.
 'S mairg a shaoithrich, &c.

Mas ann do shliochd Adhamh thu,
 Cha choltach ri càch thu,
 Aig olcas 'sa dh' fhàs thu,
 O thoiseach do làithean ;
 Cha tig cobhair gu bràth ort,
 Gus am foghainn am bàs duit,
 'S do chorp odhar a chàradh fo 'n fhòd.
 'S do chorp odhar a chàradh, &c

AOIR ANNA.

ANNA nigh'n Uilleam an Cròmba,
 Bean gun chonn 's i-féin air àimhreith,
 'Nuair chaidh mi 'n toiseach g'a sealltainn
 Cha n-e 'm fortan a chuir ann mi ;
 Bhruidhinn mise sìobhalt, suairce,
 Mar dhuin'-uasal anns an àm sin ;
 Thòisich ise mar chù crosda,
 Bhiodh anns na dorsan a' dranndail.

'S ann aice tha beul na sgallais,
 Gu fanaid a dheanamh air seann-duin',
 Nach urrainn a dheanadh feum dh'i
 Mar a bha i-féin an geall air ;

Chunna' mise latha ghluaisinn
 Leis na gruagaichean mar chàirdeas ;
 Dh'aithnich i gun d'fhalbh an uair sin,
 'S chuir i uaithe mi le angar.

Innsidh mi dhuibh teisteanas Anna,
 O'n is aithne dhomh 'san àm i,
 Bean a dh'òl a peighinn phisich,
 Cha bheò idir gun an dràm i ;
 Cha nednach leam i bhi misgeach,
 'S i 'n còmhnaidh a measg a' bhrann-dai,
 'S tric a bha 'na broinn na's leòir dheth,
 'S bha tuilleadh 'sa chòir 'na ceann deth.

Cha n-eil a leannan r'a fhaotainn,
 Cia mar dh'fhaodas e bhi ann d'i ?
 Breunag ris ann can iad gaorsach,
 A bha daonnan anns na càmpaibh ;
 A's bha rithist feadh 'n t-saoghail
 A' giùlan adhaircean aig ceardan ;
 Cha d'fhuair i 'n onoir a shaoil i,
 'N t-urram fhaotainn air na bàrdaibh.

'S mòr an treunntas le Anna,
 Bhi cho gheur le sgainneal cainnte,
 'S mairg air 'na thachair bean bheumnach,
 Aig am bheil am beul gun fhàitheam ;
 'M fear a bheir ise dhachaigh,
 'S ann air thig a' chreach 'san calldach,
 'Nuair shaoil e gum bu bhean cheart i,
 'S ann thachair e ri bana-mhèstear.

A bhana-chleasaiche gun ghrinneas,
 'S mairg fleasgach a théid 'na caramh.
 'S tric i tuiteam leis na gilleam,
 Ceao-tuislidh i do na fearaibh ;

A bhean bhruidhneach, mhisgeach, ghionach,
 Ghlearach, lonach, shanntach, shalach,
 Roinn gu reubadh air a teangaidh,
 Coltach ri gath geur na nathrach.

Còmhhdach nach falaich a craiceann,
 Ledmach gun seòl air cuir leis ann,
 Cha n-eil brògan slàn mu' casan,
 Cha n-eil còta 'n-aird mu leasaibh ;
 Oirra tha aogas na glaistig,
 Neul an aoig 'na h-aodan preasach,
 Closach i air seargadh lachdunn,
 'S coltach i ri dealbh na leisge.

Tigh tha làn do mhnathan misgeach,
 'S ole an t-àit an d'rinn mi tachairt,
 Ged' thàinig mi ann gun fhios domh,
 'S fhearr falbh tràth na fuireach aca :
 Bana-mhaighstear a' chomuinn bhristich,
 Anna tha ainmeil sa'n eachdraidh ;
 Ma gheibh càch i mar fhuair mis i,
 Cha tig iad gu bràth g'a faicinn.

AOIR UISDEAN PHIOBAIR'.

TURAS a chaidh mi air astar
 A Chinn-tàile,
 Chunna' mi daoine'-uailse tlachdmhor,
 Caoimhneil, pàirteach ;
 Bha aon bhalach ann air banais,
 A thug dhomh tàmailt,
 O 'n a bha esan mar sin dòmh-sa,
 Bi mise mar so dhà-san.

'S ann an sin a thòisich Uidean,
 Mar a nì cù an droch nàduir,
 Tabhannaich ri sluagh na dùthcha,
 'S be rùn gu'n gearradh e 'n sàiltean ;
 'S math an còmpanach do'n chù e,
 'S dona 'n còmpanach le càch e,
 Cha chuideachd e 'bhàrd no phìobair,
 Aig a mhì-mhalachd 'sa dh'fhàs e.

Aidich féin nach eil thu 'd phìobair,
 'S leig dhòt bhi 'm barail gur bàrd thu ;
 Daoine cridheil iad le chéile,
 'S bithidh iad gu léir a tàir ort ;
 Fear ciùil gun bhinneas, gun ghrinneas,
 Fuadaichidh sinn as ar pàirt e,
 Mar a thilgeas iad craobh chrìonaich
 O 'n fhìonan a mach as a' ghàradh.

Ma chì thusa bàrd na filidh
 No fear dàna,
 Ma bhios aon diù 'g iarraidh gille
 'Ghiùlan màlaid,
 Lean an duine sin le dùrachd,
 Los gu'n sìubhla' tu h-uil àite ;
 'S mòr an glanadh air do dhùthaich,
 I chuir cùl riut 's thu g'a fàgail.

No ma chì thu fear a sheinneas
 Pìob no clàrsach,
 Faodaidh tus' an t-inneal ciùil
 A giùlan dà-san,
 Gus am bi craiceann do dhroma
 Fàs 'na bhallaibh loma, bàna,
 Mar a chì thu mille srathrach
 Air gearan a bhios ri àiteach.

Cia mar a dheanadh e òran,
 Gun eòlas, gun tuigse nàduir ?
 O nach deanadh e air dòigh e,
 'S ann bu chòir dha fuireach sàmhach ;
 Bruidhinn ghlugach 's cuid d' i mabach,
 Mòran stadaich ann am pàirt d'i,
 Na ni e phlabartaich chòmhraidh,
 Cha bheò na thuigeas a Ghàelig.

Sgimealair cheanna nam bòrd thu,
 Far am faidh thu 'n t-òl gun phàigheadh ;
 Cia mar chunntas sinn na geòcaich,
 Mar bi Uisdean òg 'san àireamh ?
 Cha robh do bhrù riamh aig sìochaidh,
 Gus an lìonadh tu bhiadh chàich i ;
 'S mòr an t-òl na chaisgeadh t' ìotadh,
 'Nuair chit' thu 's do ghloc pàitich.

'S tric do leab' an lag an òtraich,
 No'n cùl gàraidh,
 Bi do cheann air con-tom còmhnard,
 'S ro mhath 'n t-àit e :
 Bidh na coin ag iomlaich t'fheòsaig,
 A' toirt dìot a' bheoil 'sa' chàirean,
 Do chraos dreammach, toirt phòg sallach
 Do 'd dhearbh-bhràithrean.

Na'n cluinneadh sibh muc a' rùcail,
 Gedidh a's tunnagan a ràcail,
 'Sann mar sin a bha pìob Uisdean,
 Brònach, muladach, a' rànaich ;
 Muineal gun aolmann air tùchadh,
 'N ribheid cha-n fhaod a bhi làidir,
 'S e call daonnan air a chùlthaobh,
 Na gaoith bu chòir bhi dol 'sa mhàla.

Bha lurga coin air son gaothair'
 A'd chraos farsuinn,
 'S culaidh sin a thogail plàigh'
 'S an cnaimh air malcadh;
 Rinn e t'anail salach, breun,
 Ma théid neach fo'n ghréin an taic riut,
 'S fhearr bhi eadar thu 'sa' ghaoth,
 Na seasamh air taobh an fhasgath.

Cia mar a ni Uisdean òg dhuibh
 Ceòl gu dàmhsa,
 'Nuair a chitheadh tu sruth ronn
 O'n h-uile toll a bh' air an t-seannsair:
 'Sgeul tha fìor a dh'innseas mise,
 Gur h-e dh'fhàg e 'nis' cho manntach,
 Gu'n tug iad dheth leis an t-siosar
 Barr na teanga.

Séididh Uisdean pòb an ronngain,
 'S mòr a h-antlachd,
 Bithidh i coltach ri gaoir chonnsbeach.
 A' bhiodh an cnoc fraoich a' dranndail;
 An Circe-poll laimh ri Tonga,
 A' baigearachd air muinntir bainnse,
 Fhuair mise pòbair' an rùmpuill,
 'S dh'fhàg mi ann e!

AOIR IAIN FHIOCHAIG.*

AIR FONN.—“*Alasdair a Gleanna-Garadh.*”

IAIN FAOCHAIG ann an Sasunn,
 'S mòr a mhasladh 'us a mhì-chliù,

---

* This satire on John Wilkes was composed in 1768, during his imprisonment in the King's Bench prison. As Wilkes was the enemy of Scotland and the Scots, the poet could have no personal

Chaill e na bh' aige do chàirdean,
 'S tha 'nàimhdean air cinntinn lionar.
 Ge b' fhad' a theich e air astar,
 Chaidh a ghlacadh, 's tha e ciosnaicht';
 Chàraich iad e fo na glasan,
 'S tha 'n iuchair taisgt' aig maor a' phrìosain.

Tha e 'nis' an àite cumhann,
 'S e 'n a chrùban, dubhach, deurach,
 A chas daingeann ann an iarunn,
 G' a phianadh, 'us e 'n a éigin.
 B' fhasa dha 'bhi anns an fhiabhras
 Na 'n iargain a tha 'n a chreubhaig;
 'S e 'n sin o cheann còrr 'us bliadhna,
 A h-uile latha 'g iarraidh réite.

Ach, na'm faigheadh tusa réite
 An éirig na rinn thu 'sheanachas,
 B'aobhar-misnich do gach béist e
 Gu'm faodadh iad féin do leanmhainn;
 Fear gun seadh, gun lagh, gun reusan,
 'S ann san eucoir a ta t' earbsa;
 Theann thu mach o achd na cléire,
 'S thug thu bòid nach éisd thu searmoin !

Thug thu di-meas air an Eaglais,
 Air a' chreidimh, 's air na h-àintean,
 Chuir thu breugan air an Trianaid
 'S air na h-iarrtasan a dh' fhàg iad :

---

enmity against him; and therefore the satire wants that wit and poignancy that distinguish his satires on those who gave him personal offence. This is rather a national quarrel, and composed more to please his countrymen than to gratify his own spleen. It was *printed privately*, but not inserted in any edition of his poems published during his own lifetime.

Tha e 'nis 'n a ghnothach coltach,
 'Réir an t-soisgeil 'tha mi clàistinn,
 Gu'n do chuir thu cùl ri sochair
 Na saors' a choisinn ar Slànear.

Chuir thu cùl ri d' bhòidean-baistidh,
 'S mòr a mhasladh dhuit an àicheadh,
 Chaill thu 'chùirt 'am biodh an ceartas.
 Roghnaich thu m' peacadh 'na h-àite :
 Ghleidh thu 'n riaghailt 's an seòl stiùiridh
 A bh'aig Iùdas, do dhearbhb-bhràthair ;
 'S mòr an sgainneal air do dhùthaich
 Thusa, 'bhrùid, gu'n d' rinn thu fàs innt'.

Ach, ged a sheallte 'h-uile doire,
 " Cha robh coille riamh gun chrìonach',
 'S tha fios aig an t-saoghal buileach
 Nach bi 'choill uile cho dìreach.—
 'S tusa 'chraobh 'tha 'n deigh seacadh,
 Gun chairt, gun mheangain, gun mheuran,
 Gun snothach, gun bhùgh, gun duilleach,
 Gun rùsg, gun urrad nam freumhan.

'S tu an t-eun a chaidh 's an deachamh,
 'S e nead creacht' an deachaidh t' fhàgail ;
 'S tu 'm fitheach nach d' rinn an ceartas,
 A chaidh air theachdaireachd o 'n àire.
 'S tu 'm madadh-allaidh gun fhiacalan,
 'S mairg a dh'iarradh 'bhi mar tha thu,
 'S tu 'n ceann-cinnidh aig na biastan,
 'S tha gach duin' a's fiach a' tàir ort.

Cha n-ioghnadh leam thu 'bhi 'd bhalach,
 'Us 'bhi salach ann ad nàdar,
 O'n a shìn thu risan dùthchas
 A bh' aig na sgiùrsairean o'n tàin' thu !

'S tu 'n t-isean a fhuair an t-ùmaidh
 Ris an t-siùrsaich air na sràidean :—
 'S i 'n droch-bheairt a thog 'ad chloinn thu,
 'S ann 'ad shloightire 'chaidh t' àrach !

Thoisich thu 'n toiseach gu h-ìosal
 Air a' chrìne 's air a' bhochdainn ;
 'S e 'n donas thug dhuit a bhi spòrsail
 'S ann bu chòir dhuit 'bhi 'gad chosnadh
 'S bochd nach d' fhan thu aig do dhùthchas,
 'Ad bhriùthair, a' bruich nam poitean,
 A' cumail dìbhe ris gach grùdair'
 'Nuair a dhrùigheadh iad na botail.

Bha thu, greis do'd thìm, a'd bhaigear,
 'S laidh thu 'n fhad sin air na càirdean,
 A bhi òidhche 's gach tigh a's dùthaich,
 A dhùirigeadh cuid an trath' dhuit :
 A mheud 's a bha do dh'ainfhiach ortsa
 Chuir thu cuid nam bochd g'a phàigheadh
 Cìod e nis' a chuir an stoc thu
 Ach an robair eachd 's a mhéirle ?

Shaoil thu gu'm faigheadh tu achain,
 (Bu mhasladh gu'm biodh i 'd thairgse)
 Cead suidhe 'am pàrlamaid Bhreatunn,
 Gun chiall, gun cheartas, 'ad eanchainn.
 Duine dall a chaidh air seachran,
 Nach eil beachdail air na's fhearra dha,
 Le còmhradh tubaisdeach, tuisleach,
 'S le sìr dhroch-thuiteamas cearbach.

Duine gun fhearann, gun oighreachd,
 Gun nì, gun staoile, gun airgead,
 Gun bheus, gun chreideamh, gun chreideas,
 Gun ghin a chreideas a sheanachas ;

Duine misgeach, bristeach, breugach,
 Burraidh 'tha na bhéisd 's 'na ainmhidh,
 'S trioblaid-inntinn, le itheadh déisneach,
 Gu tric a' teunadh a' chridh' chealgaich

Tha thu sònraicht' ann ad Chonan
 A' togail conais am measg dhaoine,
 Cha chualas roimhe do choineas
 A bhi 'dhonas air an t-saoghal,
 Ach an nathair an gàradh Edein,
 A mheall Eubh aig bun na craoibhe
 A chomhairlich gu buain a' mhios i,
 A dh' fhàg ris an cinne-daoine.

Thòisich thu 'n toiseach 's an eucoir
 Ag innse bhreugan air rìgh Deòrsa,
 Cha chreid duine bhuat an sgeul ud,
 'S cha toir iad éisdeachd do d' chòmhradh;
 'S beag a dhrùigheas do dhroch-dhùrachd
 Air oigir' a' chrùin 'us na còrach
 'S a liughad neach a tha, gu toileach,
 A' toirt onorach d' a mhòrachd.

Ge beag orts a morair Loudain,
 B' aithne dhòmhs' an sonn o'n d' fhàs e,
 Duin'-uasal foisinneach, fonnor,
 Cridhe connor, aigheadh àrda;
 Seanalair, air thùs na h-armailt,
 A bha ainmeil anns na blàraibh;
 Cha mhist e madadh air bhàthail
 A bhi tabhannaich an tràs' ris.

'S gòrach a labhair thu mòran
 Air cùl Iarla Bhòid, an t-armunn,
 Cònsball onorach, le fìrinn
 A' seasamh na ròghachd gu làidir;

S e gu h àrd-urramach, prìseil,
 Ann an cùirt an rìgh 's na bàn-rìgh
 A dh' aindeoin na Faochaig 's nam biasdan
 Leis am b' fhiach dol ann am pàirt ris.

Bhruidhinn thu gu léir mu Albainn,
 'S b' fhearr dhuit gu'm fanadh tu sàmhach,
 Na'n tigeadh tu 'n còir nan Garbh-chrìoch,
 Bu mhairg a bhiodh ann a t' àite ;
 Bhiodh tu 'm prìosan rè do làthan
 'Dh' aindeoin na ghabhadh do phàirt-sa ;
 'S an éirig na rinn thu 'dhroch-bheairt,
 Bheirte 'chroich mar inneal-bàis dhuit.

Cha n-ioghnadh dhuit 'bhi fo mhulad,
 Fhuair thu diùmb gach duin' an àl so ;
 'S e sin féin a bha thu cosnadh,
 'S creutair crosd thu o'n a dh' fhàs thu ;
 'S lionor mì-run ann ad chuideachd,—
 Mallachd na cuigse 's a' phàp' ort ;
 Mallachd an t-saoghail gu léir ort ;
 'S mo mhallachd féin mar ri càch ort !!

MOLADH DO'N GHIAELIG, 'S DO'N PHIOB MHOIR,*
 SA' BHLIADHNA 1781.

THA 'n Comunn ròghail Gàelig,
 An tràths' a' cumail suas,

* This, and the five following pieces, are the successful prize poems composed for the Highland Society in London, in the years denoted by their respective titles; these meetings for the preservation and improvement of Highland poetry and music, were held in Edinburgh and Falkirk. It is to be regretted that they have been discontinued. The Highland Society of Scotland was originally established on principles which included this as one of its three

Cuimhn' air seòl nan àrmunn
 A b' àbhaist bhi ga' luaidh ;
 A' chainnt a dh' ionnsaich iadsan dhuibh,
 'S i gnàthaich sibh gu buan,
 Ghleidh sibh stoc na cànan,
 'S cha-n fhàillnich i uainn.

Is sòlasach an cruinneachadh,
 Cinn-cinnidh a's daoine'-uails',
 Ard mhòralachd nam fineachan,
 'S gach ionad tha mu'n cuairt ;
 Onair a thaobh nàduir,
 Ga gnàthachadh a nuadh,
 Gu'n gleidh sibh pìob mar b' àbhaist,
 A's Gàelig ullamh, chruaidh.

'S i 'n labhairt bha 'sa ghàradh,
 Dh'fhàg Adhamh aig an t-sluagh ;
 'S i chainnt a bh' aig na Fàidhean
 'Thug fios Phàrrais dhuinn a nuas ;
 'S i bhruidhinn a bh' anns an fhàsach,
 'Nam traghadh co'n mhuir ruaidh ;
 A's nis' a measg an àlaich,
 Tha làthair anns an uairs'.

'S i 's binne bhi ga h-éisdeachd,
 Thuirt beul na chuala cluas ;
 Their Albainn agus Eirinn,
 Sasunn féin gur mòr a luach ;

primary objects. The third article of its printed "objects" states, that "the Society shall pay a proper attention to the preservation of the language, poetry, and music of the Highlands." Too much praise cannot be bestowed upon the Highland Society for its efforts in the advancement of agriculture, yet its deviation from this object of its constitution must be lamented by all admirers of Celtic music and poetry.

Aon duin' aig am bi feum oirre,
 Cha tréig e i air duais ;
 'S i chùis is fearr gu'n d'éirich i.
 An déis a bhi 'na suain.

Bu mhòr an beud gu'm bàsaicheadh
 A' chànain is fearr buaidh,
 'S i 's treis thoirt greis air àbhachd,
 'S a h-uil' àit 'n téid a luaigh ;
 'S i 's fearr gu aobhar-ghàire,
 'S i 's binne, blàithe fuaim ;
 'S i ceòl nam pìob 's nan clàrsach,
 Luchd-dhàn a's dheanamh dhuann.

'S i 's fearr gu togail ìinntinn,
 Le binn-ghuth còmhradh tlàth,
 'S i 's sgaitiche gu mì-mholadh,
 A's 's mìne nochdas gràdh ;
 'N àm cruinneachadh nam mìltean,
 Le pìob gu iomairt lann,
 'S i dhùisgeadh colg air òigridh,
 'Nuair thogte sròl ri crann.

'S i pìob nam feadan siùbhlach,
 A bhuidhneadh cliù 'sa chàmp,
 Air thoiseach nan laoch ùra,
 'S meòir lùghmhor dlù na'n deann ;
 A' chaismeachd ghasta shuuntach,
 Bu dùthchas d'i bhi ann ;
 'S paillt a nis' as ùr i,
 Ge d' bha i aon uair gann.

Le spionnadh chàirdean Gàidhealach,
 Tha Lunnainn làn a nis',
 Aig àrdachadh na Gàelig
 A h-uile là mar thig ;

Aig feobhas 's 'tha na h-àrmuinn,
 Ga gnàthachadh gu tric;
 B'e gaol gach duine 'n Sasunn,
 I bhi aca-san na'm measg.

A' chàinnt chaoimhneil, thaitneach,
 Dheas-làbhrach, bhlasta, bhrisg,
 'S lionmhor cliù tha'n taice ri,
 Fasan agus mios;
 Tha ceòl a's Gàelig Alba,
 'S luchd-seanachais ga 'm beil fios,
 Ga fòghlum feadh nan Garbh-chrìoch,
 'S ga'n dearbh' sa'n Eaglais-bhric.

MOLADH DO'N GHAELIG, 'S DO'N PHIOB MHÒIR,
 SA' BHLIADHNA, 1782.

THA 'n Comunn uasal, ròghail,
 A' sìr chur seòl an dràst,
 Air nàdurachd an sinnsireachd,
 A' thogail cinn 's gach àit'.
 A' Ghàellig air a mìneachadh,
 O's cinnteach gur i 's fearr;
 An labhairt phrìseil, chùramach,
 Rinn cùmhnanta ri Adhamh.

Tha gach duine 'g innseadh dhuinn,
 Cho cinnteach ris a' bhàs,
 Gur i bu chainnt aig Noah
 'N àn seòladh anns an àirc';
 'S i uaithe sin gu lìonmhor,
 Aig gach linn a ta ri fàs;
 'S cha téid i chaoidh air dì-chùimhn,
 Gus an tìm an tig am bràth.

Thà Ghàellig air a lìonadh
 Do mhìorbhuilean gu léir,
 Iùlar, fonnmhor, fàilteachail,
 A' cur a gràidh an céill ;
 Mire, 's cluich, a's gairdeachas,
 A's mànran anns gach beul ;
 Cha chuala sinn an eachdraidh
 Na's ceairte na i-féin.

Tha gach fasan Gàidhealach
 An dràst a'tigh'n gu feum,
 Na deiseachan a b' àbhaist dhaibh,
 'Sa b'fhearr leo aca féin :
 Coinneamh anns gach àite
 Aig na h-àrmuinn is fearr beus ;
 Gach duine labhairt Gàelig dhiù,
 'S a' phìob a ghnà an gleus.

'S i pìob-mhòr na h-Eaglais-brice
 A' phìob is mò meas an Albainn,
 Fàineachan chnàmh air a dōsaibh,
 'S i gu làidir, socrach, calma ;
 Séidear 'na màla an toiseach,
 Na lìonas a' corp le ainteas ;
 Sunntach an ionnsramaid phort i,
 Is àrd a chluinntè gloc a sealbhain.

Tha i eireachdail r'a faicinn,
 Cha n-eil ball do'n acainn cearbach,
 Le ribheid nam binn-ghuth blasta,
 'S an stoc dreachmhor air a chàrbhadh
 Gaothair deas, dìreach, gasda,
 Anns na fasanan is fearra dhaibh,
 Seannsair choilionadh gach facail
 A ni chaiseamachd a dhearbhadh

Tha i measail air gach banais
 A bhitheas am fearran nan garbh-chrìoch,
 'S feairrd' an càmp i 'n àm dhaibh tarruinn,
 Gu séinn coithional na h-armailt ;
 'S math i g'an dùsgadh 'sa mhaduinn,
 'S g'an cur a chadal mu anmoch ;
 Tha i còrr an àm an eadraidh,
 'S e 'm feasgar a' chuid is fearr dh'i.

'S ònmhor sùirich aig an ainnir,
 Tha tigh'n ceanalta 'na tàirgse,
 Ge b'e aca leis an téid i
 Bith' eudach ris agus farmad ;
 Am fear ga'm beil an dàn a cosnadh,
 'S ann air a ta 'm fortan màrgaidh,
 Iùbhrach nam pongannan glana,
 'S éibhinn g'a leannan bhi falbh le'.

Tha i measail ann an Lunnainn
 Fhuair i urram anns an tìr so,
 'S fearr i na tòrman na clàrsaich,
 'S thug i barr air cluich na fìdhle ;
 'S mòr an onoir th'aig a' phàirti,
 Nach leig iad gu bràth a dhìth oirnn,
 Ceòl gun a leithid ri àireamh,
 A's cànain urramach na fìrinn.

Roghadh gach cainnt Gàelig ro mhath,
 Taghadh gach ciùil sgal na pìoba,
 'S ann a nis' tha 'n t-àm gu tarruinn
 Aig àrd luchd-ealaidh na ròghachd ;
 Le ceòl siùbhlach, lùghmhor, ealamh,
 Sunntach, caithriseach, luath, dìonach :
 Tha 'n so breitheanas air thalamh,
 'S gheibh gach fear a réir na nì e.

MOLADH DO'N GHAEILIG, 'S DO'N PHIOB-MHOIR,
SA' BHLIADHNA 1783.

Tha sgeul agam dhuibh r'a innseadh
Air ceòil 's air cànan ;
A' toirt cliù air cluiche pìoba,
'S air labhairt Gàelig ;
Tha 'n dràst a' cinntinn ònmhor,
'S na h-uil' àite ;
'G àrdachadh onoir na ròghachd
Anns an d'fhàs sinn.

'S i th'aig gach ministear sgèreachd,
'S gach tìr àraidh,
'Toirt gu ceart dhuinn eachdraidh Bhìobaill
An seòl cràbhaidh :
'Tha i 'm beul gach filidh
Mùeachadh ceòl-dàna,
Is i is fearr gu moladh prìseil,
'S gu fìor chàineadh.

Tha i cruadalach, cruaidh, sgairteil,
Do dhaoin'-uaisle reachdmhor, làidir,
An àm treubhantais na gaisge,
'S i 's deas-fhaclaich 'san àit' ud ;
Tha i ciùin an cùisean fialaidh,
A chur an gnìomh a briathran blàtha,
'S tha i corr a sgoltadh reusain,
Chum sluagh gun chéill a chur sàmhach.

Tha i iùlar, fiosrach, caoimhneil,
Freagarrach, faoighneachdach, bàigheil,
'S measail a labhairt 'sa h-éisdeachd,
A chur gach deud air fiamh a' ghàire ;

A sùgradh 'sa bruidhinn le chéile,
 A' togail éibhnis, mir', a's mánran;
 Slobhalta, farasda, beusach,
 Am beul gach neach a ta nàrach.

Tha Ghàelig, 'sa phìob ag eiridh,
 Gu mòr spéis 'an fìr nan Gàidheal;
 Urram gach ciùil le deagh reusan,
 'S ann aig a' phìob féin a ta e;
 'S tormanach, pongail a their i
 Gach fonn ceileir thig o bràghad;
 'S i is binne 's is àird' a sheinneas,
 Cha chluinnear ceòl eile làimh ri.

Is binn an nualan ud r'a éisdeachd,
 'Nuair a chuirear séid 'na màla,
 'Sa cheartaicheas fearr a gléis i,
 Ceart r'a chéile na dūis àrda;
 'S cianail a sheinneas i cumha,
 Subhach a sheinneas i fàillte,
 Urlar as siubhal gu siùblach,
 A's crùnludh mu'm fuirich i sàmhach.

'S e 'n dà chuid i, ceòl a's caismeachd,
 'S cridheil air astar 'san tàmh i,
 A's bha i riamh air beul gach caisteil,
 Ri dian mhacnus le ceum sràide;
 A's leig iad aon uair i a' cleachdadh
 Gun bhì ac' ach an corr àite;
 Tha i nis' gu grinn am fasan,
 'S cinnteach dh'i mairsinn gu bràth ann.

Bana-mhaighstear gach inneal ciùil
 A' phìob ùr so thàin' an dràst oirnn,
 A chuireas fìr ghleuste gu'n dùbhlàn
 Nach leig dhiù gun d'fheuchain ghàbhaidh;

Fear a buidhne, bi'dh e cliùiteach,
 'S onoir d'a dhùthaich 's d'a chàirdean,
 A' phòb so bhi air a ghiùlan,
 G'ar dùsgadh maduinn a' màireach.

MOLADH DO'N GHAELIG 'S DO'N PHIOB-MHOIR,
 SA' BHLIADHNA 1784.

INNSIDH mi sgeul àraid dhuibh,
 Air càinain a's air cèdl.
 Rogha na deas Ghaelig,
 'S i is fearr gu innseadh sgeòil;
 A chainnt is lionmhor pàirtean,
 'S is millse màmran beòil,
 Gu freagarrach, deas-labhrach,
 'S i àrd-chuiseach gu leòir.

'S i chainnt a bh'aig 'na rìghrean
 D'an robh 'n rìoghachd so 'na còir,
 'S i bruidhinn dhiùc, a's iarlachan,
 'S i dh'iarradh iad mu'm bòrd;
 'S i bh' aig na daoine-uailse,
 'S a gheibht' aig an tuath chòir;
 'S i bha, 'sa tha, aig buachaillean,
 A' cuartachadh nam bò.

'Nuair a sgaoil na cainntean
 Aig Tùr an aimhreidh mhòir,
 Fhuair a' Ghàelig maighstireachd,
 'S an àm sin thar gach seòrs';
 Gur i is fearr gu teangaireachd,
 'Tha 'n ceann aon neach tha beò,
 Geur, soilleir, fonnmhor, òranach,
 An seòmraichean an òil.

'S ònmhor urram làidir
 Fhuair a' Ghàelig air gach seòl,
 'S i rinn a' cheud Sàcramaid,
 Do'n phàp a bha 'san Ròimh ;
 Is i th'aig' cléir an àite so,
 Gach là 'toirt comhairl' oirnn' ;
 Gaol filidh a's luchd-dàna,
 Chainnt nàdurra gun ghò.

'S i fhuair sinn o na pàrantan
 A rinn ar 'n àrach òg,
 S i bu mhath leinn fhàgail
 Aig an àl a tha teachd oirnn ;
 Tha h-uile càr a dh'innsinn oirr' ;
 A' cur a prìs a' mòid,
 Gur i chainnt is brìoghora—
 'S i phòb is fearr gu ceòl.

'A phòb ùr so thàinig do'n bhaile,
 A dh'fhaotainn urram,
 'S i ceann inneal-ciùil an fhearainn,
 'S na dùthch' uile ;
 Le mèir lùghmhor air a crannaibh,
 'S le dlù bhuillean,
 'S àrd a chluinnt i, 's binn a langan,
 'S grinn a cumachd.

Tha dosan le iobhraidh ballach,
 Cochull do'n t-sìoda ma muineal,
 'S osgara, dìonach, a callan
 Air thoiseach mhìltean air thuras ;
 Brosnachadh ròghail na carraid,
 An cabhaig, 'san strì, nan cumasg,
 Cha bhi sprochd 'san tìr am fan i,
 Is fortanach an tì g'am buin i.

Is deòd-greine leis an luchd-ealaidh
 Tha 'n Albainn gu léir, 'san Lunnainn,
 A' phìob is math gleus, a's gearradh,
 Làidir, fallain, eutrom, ullamh ;
 'S mòr an t-éibhneas i ga leannan,
 Bhi aige na sgéith ga cumail,
 Fonn-cheòl réidh á cré na h-ainnir,
 Beusan glana na treun chulaidh.

'S e cheud cheòl a bh'air an talamh,
 A' phìob-mhòr is bòidhche guileag,
 'S i bh'aig Fionn, aig Goll's aig Garadh,
 Ann an talla nan laoch fuileach ;
 'S mairg a chitheadh air seòl calla,
 Caismeachd chaithriseach nan curaidh,
 Mhosgladh i le séid d'a h-aineal,
 Gu feum ealamh, an Fhéinn uile.

Mo ghibht phrèiseil gun a ceannach,
 Tha'n coì-thional so air chumail,
 Breitheachan dìleas g'an tarruinn,
 A nì ceart an fhìrinn uile ;
 Gheibh gach fear a réir na h-ealaidh
 Anns am bi e-féin na urrainn ;
 'S tha e saor aig math an-àiridh,
 A' phìob fhaotainn thar gach duine.

MOLADH DO'N GHAELIC, 'S DO'N PHIOB-MHÒIR,
 SA' BHLIADHNA 1785.

So cruinneachadh uaislean measail.
 A tha cumail suas am fasan,
 Na cainnt a tha buadhor, fiosrach,
 Le 'm fìor bhrisg, a chualas eachdraidh ;

Tha i luath 's cha n-eil i liodach,
 'S tha i cruaidh ma labhrar ceart i,
 'S cha n-eil a luchd-fuatha bicheant,
 'S i bha tric aig luchd nam breacan.

Cànain gun truailleadh gun mheasgadh,
 'S Gàidheil d'an dual i bhi aca,
 'S nadurra da fuaim bhi measail,
 'S misneachail an sluagh a chleachd i;
 Cainnt mhàithreil gun bhruidhne idir,
 Ach bhi làn do shuairceas tlachdmhor,
 Ceòl-gàire d'a luaidh gu minig,
 'S luchd-dàna ga luath chur-seachad.

Tha Lunnainn glé àrd am misneach,
 Le spionnadh nan Gàidheal gasda,
 A fhuair urram 's gach àit' an sirt' iad,
 Na curaidhean calma, reachdmhor;
 A tha gabhail cùram riochdail,
 A chumail na rìoghachd neartmhor,
 'S dh'òrduich gu sìorruidh nach brisear,
 Gàeligh, pòbairachd, a's bratach.

Tha uaislean Dhunéideann le gliocas,
 Gu rìoghail ro bheartach, tlachdmhor,
 Cha-n fheud eucoir bhi 'nam measg-san,
 'S ann dhaibh féin is léir an ceartas;
 Ris an fheumach tha iad iochdmhor,
 A's air na béisdean tha iad smachdail,
 An àm treubhantais no trioblaid,
 'S mairg a theannadh ri leum tharta.

Cò theannadh ri leum thairis,
 Air na laochaibh fearail, treubhach?
 Na Gàidheil àrdanach, uaibhreach,
 'S iad làidir ri guailibh a' chéile;

A chuireadh crith air càch le fuathas,
 An àm bhualadh nan lann geura,
 'S mairg air an cromadh na Tuathaich,
 Comunn cruadalach nach géilleadh.

Tha gach càr tha tigh'n mu'n cuairt dhaibh
 An tràths' is buadhmhoire na chéile,
 Am fearann a chaidh a thoirt uatha,
 Gu'n d'fhuair iad uile gu léir e;
 Bithidh gach dligheach far 'm bu dual dhaibh,
 'S uachdarain air an cuid féin iad;
 Bithidh na h-òighreachan suas dheth,
 'S cha bhi tuathanach 'na éigin.

'Nuair a sheallas sinn air ar falluinn,
 Bheir sinn beannachd air a' Ghreumach,
 A's air Mac-Shimidh mòr na Mòraich,
 Sin am mòrair bu mhath feum dhuinn;
 'S a chùirt a b'airde bha 'n Lunnainn,
 Fhuair iad ann urram a's éisdeachd;
 'S tha 'n rìoghachd uile 'nan comain,
 Fhuair iad dhuinn comas ar 'n-éididh.

Tha coithionail rìoghail Ghàidheal,
 An tràths am baile Dhunéideann,
 A' cumail am prìs na Gàelig,
 A thaobh nàduir o's cionn Beurla;
 'S a' gleidheadh pìob-mhòr mar b'abhais,
 O's cionn clàrsaich, na ceòl theudan;
 'S an dà thoil-inntinn sin fhàgail
 Aig an àlach thig 'n-ar déigh-ne.

MOLADH DO'N GHAELIG, 'S DO'N PHIOB-MHÒIR,
SA' BHLIADHNA 1789.

BROSNACHADH cluiche na pìoba,
Dh' innsinn pàirt deth,
An toiseach a gleusadh,
'Nuair a lìonar séid 'na màla ;
Fonnmhor, freagarach, ga chéile
Na dhis àrda,
Làn toil-inntinn do'n luchd-éisdeachd
Bhios 'ga clàistinn.

Pìob uallach na maidean réithe,
'S nan ceanna cnàmha,
Do 'n fhiogh chruaidh thig á Semeuca,
'S fhearr tha fàs ann ;
Air a thuairnearachd cruinn, dìreach,
Iobhuireach, fàinneach,
Gaoithearach, feadanach, finealt,
Le binne chàileachd.

'S freagarrach a' chuid a steach dh'i,
'S tha 'n taobh 'moch dh'i dreachor, dàicheil,
Tonnagach, ribineach, ròmhach,
Dosan do'n t-sìoda ri srannraich,
Mu mhuineal nam buaidhean prèisil,
Cumail dìon air a mìn bhràghad,
Cuile 'na slugan tha g'a lìonadh,
Air a dhònachadh le snàithean.

'S i phìob ùr a tha 'n Dunéideann
Eibhneas Ghàidheal,
Inneal-ciùil is fhearr fo'n ghréin,
Le reusan àraid ;

Tha i snasmhor, maiseach, finealt,
 Cuimir, dreachmhor, òdonach, làidir,
 Gu binne, bòidheach, seòcail, ceutach,
 Cealmhor, eutrom, éibhinn, àluinn.

Pìob a chuireadh sunnt gu mire,
 Fonn a's farum,
 Air gach dùc a's àrd cheann-cinnidh,
 'S oidhre fearainn ;
 Bidh gach duin'-uasal 'ga sireadh,
 Gu togail a shluaigh sa' charraid,
 An àm tarrainn suas gach fine
 Dhol a bhualadh nan cruaidh lannan.

Ceòl is ròghaile 's is sine,
 Chuala sinne bhi air thalamh,
 Ceòl is brì-mhoire 's is binne,
 'S a's grinne thug mèir á crannaibh ;
 Cha chualas neach riamh a dhi-moil
 Dreach a's deanadas na h-ainnir ;
 'S fhuair i cliù le beul gach filidh
 A bha 's dùthaich a b'fhiach gu rannan

'Tha 'n ròghachd làn éibhneis uile,
 'S Dunéideann gu tric 'nan aire,
 Liughad treun-fhear th' ann a' cumail,
 Reachd a's reusan a cho-thionail ;
 Caint is géire chuala duine,
 'S urramach gach beul a chanas,
 A' chàinain a ta réidh, ullamh,
 Beusach, furanach, glé ealamh.

'S onair do'n Ghàeltachd turas
 Na thàinig an dràst do'n bhaile,
 Chumail am prìs brìgh an t-seanachais,
 Tha farmadach leis na Gallaibh ;

Gàelig Albannach nan curaidh,
 'Sa phìob, bana-mhaighstir gach ealaidh,
 An ceòl sa' chainnt a fhuair gach urram,
 Is luaithe bh'ann 's a's fhaide mbaireas.

RAINN GEARRADH-ARM.

CHUNNAIC mi 'n diugh a' chlach-bhuadhach,
 'S an leug àluinn,
 Ceanglaichean do'n òr mu'n cuairt dh'i
 Na chruinn mhàilleach;
 Bannan tha daingeann air suaicheantas
 Mo chàirdean,
 A lean gramail ra'n seann dualchas,
 Mar a b' àbhaist.

Inneal gu imeachd tro' chruadal,
 Le sluagh làidir,
 Fir nach gabh giorag no fuathas,
 Le fuaim làmbhaich;
 Fine is minig a ghluais
 Ann an ruaig nàmhaid,
 Nach sireadh tilleadh gun bhuannachd,
 No buaidh-làrach.

Bha sibh uair gu grinn a' seòladh
 Air tuinn sàile,
 Chaidh tarrung á aon do bhòrda,
 Druim a' bhàta,
 Leis a' chabhaig spàrr e 'n òrdag
 Sìos na h-àite,
 'S bhuail e gu teann leis an òrd i,
 'S ceann d'i fhàgail.

An onoir a fhuair an saor Sléibhteach,
 Leis gach treuntas a dh'fhàs ann,
 Ghleidheadh fathasd d'a shliochd féin i,
 A dh'aindeoin eucorach gach nàmhaid ;
 Na h-airm ghaisge, ghasda, ghleusda,
 Dh'òrduich an rìgh gu feum dhàsan,
 Cho math 'sa th' aig duine 'n dream threun sin,
 A shliochd Cholla cheud-chathaich, Spàinntich

Dòrn an claidheamh, a's làmh duin'-uasail
 Le crois-tàraidh,
 Iolairean le 'n sgiathaibh luatha,
 Gu cruathas gàbhaidh,
 Long ag imeachd air druim chuaintibh
 Le siùil àrda,
 Gearradh arm Mhic-Shaoir o Chruachan.
 Aonach uachdrach Earra-ghàidheal.

Tha do dhaoine tric air fairge,
 Sgiobairean calma, neo-sgàthach ;
 Tha 'n aogas cumachdail, dealbhach,
 'S iomadh armailt am beil pàirt dhiù ;
 Thug iad gaol a' shiubhal garbhlaich,
 Moch a's anmoch a' sealg fàsaich ;
 Cuid eile dhiù 'nan daoine'-uaisele,
 'S tha cuid dhiù 'nan tuath ri àiteach.

'S ròghail eachdraidh na chualas
 Riamh mu'd phàirti,
 'S ìonmhor an taic, na tha suas diù,
 Na'm biodh càs ort.
 Tha gach buaidh eile da' réir sin,
 An Gleann-nodha féin an tàmhachd,
 Pìob a's bratach a's neart aig Sèumas,
 An ceann-cinnidh nach tréig gu bràth sinn.

RAINN DO'N PHADHADH.

'S bochd an deireadh beatha bròn,
 'S olc an deireadh òil padhadh ;
 'S muladach suidhe mu'n bhòrd,
 Gun an stòp a lionadh fhathasd ;
 'S aighearach daoine-uailse còir,
 Aig am bheil stòras 'nan lamhan,
 'Ni òl 'nuair bhios iad pàiteach,
 'Sa bheir pàigheadh do na mnathan.

'S éibhinn 'sa' mhaduinn a' chòmhaile
 Thigh'n oirne toiseach an latha,
 Bean-uasal a thigh'n g'a seòmar,
 A chuir sòlas feadh an taighe ;
 Botal mòr aice 'na làimh,
 'S e dear-làn a dh'uisge-beatha ;
 'S òl gu cridheil air a' chéile,
 'S their i féin gur h-e ar beatha.

'S e fasan ceart a 's tigh-thàirne,
 Misneach àrd 'san àm gu caitheamh ;
 Bithidh fear leis nach toil am Branndai,
 Ri cùl-chainnt oirnn chionn a ghabhail ;
 'S e their còmpanach a' bhotail,
 Lìonar suas an còpan fhathasd ;
 'S mòr na mhaoidheas orm mo dheoch,
 Ach 's beag na dh' idireas mo phadhadh.

RAINN CLAUDHEIMH.

GUM ba slàn do làimh an Iarla
 A chuir am' charamh,
 An claidheamh fhuair mi di-ciadain
 Ann am Beallach ;*
 Stàillinn cruadhach, buaghor, ciatach,
 'S e geur, tana,
 Nach lùb, 's nach leumadh, 's nach bearnadh,
 'S nach gabh camadh.

Claidheamh cùil a choisinn cliù,
 Ged' fhuair e fheuchainn,
 'S tric a thug e buille drùiteach
 Le làimh threubhaich ;
 Sàr cheann-ileach, làidir, dìonach,
 'S lann d'a réir sin,
 Ghearradh e ubhall air uisge
 Le fìor gheuraid.

Claidheamh lth-ghorm nan trì chlaisean,
 Fhuair a chleachdadh ris na creuchdan,
 B' fheairde duin'-uasal 'na ghlaic e,
 Na'm biodh e 'san fheachd ag eiridh :
 'S deas a laidheadh e air gaisgeach,
 'Nuair rachadh e ceart 'na éideadh,
 'S bhiodh 'ga ghiùlan an crios-guaile
 Air uachdar breacan-an-fhéilidh.

'Nuair bha'n saoghal an aimhreit,
 'S anns a' champ a's tric a bha e,
 'S cha do chuir riamh fear a ghiùlain
 Cùl r'a nàmhaid ;

Gach duine a tharruinn á truail e,
 'S ann air a bha bhuidh gach làrach;
 'S e's fearr a thàinig riamh a ceardaich,
 'Sa rinneadh le Aindrea Farara.

'S e rinn Aindrea 'n obair chiatach,
 A thoillicheadh miann gach Gaidheil,
 'S eireachdail e air an t-sliasaid,
 'S cha mheasa gu gnìomh 'san làimh e;
 Bha e tamull aig na Fianntaibh,
 Daoine fiadhaich anns na blàraibh;
 'S rinneadh e'n toiseach do Dhiarmad.—
 'S ann aig sliochd Dhiarmaid a tha e.

RANN DO'N CHEUD CHEAIRD.

'S i cheud chèaird an tàilearachd,
 O's i rinn Adhamh air thùs,
 A chèaird is luaithe a ghnàthaicheadh,
 'S gu bràth nach leig iad diù;
 Am fad 'sa bhios na màthraichean
 A' breth nam pàistean rùisgt,'
 Bi feum air gnìomh na snàthaide
 G'an cumail blàth gu dlù.

Chaidh Adhamh a chuir sa' ghàradh,
 Cha b'e 'n t-àit' 'n do chuir e dhùil,
 Bu choma leis bhi saothreachad
 Feadh chraobh 'sa' cur nam flùr;
 Cha bheireadh e air sluasaid,
 'S cha ruamharadh e 'n ùir,
 Cha mho a gabh e caibe,
 Cha n-oibricheadh e tùrn.

'S i Eubh' a fhuaradh tàmailteach
 Le dānasdas gun tūr,
 'Nuair thug i 'n t-ubhall àlainn
 A' barr a' ghallain ùir ;
 'S truagh gu'n tug i dhàsan e,
 Bu daor a phàigh e'n sùgh,
 Iad le chéile 'bhàsachadh,
 'S na thàinig do shliochd dhiù !

Chunnaic an sin Adhamh,
 Gu'n robh nochd 'sa nàire rùisgt'.
 Do'n droigheann ghabh e snàthadar,
 'S rinn e snàth do'n rùsg ;
 Dh' fhuaigh e duilleagan nan geug
 Mu' bheultaobh 's air a chùl ;
 Dhiùlt e bhi 'na ghàradair.—
 Be'n tàilearachd a rùn.

Be cheud fhear-cèaird 'san t-saoghal e,
 Cha d' fhaod e bhi gun chliù,
 'S nach robh e riamh 'na fhaoghlumaich,
 Ach fhaotainn le beachd sùl ;
 Gun snàth gun olainn chaorach,
 Rinn e deise 'dh aodach ùr ;
 Bha e urramach na thàilear—
 Cha b' fhear-gàraidh e co-dhiù.

RAINN A GHABHAS MAIGHDEAN D'A LEANNAN.

CHA n-eòlas gràidh dhuit
 Uisge shràbh na shop,
 Ach gràdh an fhìr thig riut,
 Le blathas a tharruinn ort ;

Eirich moch di-dòmhnach
 Gu lic còmhnairt, phlataich.
 'S thoir leat beannachd pobuill,
 Agus currachd sagairt ;
 Tog sud air a ghualainn
 Agus sluasaid mhaide,
 Faigh naoi gasan rainich,
 Air an gearradh le tuaigh,
 A's tri chnàimhean seann-duine,
 Air an tarruinn á uaigh ;
 Loisg air teine crìonaich e,
 Dean sud gu léir na luath,
 Suath sin ri gheala-bhroilleach,
 An aghaidh na gaoith tuath ;
 'S théid mise 'n rà 'sam barrantas,
 Nach falbh 'm fear ud uat.

RAINN I-CHALUM-CILLE.

BEANNACHADH I-Chalum-cille,
 Innis tha beannaichte cheana,
 Eilean a tha 'n ìochdar Mhuile,
 'S e uile fò chis Mhic-Cailean ;
 Ionad naomha a fhuair urram,
 O's ceann iomadh tìr a's fearann,
 'Thabhas dìleas ris gach duine,
 Thig o'n uile rìoghachd aineil.

'S iomadh rìgh a th' ann 'san tulaich,
 'S daoine-uaile rìomhach a bharrachd.
 S a 'n cuirp phrìseil bu mhath cumachd,
 Air an leagail sìos fo 'n talamh ;

O 's e deireadh crìch gach duine,
 Tuiteam 'nan ùir 's 'nam mìn ghaineamh,
 Mo dhòchas an Criosd a dh' fhuiling,
 Gu 'n d' ullaich e sìth d'an anam.

Mìle a's dà chiad d'a thuilleadh,
 De bhliadhnachan air dol thairis ;
 O'n a shuidhich a' cheud duine,
 Deagh chlach-bhunait stéidh a' bhalla ;
 'S iomadh dealbh a th' ann a' fuireach,
 'S leacan nam marbh air dheagh ghearradh,
 Clach shnaighte o'n bhlàr gu mhulladh,
 'S rinn iad uil' e làidir, fallan.

Fhuair sinn searmoin shoilleir, ullamh,
 O'n fhear a bha'n dé sa' chrannaig,
 'S chuala mi 'n luchd-éisdeachd uile
 'Toirt urram do'n bheul a chan i.
 Nis o'n a dh'eug Calum-cille,
 'S nach bu dù dha féin bhi maireann,
 Tha aoibhneas air dùthaich Mhuile,
 Dùghall a bhi 'n àite Chalum.

MARBH-RANN DO CHU A CHAIDH TROI 'N EIGH,
 SA' MHAIGHEACH TARSAINN 'NA BHEUL

LATHA do Phàdruig a' sealg,
 Am fireach nan learg air sliabh,
 Thug e Ghleann-artanaig sgrìob,
 'S ann thachair e 'm frith nam fiagh.
 Leig e na shiubhal an cù,
 A bha luath, laidir, lùghor, dian,

Cha robh a leithid riamh san tìr ;
Ach Bran a bh'aig rìgh nam Fian.

Gaothar bu gharg càlg a's fionadh,
Cruaidh, colgara, sùil a's mala,
Bu mhath dreach, a's dealbh, a's cumachd,
An curaidh bu gharg sa' charraid ;
Bheireadh e 'm fiadh dearg á mullach,
'S am boc earb' á dlùthas a' bharraich,
B'e fhasan bhi triall do'n mhonadh,
'S cha tàinig e riamh dhathigh falamh.

Culaidh 'leagadh nan damh donn,
Air mullach nan tòim 's nan cnoc,
Nàmhaid nam biast dubh a's ruadh,
'S ann air a bha buaidh nam broc.
Bha mhaigheach tarsainn 'na bheul,
Thuit iad le chéil' ann an sloc ;
Bha iad bàite bonn ri bonn,
A's muladach sin leam a nochd !

AN CO-DHUNADH.

THA mise 'm shuidh air an uaigh,
Tha 'n leaba sin fuar gu leòir,
Gu'n fhios agam cia fhad an tìm,
Gus an teannar mi fìn da còir :
Còmhhdach flainn 's léine lìn,
A's ciste dhubh, dhìonach, bhòrd,
Air mheud 's d'an cruinnich mi nì,
Sud na théid leam sìos fo'n fhòd.

'S beag ar cùram ro'n bhàs,
'M fad a bhi's sinn làidir òg,

Saoilidh sinn mu gheibh sinn dàil,
 Gur e ar n-àite fuireach beò :
 Faodaidh sinn fhaicinn air càch,
 'S iad g'ar fàgail gach aon lò,
 Gur nadurra dhuinne gach tràth,
 Gu bheil am bàs a' teannadh oirnn.

Tha mo pheacadh-sa ro thròm,
 'S muldach sinn leam an dràst ;
 Tha mi smaointeachadh gu tric,
 Liughad uair a bhrìst mi 'n àithn',
 Le miann mo dhroch inntinn féin,
 Leis an robh mo chreubhag làn ;
 Gun chuimhn air ùghdarras Dé,
 Le dùrachd am bheul 's 'am làimh.

Ged' is mòr mo pheacadh gnìomh,
 'S mi 'n cionta ceud pheacadh Adh'mh,
 Cheannaicheadh' mi le fuil gu daor,
 A dhòirteadh sgaoilteach air a' bhlàr ;
 Tha mo dhùil, 's cha dòchas faoin,
 Rì iochd fhaotainn air a sgàth,
 Gu'n glacar m'anam gu sìth,
 Le fulangas Chrìosd amhain :

Tha mo dhòchas ann an Crìosd
 Nach dìobair e mi gu bràth,
 'Nuair a leagar mo chorp sìos
 Ann an staid ìosal fo'n bhlàr ;
 Gu'n togar m'anam a sin suas,
 Gu rìoghachd nam buadh 's nan gràs,
 Gu'm bi mo leaba fo dhìon
 'Cois cathrach an Tì is àird.

Cha bhitheadh m'eagal ro 'n aog,
 Ged' thigeadh e 'm thaobh gun dàil,

N'am bithinn do pheacadh saor,
 An déis a' ghaoil a' thug mi dha;
 Tha mo dhùil anns an Dia bhed,
 Gu'n dean e tròcair orm an dràst,
 Mo thoirt a' steach a' dh'ionad naomh',
 'N cuideachd Mhaois a's Abraham.

Gabhaidh mi 'nis mo chead do'n t-sluagh,
 Le'n toirt suas daibh ann am' chainnt,
 Fàgaidh mi aca na chnuasaich
 Na stuaghan a bh'ann am cheann;
 'Los gu'n abair iad ra' chéile
 Mar a leugh iad féin gach rann,—
 "Cò air an téid sinn ga'n sireadh?
 'Nis' cha n-eil am filidh ann!"

MARBH-RANN AN UGHDAIR DHA FEIN.*

FHIR tha 'd sheasamh air mo lic
 Bha mise mar tha thu'n dràst;
 'S i mò leaba 'n diugh an uaigh,
 Cha n-eil smior no smuais am chnàimh;
 Ged' tha thusa làidir, òg,
 Cha mhair thu beò, ged' fhuair thu dàil;
 Gabh mo chomhairle 's bi glic,
 Cuimhnich tric gu'n tig am bàs.

---

* It would appear from the above, the Author anticipated that his remains would be honoured with a tombstone, and the 1st, 4th, and 7th stanzas, are very appropriate for an inscription. There was a movement made some years ago, to have a stone erected to his memory in the Greyfriars Church-yard, and some subscriptions procured for that purpose; but we never have been able to learn why it was not carried into execution.—ED.

Cuimhnich t'anam a's do Shlànear
 Cuimhnich Pàrras thar gach àit;
 Gabh an cothrom gu bhi sàbhailt
 Ann an gàirdeachas gu bràth.
 Ged' a thuit sinn anns a' ghàradh
 Leis an fhàillinn a rinn Adhamh,
 Dh'éirich ar misneach as ùr
 'Nuair fhuair siun Cùmhnant' nan Gràs

Cuimhnich daonnan a chur romhad,
 Gu'n coimhead thu a h-uile àithn',
 O 'se cumhachdan an ard-Rìgh
 Rinn am fàgail air dà chlàr;
 Chaidh sin liubhairt do Mhaois,
 Rinn Maois an liubhairt do chàch;
 Na'm b'urrainn sinne ga'm freagradh,
 Cha b'aobhar eagail am bàs.

Caochla beatha th'ann 's cha bhàs,
 Le beannachadh gràsmhor, buan;
 Gach neach a ni a chuid is fearr,
 'S math an t-àit'am faigh e dhuais
 Cha bhi 'n t-anam ann an càs,
 Ged' tha'n corp a' tàmh 'san uaigh,
 Gus an latha 'n tig am bràth
 'San éirich sliochd Adhaimh suas.

Seinnear an tròmpaid gu h-àrd,
 Cluinnear 'sna h-uile àit' a fuaim;
 Dùisgear na mairbh as a' bhlàr
 'N do chàraich càch iad 'nan suain;
 'S mheud 'sa chailleadh le an-uair,
 No le annradh fuar a' chuain;
 Gu sliabh Shioin théid an sluagh,
 Dh' fhaotainn buaidh le fuil an Uain.

Gheibh iad buaidh, mar fhuair an sìol,
 A chinn lìonmhor anns an fhonn ;
 Cuid deth dh'fhàs gu fallan, dìreach,
 'S cuid na charran òsal, cròm :
 Gleidhear a' chuid a tha lìontach,
 Am bheil brìgh a's torradh tròm ;
 Caillear a' chuid a bhios aotrom,
 'S leigear leis a' ghaoith am moll.

Cha n-eil bean na duine beò,
 Na lànain phòste nach dealaich ;
 Bha iad lìonmhor sean a's òg
 Ar luchd-eòlais nach eil maireann :
 Cha b'e sin an t-aobhar bròin
 Bhi ga'n cnr fo'n fhòd am falach,
 Na'm biodh am bàs 'na bhàs glan,
 Cha bu chàs talamh air thalamh.

Ghabh mi 'nis mo chead do'n t-saoghal,
 'S do na daoine dh'fhuirich ann ;
 Fhuair mi greis gu sunntach, aotrom,
 'S i 'n aois a rinn m' fhàgail fann ;
 Tha mo thàlant air caochla,
 'S an t-aog air tighinn 'san àm ;
 'S e m' achanaich air sgàth m' Fhear-saoraidh,
 Bhi gu math 'san t-saoghal thall.

ORAN DO'N UGH DAR
 LE IAIN MAC-AN-T-SAOIR SA'N ÒBAN.

AIR FONN.—“ *Alasdair a' Gleanna-garadh.*”

DEOCH-SLAINTE Dhonnacha' Bhàin nan òran,
 Dh' fhuirich beò 'sna h-uile cunnart ;

Chuala sinne mar sgeul fìor e,
 Gu'n deach' do thòdhlaidheadh am Muile ;
 Bha do chàirdean air bheag sòlais,
 'S bu ònòr bròn do luchd-tuiridh ;
 O'n thainig thu dhachaigh sàbhailt,
 Cha leig sinn ann thu gu bràth tuilleadh.

Na'm marbhadh iad thu air do thuras,
 Bu mhuladach baile Dhuneideann ;
 Mur rachadh tu rithist dachaigh
 A thoirt eachdraidh air na féigh dhaibh.
 A bhliadh'n a thàinig an t-aodach tartain,
 'S cead na'm breacan chur an fhéile ;
 'S tus' a rinn Rann na Pìoba ;
 'S mhol thù innleachdan a Ghreumaich.

Mhol thu gu sònraicht Rìgh Deòrsa,
 Air son an t-seòil a rinn e-féiu duinn,
 Thug e'm fearann do na fògraich,
 A chuir an gòraich as a chéile ;
 Dh'innis thu gach math a rinn iad,
 Mhol thu saighdearan gach treubh dhiù ;
 Mar deachaidh thu tuille 's fada,
 Cha d'fhàg thu aon dad an déis laimh.

Bha sinn uile ann am barail
 Le fhad 'sa dh'fhan thu air falbh uainn,
 Gur iad naimhdean Chaipin Forest
 A ghabh cothrom air do mharbhadh :
 Tha sinn a nis an toilinntinn
 Gu'n do sheachainn thu innleachd nam béistean ;
 'S nach robh 'n gnothach mar an dùrachd,
 'S cinnteach gu'm b'e 'n rùn an eucoir.

Cha do ghabh thu riamh an t-eagal,
 'S ann a sheas thu suas le cruadal
 An aghaidh gach ìnnleachd a's droch-bheairt
 Air an robh coltas do bhuaireadh.
 Chuimhnich thu air sligh' a' cheartais,
 Dh'iarr thu achuinn, 's fhuair thu fuasgladh:
 Chaidh inntinn 'nam beistean an laigeadh,
 'S tha 'n creideamh air dol ni's cruaidhe.

'S e ar guidhe 's ar dòchas
 Gu'm maireadh tu beò gu bràth dhuinn,
 Gus an cuireadh tu na h-òrain
 Anns an òrdugh mar a b'àill leat;
 S' gu'n innseadh tu ceart an sgeul duinn
 Mar ghineadh sinn-féin 's ar càirdean;
 O'n a b' aithne dhuit gu léir iad,
 A réir sean eachdraidh 'thug càch dhuit.

Mhol thu air thoiseach an rìgh,
 'S thug thu onair phrìseil dhasan;
 Mhol thu daoine'-uailse na rìoghachd,
 Gun dì-chuimhn' air 'n luchd-àitich.
 Mhol thu na féigh a's na frìthean,
 'S gach ni tha cinntinn 'am fàsach;
 Dheanadh tu moladh na dìteadh,
 Ard, no iosal, mar a b'àill leat.

A h-uile bàrd a bha riut mì-mhail,
 Cha n-eil dìth mar fhuair iad pàigheadh;
 Mhill thu 'n cliù air Uisdean pìobair'
 A bha strìth riut an Cinn-tàile;
 Teistean Anna rinn thu sgaoileadh,
 Feadh an t-saoghail air dhroch càradh
 'S math a dhi-moil thu Iain Faochaig
 'S cha b'ann faoin a dh' aoir thu 'n tàilear.

Do *Pharnassus* chaidh thu chòmhnaidh
 Gu bhi eòlach air na *Naoinear* ;
 A sruth *Helicon* a dh'òl thu
 Gus nach, mòr nach d'rinn thu thaomadh
 Air muin *Phegasus* a leum thu,
 'Tro' na speuran feagh an t-saoghail ;
 A' sgaoileadh na rinn thu dh'òrain,
 Air an t-seòl a b' fhearr a dh' fhaod thu

The following translations of "Coire Cheathaich," and "Ben Dorain" are from Mr. Robert Buchanan's "Land of Lorne" (2 vols., London: Chapman & Hall), and now added to this edition with the kind permission of Mr. Buchanan.

COIRE CHEATHAICH ; OR, THE GLEN OF THE MIST.

My beauteous corri ! where cattle wander—

My misty corri ! my darling dell !

Mighty, verdant, and cover'd over

With wild flowers tender of the sweetest smell ;

Dark is the green of thy grassy clothing,

Soft swell thy hillocks most green and deep,

The cannach blowing, the darnel growing,

While the deer troop pass to the misty steep.

Fine for wear is thy beauteous mantle,

Strongly woven and ever-new,

With rough grass o'er it, and, brightly gleaming,

The grass all spangled with diamond dew :

It's round my corri, my lovely corri,

Where rushes thicken and long reeds blow :

Fine were the harvest to any reaper

Who through the marsh and the bog could go.

Ah, that's fine clothing!—a great robe stretching,

A grassy carpet most smooth and green,

Painted and fed by the rain from heaven

In hues the bravest that man has seen—

'Twixt here and Paris, I do not fancy
 A finer raiment can ever be—
 May it grow for ever !—and, late and early,
 May I be here on the knolls to see !

Around Ruadh Awridh what ringlets cluster .
 Fair, long, and crested, and closely twined,
 This way and that they are lightly waving,
 At every breath of the mountain wind.
 The twisted hemlock, the slanted rye-grass,
 The juicy moor-grass, can all be found,
 And the close-set groundsel is greenly growing
 By the wood where heroes are sleeping sound.

In yonder ruin once dwelt Mac Bhaidi,
 'Tis now a desert where winds are shrill ;
 Yet the well-shaped brown ox is feeding by it
 Among the stones that bestrew the hill.
 How fine to see, both in light and gloaming,
 The smooth Clach Fionn so still and deep,
 And the houseless cattle and calves most peaceful
 Group'd on the brow of the lonely steep.

In every nook of the mountain pathway
 The garlic-flower may be thickly found—
 And out on the sunny slopes around it
 Hang berries juicy and red and round—
 The penny-royal and dandelion,
 The downy cannach together lie—
 Thickly they grow from the base of the mountain
 To the topmost crag of his crest so high.

And not a crag but is clad most richly,
 For rich and silvern the soft moss clings,

Fine is the moss, most clean and stainless,
 Hiding the look of unlovely things ;
 Down in the hollow beneath the summit
 Where the verdure is growing most rich and
     deep,
 The little daisies are looking upwards,
 And the yellow primroses often peep.

Round every well and every fountain
 An eyebrow dark of the cress doth cling,
 And the sorrel sour gathers in clusters
 Around the stones whence the waters spring ;
 With a splash and a plunge and a mountain
     murmur
 The gurgling waters from earth upleap,
 And pause and hasten, and whirl in circles,
 And rush and loiter, and whirl and creep !

Out of the ocean comes the salmon,
 Steering with crookèd nose he hies,
 Hither he darts where the waves are boiling—
 Out he springs at the glistening flies !
 How he leaps in the whirling eddies !
 With back blue-black, and fins that shine,
 Spangled with silver, and speckled over,
 With white tail tipping his frame so fine !

Gladsome and grand is the misty corri,
 And there the hunter hath noble cheer ;
 The powder blazes, the black lead rattles
 Into the heart of the dun-brown deer ;
 And there the hunter's hound so bloody
 Around the hunter doth leap and play,
 And madly rushing, most fierce and fearless,
 Springs at the throat of the stricken prey.

O 'twas gladsome to go a hunting
 Out in the dew of the sunny morn !
 For the great red stag was never wanting,
 Nor the fawn, nor the doe with never a horn.
 And when rain fell and the night was coming,
 From the open heath we could swiftly fly,
 And, finding the shelter of some deep grotto,
 Couch at ease till the night went by.

And sweet it was when the white sun glimmered,
 Listening under the crag to stand—
 And hear the moorhen so hoarsely croaking,
 And the red cock murmuring close at hand ;
 While the little wren blew his tiny trumpet,
 And threw his steam off blithe and strong,
 While the speckled thrush and the redbreast
     gaily
 Lilted together a pleasant song !

Not a singer but join'd the chorus,
 Not a bird in the leaves was still :
 First the laverock, that famous singer,
 Led the music with throat so shrill ;
 From tall tree-branches the blackbird whistled,
 And the grey bird joined with his sweet
     “ coo-coo : ”
 Everywhere was the blithsome chorus,
 Till the glen was murmuring thro' and thro'.

Then out of the shelter of every corrie
 Came forth the creature whose home is there ;
 First, proudly stepping, with branching antlers,
 The snorting red-deer forsook his lair ;
 Through the sparkling fen he rush'd rejoicing,
 Or gently played by his heart's delight—

The hind of the mountain, the sweet brown
 princess,
 So fine, so dainty, so staid, so slight !

Under the light green branches creeping
 The brown doe crott the leaves unseen,
 While the proud buck gravely stared around him
 And stamp'd his feet on his couch of green ;
 Smooth and speckled, with soft pink nostrils,
 With beauteous head lay the tiny kid ;
 All apart in the dewy rushes,
 Sleeping unseen in its nest, 'twas hid.

My beauteous corri ! my misty corri !
 What light feet trod thee in joy and pride,
 What strong hands gathered thy precious
 treasures,
 What great hearts leapt on thy craggy side !
 Soft and round was the nest they plundered,
 Where the brindled bee his honey hath—
 The speckled bee that flies, softly humming,
 From flower to flower of the lonely strath.

There, thin-skinn'd, smooth, in clustering
 bunches,
 With sweetest kernels as white as cream,
 From branches green the sweet juice drawing,
 The nuts were growing beside the stream—
 And the stream went dancing merrily onward,
 And the ripe red rowan was on its brim,
 And gently there in the wind of morning
 The new-leaved sapling waved soft and slim.

And all around the lovely corri
 The wild birds sat on their nests so neat,

In deep warm nooks and tufts of heather,
 Sheltered by knolls from the wind and sleet;
 And there from their beds, in the dew of the
     morning,
 Uprose the doe and the stag of ten,
 And the tall cliffs gleamed, and the morning
     reddened
 The Coire Cheathaich—the Misty Glen!

THE LAST ADIEU TO THE HILLS.

Yestreen I stood on Ben Dorain, and paced its
     dark grey path;
 Was there a hill I did not know?—a glen or
     grassy strath?
 Oh! gladly in the times of old I trod that
     glorious ground,
 And the white dawn melted in the sun, and the
     red-deer cried around.

How finely swept the noble deer across the
     morning hill,
 While fearless played the fawn and doe beside
     the running rill;
 I heard the black and red cock crow, and the
     bellowing of the deer—
 I think those are the sweetest sounds that man
     at dawn may hear.

Oh! wildly as the bright day gleamed I climbed
     the mountain's breast,
 And when I to my home returned the sun was
     in the west;—

'Twas health and strength, 'twas life and joy to
 wander freely there,
 To drink at the fresh mountain stream, to
 breathe the mountain air.

And oft I'd shelter for a time within some
 shieling low,
 And gladly sport in woman's smile, and woman's
 kindness know.
 Ah ! 'twas not likely one could feel for long a
 joy so gay !
 The hour of parting came full soon—I sighed
 and went away.

And now the canker'd withering wind has struck
 my limbs at last ;
 My teeth are rotten and decayed, my sight is
 failing fast ;
 If hither now the chase should come, 'tis little
 I could do,
 Though I were hungering for food, I could not
 now pursue.

But though my locks are hoar and thin, my
 beard and whiskers white,
 How often have I chased the stag with dogs full
 swift of flight !
 And yet although I could not join the chase if
 here it came,
 The thought of it is charming still, and sets my
 heart in flame.

Ah ! much as I have done of old, how ill could
 I wend now,
 By glen and strath, and rocky path, up to the
 mountain's brow !

How ill could I the merry cup quaff deep in
social cheer !

How ill now could I sing a song in the gloam-
ing of the year !

Those were the merry days of spring, the
thoughtless times of youth ;

'Tis Fortune watches over us, and helps our
need, forsooth ;

Believing that, though poor enough, contentedly
I live,

For George's daughter every day my meat and
drink doth give.*

Yestreen I wandered in the glen ; what thoughts
were in my head !

There had I walked with friends of yore—where
are those dear ones fled ?

I looked and looked ; where'er I looked was
nought but sheep ! sheep ! sheep !

A woeful change was in the hill ! World, thy
deceit was deep !

From side to side I turn'd mine eyes—alas !
my soul was sore—

The mountain bloom, the forest's pride, the old
men were no more ;—

Nay, not one antler'd stag was there, nor doe
so soft and slight,

No bird to fill the hunter's bag—all, all, were
fled from sight !

---

* "George's daughter" was the musket carried by him as a member of the City Guard, and servant of King George. The value of his "meat and drink" was fivepence or sixpence a day.

Farewell, ye forests of the heath ! hills where
the bright day gleams !

Farewell, ye grassy dells ! farewell, ye springs
and leaping streams !

Farewell, ye mighty solitudes, where once I
loved to dwell—

Scenes of my spring-time and its joys—for ever
fare you well !

GAELIC POEMS AND SONGS.

Campbell (John, *Ledaig*)—Gaelic Poems, cr. 8vo, *cloth*, price 2s. 6d.

Celtic Garland (The)—Translations of Gaelic and English Songs, Gaelic Readings, &c., by Fionn, crown 8vo, *cloth*, price 3s.

Clark (Mrs.)—Three Gaelic Poems, translated into English; and an Elegy (with short Memoir) on Kenneth Macdonald, 18mo, *sewed*, 6d.

Harp (The) of Caledonia: the Most Popular Collection of Gaelic Songs, 32mo, *sewed*, price 4d.

Mackay (Robert)—Orain le Rob Donn: Songs and Poems, 18mo, *cloth*, price 2s. 6d.

Mackellar (Mrs. Mary)—Poems and Songs, Gaelic and English, crown 8vo, *cloth*, price 3s. 6d.

Macleod (N.)—Clarsach an Doire; Dain agus Orain: "Gaelic Poems and Songs," crown 8vo, *cloth*, price 3s. 6d.

Macpherson (D.)—An Duanaire: a New Collection of Gaelic Songs and Poems (*never before printed*), 18mo, *cloth*, price 2s.

Menzies (A.)—Comhchruinneacha do dh'Orain thaghta Gaidhealach: "Collection of Gaelic Songs," crown 8vo, *cloth*, price 3s. 6d.

Mountain Songster (The)—Filidh nam Beann, 18mo, *sewed*, price 6d.

Munro (J.)—An t-Ailleagan; co-chruinneachadh Dhan, Oran, agus Dhuanag, 32mo, *sewed*, 4d.

Ossian (The Poems of)—Dana Oisein Mhic Fhinn. Revised by the Rev. Dr. M'Lauchlan, 18mo, *cloth*, price 3s.

Antient Erse Poems, collected among the Scottish Highlands, in order to illustrate the Ossian of Mr. Macpherson, 8vo. *sewed*, 1s.

GAELIC POEMS AND SONGS—*continued.*

Ossian—*continued.*

M'Naughton (P.)—The Authenticity of the Poems of Ossian, 8vo, *sewed*, price 1s.

Smith (Dr.)—Dàn an Deirg agus Tiomna Ghuill (Dargo and Gaul) : Two Poems from the Sean Dana. Translated, with a Revised Gaelic Text, Notes, and Introduction, by C. S. Jerram, M.A., fcap. 8vo, *cloth*, price 2s. 6d.

Campbell (J. F., of Islay)—Leabhar na Féinne : Heroic Gaelic Ballads, consisting of 54,169 lines, collected in Scotland chiefly from 1512 to 1871. Copied from Old Manuscripts preserved at Edinburgh and elsewhere, and from Rare Books ; and orally collected since 1859 ; with lists of Collections and of their Contents, and with a Short Account of the Documents quoted, fcap. folio, *cloth*, price 10s., per post 10s. 6d. (published at 20s.)

Ross (Wm.)—Orain Gháelach, air an co-chruinneachadh ri cheile le Ian Mac-choinnich. "Gaelic Songs," 18mo, *cloth*, price 1s. 6d.

Sinclair (Rev. A. Maclean)—Clarsach na Coille : a Collection of Gaelic Poetry, 18mo, *cl.*, 3s. 6d.

HIGHLAND MUSIC AND SONGS.

Celtic Lyre (The)—A Collection of Gaelic Songs, with English Translations and Music in both Notations. Parts I., II., III., sm. 4to, *sewed*, 6d. each.

Macbean (L.)—The Song of the Gael : a Collection of Gaelic Songs, with Translations and Music in both Notations. Part I., fcap. 4to, *sewed*, 6d.

Stewart (C.)—The Killin Collection of Gaelic Songs, with Music and Translations, folio, *cloth*, *extra gilt*, price 15s. ; or in *cloth*, *limp*, price 12s. 6d.

MACLACHLAN & STEWART, EDINBURGH.

Gaelic Books Sold by MacLachlan and Stewart.

	s.	d.
Earle's Sacramental Exercises, 18mo, <i>cloth</i> , ...	1	6
Edward's (Rev. Jonathan) Sermon, <i>sewed</i> , ...	0	2
Gael (The), a Gaelic Magazine, bound in cloth, for 1876 and 1877, in English and Gaelic, <i>each</i>	3	6
Grant's (Rev. Peter) Hymns, 18mo, <i>cloth</i> , ...	1	6
Guthrie's Christian's Great Interest, 18mo, <i>cloth</i> , ...	2	0
Hall's (Newman) Come to Jesus, ...	0	6
Haughton's "A Saviour for You," ...	0	2
Highlanders' Book of Days. A Birth-day Book in Gaelic and English, ...	3	6
History of Prince Charles, and Jacobite Songs, ...	3	0
James' Anxious Inquirer, ...	1	0
Job, Book of ...	0	2
Joseph, Life of, by Macfarlane, 18mo, <i>cloth</i> , ...	1	6
Laoidhean Eadar-Theangaichte o'n Bheurla, <i>cloth</i> , ...	0	6
Lessons on the Shorter Catechism, by Forbes, 18mo, ...	0	4
M'Callum's History of the Church of Christ, 8vo, ...	2	0
Maccallum's Sop as Gach Seid, 18mo, 2 pts., <i>each</i>	0	3
Macdonald's (Rev. Dr) Waters of Jordan, 18mo, ...	0	2
Macdonald's (Rev. Dr) Poems and Hymns, ...	2	6
M'Innes, (Rev. D.) Conversations in Gaelic and English, with preface by Professor Blackie, ...	1	0
Mackellar's Tourist's Hand-Book of Gaelic and English Phrases, with Pronunciation, ...	0	6
Macleod, Rev. Dr, Sermon on the Life of the late, by Rev. John Darroch, 8vo, <i>sewed</i> , ...	0	6
Macleod, Rev. Norman, Caraid nan Gaidheal, 8vo, <i>half-bound calf</i> , ...	18	0
Macleod (Neil) Clarsach an Doire ...	3	6
MacLean and Macgregor's Gaelic Hymns, 18mo, ...	2	0
Macneill's Neniae, and other Poems, <i>cloth</i> , ...	2	0
Menzies' Collection of Gaelic Songs, ...	3	6
Muir's Sermon "Cumail Gu Daingean samhladh Bhriather Fallain," translation by the Rev A. Macintyre, ...	0	2
Nicolson's (Sheriff) Collection of Gaelic Proverbs, with English Translation, cr. 8vo, 2nd edition, ...	6	0
Ossian's Poems, revised by Dr M'Lauchlan, <i>cloth</i> , ...	3	0
Philipps' Seven Common Faults, translated by Rev. H. Maccoll, 12mo, ...	1	0
Proverbs of Solomon, 8vo, <i>sewed</i> , ...	0	2
Psalm Book, Smith's or Ross's, large type, 18mo, ...	2	0
Psalm Book, Gaelic and English, on one page, ...	1	6

Queen (H. M.) Our Journal in the Highlands, Illustrated, translated into Gaelic by Rev. I. P. St Clair, ...	3	6
More leaves from our Journal in the Highlands, translated by Mrs Mackellar, ...	10	6
A few copies with covers slightly soiled,	2	6
Sankey's Hymns, translated by Rev. A. MacRae,	0	1
Sinner's (The) Friend, 12mo, <i>sewed</i>	0	3
Smith's (Rev. Dr J.) Sean Dana, with English Translation and Notes, by C. S. Jerram, ...	2	6
... Gaelic Prayers for Families, <i>sewed</i> , 1s., <i>cloth</i>	1	6
Thomson's (Dr) Sacramental Catechism, <i>sewed</i> ,	0	2

ENGLISH WORKS RELATING TO THE HIGHLANDS.

Antient Erse Poems Collected among the Scottish Highlands, in order to Illustrate the OSSIAN of Mr Macpherson, 8vo, <i>sewed</i> , ...	1	0
Blackie's (Prof.) Language and Literature of the Scottish Highlands, 8vo, <i>cloth</i> , ...	6	0
Brown's History of the Scottish Highlands, Highland Clans, and Regiments, with Por- traits and Tartans, by Keltie, 2 vols., 56s. for	40	0
Cameron's Gaelic Names of Plants, ...	3	6
Logan's The Scottish Gael, or Celtic Manners of the Highlanders, 2 vols., <i>plates</i> , 28s. for	15	0
M'Intyre (Rev. D.) on the Antiquity of the Gaelic Language, 8vo, <i>sewed</i> , ...	1	6
Mackenzie's Tales and Legends of the Highlands, ... History of the Macdonalds, 8vo, <i>cloth</i> , ...	25	0
MacLagan's Scottish Myths, Notes on Scottish History and Tradition, 8vo, <i>cloth</i> , ...	7	6
M'Lauchlan's (Rev. Dr) Celtic Gleanings; or, Notices of the History and Literature of the Scottish Gael, fcap. 8vo, <i>cloth</i> , ...	2	6
M'Naughton (Peter) on the Authenticity of the Poems of Ossian, 8vo, <i>sewed</i> , ...	0	6
Masson's Vestigia Celtica: Celtic Footprints in Philology, Ethics, and Religion, cr. 8vo, <i>sewed</i> ,	2	0

BIBLES, TESTAMENTS, AND PSALM BOOKS,
AT VARIOUS PRICES AND BINDINGS.

